STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01913

ZIBEN EYNAKTERS

Jane Rose

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

זיבען איינאקטערס

פון דזשעין ראוז

מיט א פאָרוואָרט פון יואל ענטין

הינטער די קוליסען
דער קריטיקער
ארנא
איבערגעבליבענע
ניט מיט אַלעמען
דאָס געפינס
ענגשאַפט

מרמר, ניו יארק

מאַקס נ. מייזעל
אידישער פערלאג פאר ליטעראטור און וויסענשאפט
424 גרענד סטריט, ניו יאָרק.
1918

הינטער די קוליסען

קלמן מרמר, ניו יארק

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פאָרוואָרט.

הסכמות האָבען זייער פּלאַץ אויף תורה אָדער מוסר־ספרים, אויף א ליטעראַריש ווערק זיינען זיי איבעריג. אויב א ווערק פון ליטעראַטור קען זיך אַליין אויף די פיס ניט האַלטען, זיינען נוצלאָז אַלע אונטערשפּארערס.

איך שרייב דאָס איצטיגע פאָרוואָרט, כדי מקיים צו זיין די מצוה פון ליטעראַרישער הכנסת אורחים און צוליעב איינע אָדער צוויי פּערזענליכע אדער זייטיגע בעמערקונגען.

מאַדאַם דזשעין ראוז, די פערפאַסערין פון די איצטיגע איין־אַקטערס, איז גוט בעקאַנט אין די קרייזען פון אונזערע דראַ־מאַטישע פעראיינען. זי איז אויך בעקאַנט אין אונזערע ענגערע ליטעראַרישע קרייזען. פאר'ן ברייטען עולם און אפילו פאר אונ־זער ברייטערער ליטעראַרישער קאָלאָניע וועט זי מעגליך אויסווײַ־זען א פנים חדשות. דאָך שרייבט זי שוין זייט איינינע יאָהר. די מייסטע איין־אַקטערס וואס ערשיינען אין איצטיגען בוך, זיי־נען שוין געווען געדרוקט פריהער אין דער „פרייער ארבייטער שטימע". דער איין־אַקטער פון קינדערשען לעבען, „דאָס גע־פינס", איז פאר א פּאָר חדשים ערשיענען אין „דער אידישער קינדער וועלט".

מאַדאַם ראוז האָט איהר לעבען לאַנג זיך אינטערעסירט מיט'ן טעאַטער, איבערהויפּט מיט'ן אידישען, און עס גוט בעאָב־אַכטעט. דאָס ערקלערט וואָרום גאַנצע דריי פון די איצטיגע איין־אַקטערס זיינען פון טעאַטער־לעבען. דער קענער פון דער אידישער טעאַטער־וועלט וועט גלייך דערזעהן, אז ער האָט דאָ צו טאָן מיט א מענשען, וואס האָט מיט א קלוג־הומאָריס־טיש אויג ניט נאָר צוגעקוקט, וואס עס טהוט זיך ביי אונז א ו י ף דער ביהנע נאָר אויך אריינגעדרונגען הינטער־די־קוליסען.

אין א געוויסען הינזיכט זיינען ביי אונז די איצטיגע פּיעסעלעך

א נייע ערשיינונג. אין דער אייראפעאישער ליטעראַרטור איז די מאַ־ניער פון בעהאנדלען דאָס פאמיליען לעבען מיט א געוויסער קאַלט־בלוטיגער, לייכט־גראַציעזער, גרויסשטאָדטיגער לאַבעדיגקייט קיין נייעס ניט. אויך איז דאָרט קיין נייעס ניט, אז די ליטעראַ־טור זאָל זיך אליין נעמען אויפ׳ן צימבעל. אין אייראפא האָט זיך דורך דעם געבילדעט א נייער מין שפּילעוודיגקייט, יענער בעזונדערער הומאָר וואָס שוימט ארויס פון דער לייכטער מישונג פון ליטעראַטור מיט ליעבע. (א גוטער ביישפּיעל איז שניצלער׳ס „ליטעראַטור״.)

די איצטיגע איין־אַקטערס, אויב זיי שלאָגען ניט אָן קיין נייעס טאָן אין דער אידישער דראַמאַטישער ליטעראַטור, טראָגען זיי אָבער אין איהר אריין א הויך פון עפּעס ברייטערעס, א וואונק אויף עפּעס זאָרגלאָזעס, אָן אָנצוהערעניש אויף א נייער שפּילעוודיגקייט.

„מיט א מאַן א קריטיקער״, זאָגט די פרוי פון׳ם „קריטיקער״, „איז מען אבסאָלוט זיכער; ער איז שטענדיג פערנומען מיט יענעמס קורצזיכטיגקייט.״ אומזיסט וועט איהר אזא אַפאָריזם, אזא לייכט־ביטערליכען שפּאַס זוכען אין אַנדערע אידישע ווערק.

מאַדאַם ראוז׳ס שרייבען איז ווי פון א ווינקעל ארויס. קוועלט ארויס פון א טיילווייז אייגענטליכען לעבענס־בליק.

און דאָס גיט דעם איצטיגען ווערק א בעזונדערע שאַטירונג. עס איז א בליק פון דער זייט. עס איז א סאָלאָ־געזאַנג, וואָס קלינגט ביי דער זייט פון א כאָראַל.

איבערהויפּט דאַרף דאָס איצטיגע בוך קריעגען א ווארימען קבלת פנים ביי אונזערע דראַמאַטישע פעראיינען. קיינער פיהלט ניט אַזוי די אָרימקייט פון אונזער ליטעראַטור אין איין־אַקטערס, וואָל זאָלען זיין פאסיג צו שפּיעלען, ווי די דאָזיגע פעראיינען.

יואל ענטין.

25טען מערץ, 1918.

פערזאָנען.

לובּרין. — אַ יונגער אידישער שרייבּער.

פּאַרשטאדט. — אַ הויפּט־אַקטיאָר און דירעקטאָר פון אַ אידיש טהעאַטער.

עממא, רוזאָו, הערר און מאַדאַם שטאַבע. — אַקטיאָרען.

די האַנדלונג קומט פאר אויף דער ביהנע אין פּארשטאדט'ס טהעאַטער. צייט: אַ ווינטער פריהמאָרגען. די ביהנע איז אויסגעשטאַט אויסערגעוועהנליך רייך. טירען רעכטס און לינקס. דעם סופליאָר'ס קאַסטען שטעהט אויף זיין געוועהנ־ליכען פּלאַץ. אַ פּרעהליכער פייער ברענט אין קאַמין.

פּ אָ ר ש ט א ד ט, פופציג יאָהר אַלט, הויך און דיק. זיין פּעטער, רויטער האַלז הענגט אריבער דעם ווייסען נידעריגען קאַלנער. זיין געזיכט איז פול און גלאַט. זיינע אויגען, גרויס־סע, אַרויסגעסטאַרטשעטע, קוקען מיט פעראכטונג אויף די ארומיגע. זיין יונגע, לייכטע האַלטונג איז עטוואס אָנגע־שטרענגט. זיין אנצוג איז רייך און נאָך דער לעצטער מאָדע. ער שפּאצירט ארום איבער דער ביהנע, בלייבּט שטעהן ביים קאַמין, ווארפט אַריין דעם פערלאָשענעם סיגאר און פייער און פעררויכערט אַ פרישען.

עממא.

קומט אריין פון לינקס. זי איז יונג, שעהן און לעבענס־לוסטיג. טראָגט א געשמאַקפולען ווינטער־אנצוג.

גוד מאָרנינג, מר. פאַרשטאדט!

פאַרשטאדט.

געהט צו איהר מיט אויסגעשטרעקטע ארעמס.

גוד מאָרנינג, גוד מאָרנינג, עממא, ווארום אזוי שפעט?

עממא.

זיך ארומקוקענדיג.

זייט איהר אַליין?

פאַרשטאדט.

ווען נאָך דארפסטו?

עממא.

איהר האָט מיר געהייסען קומען היינט פריה צו פּראָבע. האָב איך געדענקט, אז אַלע אקטיאָרען וועלען דאָ זיין.

פאַרשטאדט.

קוקט אויפ'ן זייגער.

האַלב נאָך אַכט, און איך האָב דיך געבעטען קומען אום אכט. דו ווייסט דאָך, ווי איך האָב ליעב פּינקטליכקייט.

ער נעהמט ביי איהר צו די מוף און העלפט איהר אויסטהאָן דעם מאַנטעל, וויל ארונטערנעהמען איהר הוט.

עממא.

ניין, ניין.

פאַרשטאדט.

גיט איהר א קניפּ אין באַק.

נאָך שעהנער, ווי דו ביזט, ווילסטו זיין, עה?

עממא.

בעטראַכט דאָס צימער.

ווי פּראַכטפאָל שעהן דאָ איז!

פאַרשטאדט.

איאַ שעהן? דאָס איז דאָך פאר דער מאָרגענדיגער פאַרשטע־לונג.

עממאַ.

לוברין האָט עס שוין געזעהן?

פאַרשטאדט.

ניין. אָבער פאר איהם ארט מיך וועניג. אז דו שפּיעלסט, דארף אַלעס זיין „איי וואָן"! דו ווייסט דאָך, אז פאר דיר איז מיר קיין זאך ניט צו שווער.

עממאַ.

איך האָב געדענקט, אז איהר זייט ברוגז, פאר וואס איך בין מיט אייך ניט אויסגעפּאָהרען נעכטען ביי נאכט.

פאַרשטאדט.

דאָס איז א בעזונדערע זאך. פאר דעם וועל איך זיך מיט דיר אנ־אַנדערס מאָל אָברעכענען. מיר ביידע וועלען שוין דורכקומען, אָבער לוברין'ען זאָלסטו מיר ניט אריינשלעפּען אין מיטען.

עממאַ.

מיט איהם מוזט איהר זיין פאָרזיכטיג, איך בעט אייך.

פאַרשטאדט.

פאָרזיכטיג! פאָרזיכטיג! פאר וואָס איז ע ר ניט פאָרזיכ־טיג? וועמען ארט עס?

עממאַ.

אך, ער איז אזוי אָנגעשטרענגט צוליעב זיין דראמע, און — און — ווען איהר האָט לעצטע נאכט גערעדט וועגען ארויסווארפען די צווייטע סצענע פונ'ם ערשטען אקט — איהר האָט שוין גענוג גע־שניטען.

פאַרשטאדט.

די גאנצע פּיעסע וואָלט מען בעדארפט ארויסווארפען.

עממאַ.

ברוגז'דיג.

איהר האָט מיר צוגעזאָגט, אז איהר וועט אויפפיהרען די פּיעסע — ניט שרייבען, ניט מעקען — ווי איהר האָט זיך אַליין אויסגע־דריקט.

פֿאַרשטאדט.

רויכערט זיין סיגאר, בלייבט שטעהן אויפ׳ן מיטען ביהנע.

דענקסטו ניט, עממא, אז עס פֿאָדערט זיך נאָך א ביבער־שראַנק, אַט דאָ אין דער זייט? דהי טהינג איז דהיס, יו נאָו — ווען מען שטעלט פאַר אַ צימער פון א געלערענטען, מוז עס זיין, יו נאָו —

ער טהוט א קנאַק מיט די פינגער.

עממאַ.

מר. פֿאַרשטאדט, איך פֿאָדער פון אייך, איהר זאָלט האַלטען אייער וואָרט.

פֿאַרשטאדט.

פלוצלונג.

ווי אַלט ביזטו, עממא?

עממאַ.

וואָס עפּעס? —

פֿאַרשטאדט.

איך וויל דיך פּשוט אויפמערקזאם מאַכען, יו נאָו, איך וויים, אז דו ביזט ניט דאָס אונערפאהרענע קינד, פאר וועלכען דו מאכסט זיך.

עממאַ.

וואָס מיינט איהר דערמיט?

פֿאַרשטאדט.

קוקט אויף איהר מיט צוזאמענגעדריקטע ברעמען. ברומט אַרוים.

דו ווייסט, וואָס איך מיין, און זוך מיך בעסער ניט צו נארען.

עממאַ.

וואָס רעדט איהר עפּעס פון נאַרען?

פֿאַרשטאדט.

מיט הונגעריגע אויגען.

דו ווייסט גאַנץ גוט, אז די פּיעסע האָב איך געקויפט אויף דיין רע־כענונג.

עממאַ.

אויף מיין רעכענונג?

פֿאַרשטאדט.

ניין, וואָס דען, אויפ׳ן רעכענונג פון ערפאָלג? אָדער אפשר צו־ליעב די פּאָר קבצנים אינ־טע־לי־גענ־טען, שרייבער. קריטיקער?

מילא, אז ער, דיין פערפאסער, מאכט זיך ניט וויסענדיג, וועלל, א יונגער מאן וויל צוקומען צום פסוק, יו נאָו, אונטער אלע אומ־שטענדען... ס׳איז ניט מיינע ביזנעס. איך גיב איהם זאָגאר קרע־דיט... אָבער דו — דו ביזט דאָך ניט קיין גרינע, דו ווייסט דאָך, אז איך וואָלט אויף אזא זאך אפילו א קוק ניט געטהאָן.

מיט האַס.

עפּעס א ראָלע האָב איך דאָרטען? אז אָך און וועה, איך דארף שפּיעלען אן אלטען מאן, און דערצו נור בלויז פאָרקומען אין צוויי אקטען. וואָס איז, א שלעפּער האָט זיך פערוואָלט —

עממאַ.

אוי, רעדט ניט אזוי.

פאַרשטאדט.

פאר וואָס ניט?

עממאַ.

ער וואָלט אונז ביידען דער׳הרג׳עט.

פאַרשטאדט.

ער וועט ניט הרג׳ענען, האָב קיין מורא ניט. ער איז גאָר ניט אזא נאָר. א ביסעל אָנגעצויגען, בלאָזט זיך, אָבער אזוי זיינען שוין אלע, אָט די יונגע חברה, ווען מ׳לאָזט זיי צו — די וועלט איז דאָך קיין וועלט ניט געווען איידער זיי האָבען אָנגעהויבען שריי־בען, הא־הא־הא! זיי זיינען דאָך אונזערע ערלייזער. זאָל ער מיי־נען, אויב ער וויל, אז ער שטעלט מיך אויף די פיס, אז איך בין דאָ פון זיעבען א זייגער אין דער פריה צוליעב זיין פּיעסע, אז צוליעב איהם האָב איך בעצאָהלט די סטיידזש־קארפּענטערס עקס־טרא, אום צו האָבען אלעס פארטיג פאר דער גענעראל־פּראָבע. פון זיינעטוועגען, פון זיינעטוועגען, הא, קעצעלע מיינס?

ער נעהמט אריין איהר געזיכט אין זיינע הענד.

דו קליינע מכשפה, פאר וואָס אנטלויפסטו פון מיר?

עממאַ.

שפּרינגט אָפּ פון איהם.

זינט איך האָב לובריז׳ען דערקענט, בין איך אן אנדער מענש געוואָ־רען, און איך האָף —

פאַרשטאדט.

אויב דו וועסט מיר דעם וועג ניט פערשטעלען, קענסטו אויף אלעם האָפען.

עממאַ.

מיט געבעט.

מר. פאַרשטאדט!

פאַרשטאדט.

וואָס טהוט זיך דאָ מיט דיר? ביזט דאָך קיינמאָל אזוי ניט געוועז! א מאָל —

עממאַ.

איהר דארפט מיר ניט דערמאָנען, וואָס א מאָל איז געוועז. היינט איז דער טאָג שעהן און איך וועל זיין גוט.

פאַרשטאדט.

קאַלט.

און איך מוז ארויסשניידען די סצענע פון ערשטען אקט, און דער לעצטער אקט געפעלט מיר אויך ניט. איך וועל מוזען שניידען.

עממאַ.

ניין, ניין, דאָס וועט איהר ניט טהאָן; לוברין וועט ניט דער־לאָזען.

פאַרשטאדט.

ער זעצט זיך אויף א שטוהל, ציהט אויס די פיס אויפ'ן טיש, און רעדט, ציהענדיג די ווערטער, מיט א טאָן פון נצחון.

אויב דיין פאָעט וויל, אז איך זאָל שפּיעלען, ווי ער שרייבט, דארפ־סטו קיין נאַר ניט זיין... דארפסט פערשטעהן, אז די זאך איז א דורכפאַל.

עממאַ.

ענטהוזיאסטיש.

ניין, ניין, די פּיעסע וועט זיין א גרויסער ערפאָלג, איהר וועט זעהן!

פאַרשטאדט.

שניידענד.

א דורכפאַל, אן אבסאָליוטער דורכפאַל.

ער שפּרינגט אויף.

אבער מיך ארט ניט! זאָל זיין, וואָס עס וויל. מיין ערפאָלג מיט דיר איז מיר פיעל וויכטיגער, ווי דיין שלעפּער דאַרטען —

עממא.

איך וויל ניט, איהר זאָלט איהם רופען שלעפּער. ער איז רייכער פון אונז אלע. א — גרויסער טאלאנט, א וואונדערבארער זשע־ניע איז ער. זאָל נור די דראמא אויפגעפיהרט ווערען, אזוי ווי ער האָט איהר געשריבען, וועט איהר זעהען, ווי בעריהמט ער וועט ווערען, און איהר וועט האָבען די גרעסטע עהרע פאר דער אויפפיהרונג פון אזא ליטעראַרישע זאך.

פאַרשטאדט.

חא־חא־חא! אלע ליטעראַרישע עהרעס וועל איך דיר אוועקגע־בען פאר איין קוש.

ער וויל איהר קושען.

עממא.

איהם אויסמיידענדיג. לאַכט געצוואונגען.

אויף דער ביהנע וועט איהר מיך קענען קושען, וויפיעל אייער הארץ געלוסט.

פאַרשטאדט.

סטראַשעט איהר מיט'ן פינגער.

מיט א ביהנען־קוש וועסטו מיך ניט צופריעדענשטעלען... מיר קע־נען נארען דאָס פובליקום, אָבער —

עממא.

ווען איהר זאָלט וויסען, ווי איך לייד, וואָלט איהר אפשר מיטלייד געהאט מיט מיר. עס קען זיין, אז איהר האָט א געוויסע רעכט צו פאָדערען, ווייל צוליעב מיר האָט איהר אפשר די פיעסע גע־קויפט, אָבער — אָבער — איך קען ניט זיין פאלש צו איהם. א מאָל איז געווען אנדערש. איך בין געווען א פרייער פויגעל, גע־ליעבט אלעמען און ניט געדארפט קיינעם נארען. ס'איז אמת, אלע מענער זיינען שלעכט. אָבער איהר זייט דאָך א פאָטער, איהר האָט קינדער, ווי איך...

פאַרשטאדט.

אי, דו הויבסט אָן מאראל פּרעדיגען. דאָס, יו נאָו, האָב איך פיינט.

עממאַ.

איך פרעדיג ניט, איך בעט. איך האָב אייך אייער טשעק צו־ריקגעבראכט. ווערט ניט בייז. איך קען איהם קיין ליגען ניט זאָגען. ער — ער מיינט, איהר זיינט פערליעב אין מיר.

פאָרשטאדט.

שיפעט אַרוים.

נו, טאָר איך ניט? ער איז דאָך אַ פּאָ־עט, מעג ער.

פויזע.

עממאַ.

פערטראַכט.

ווען איך זאָל אזוי ניט ליעב האָבען דאָס לעבען, וואָלט איך בע־גאַנגען זעלבסטמאָרד.

פאָרשטאדט.

אָט האָסטו דיר. איך זאָג, אז זיי זיינען אַן אונגליק פאר אלע־מען, זיינען זיי, אָט די — ליטעראַטען, פּאָעטען, פאר אלעמען! פאר׳ן טהעאטער, ווי פאר די אַקטיאָרען.

עממאַ.

מיין הארץ זאָגט מיר, אז עפּעס שרעקליכעס וועט פּאסירען.

פאָרשטאדט.

אַ מין פערקאָכעניש דאָס איז! און אַזאַ שלעפער האָט דאָס דעם גליק! אז איך זאָג — אַקטיאָרען מוזען זיין פריי, ווייס איך, וואָס איך רעד. איבערהויפּט אקטריסעס. ער נעהמט אוועק דיין גאַנ־צע צייט. אָט, צום ביישפּיעל, וויל איך פאָהרען זעהן, ווי די קליידער פּאסען דיר, נו, ועסטו שוין אודאי געפינען אַ תירוץ.

עממאַ.

יאָ, די קליידער — איך וויל ניט, איהר זאָלט בעצאָהלען —

פאָרשטאדט.

וואָס איז שוין ווידער?

עממאַ.

אויב איך מוז ערשיינען אויף דער ביהנע אין אזעלכע קאָסטבאַרע קליידער, מוזט איהר העכערען מיין געהאַלט.

פאָרשטאדט.

איך צאָהל געגוג, מעהר ווי גענוג. און אויב איך גיב דיר אַ טשע־

קעל דאָ און דאָרטען, איז עס ניט קיינעמס עסק. איך האָב ליעב צו מאַכען פּרעזענטען, יו נאָו.

עממאַ.

וואָס איז דער אונטערשיעד? העכערט מיין געהאַלט, וועל איך אַליין בעצאָהלען פאר מיינע זאכען.

פאָרשטאדט.

ניין, קעצעלע מיינס, דאָס ניט. איך האָב ליעב צו צאָהלען פאר יע־דע זאך בעזונדער...

ער וויל זי ארומנעהמען. זי שפּרינגט פון איהם אָב. בעהאלט זיך הינטער א שטוהל. ער גיט א וואָרף דעם שטוהל אָן א זייט, כאַפּט אָן איהרע הענד.

אויב דו ווילסט, אז די פּיעסע זאָל אויפגעפיהרט ווערען, ווי דיין פּאָעט פאָדערט, דארפסטו זיך אנדערש פערהאַלטען צו מיר. דו הערסט? פערשטעהסט?

עממאַ.

ששש... איהר הערט גאָר ניט?

פאָרשטאדט.

זיך צוהערענדיג.

יא, די אַקטיאָרען זיינען שוין דאָ. קום צו מיר אין אָפּיס.

עממאַ.

אין אָפּיס? ניין, ניין!

זי קוקט איהם אָן צושראָקען.

פאָרשטאדט.

לאָזט איהר אָב.

גוט, ווען דיין וואונדערבארער זשעניע וועט קומען, שיק איהם אריין צו מיר. איך האָב איהם עפּעס צו זאָגען, איידער מיר הויבען אָן פּראָבע.

ער געהט צו צום טיר.

עממאַ.

מר. פאָרשטאדט!

שמערצליך.

פאַרשטאדט.

בלייבט שטעהן.

אויב דו האָסט מיר עפּעס צו זאגען, דאן קום צו מיר אין אָפּיס.

עממאַ.

איך —

פאַרשטאדט.

אין אָפּיס, אין אָפּיס.

אַב רעכטס.

עממא בלייבט שטעהן איניגע סעקונדען ווי צוטומעלט. דער שמערצליכער אויסדרוק אויף איהר פּנים ווערט נאָך טיעפער. באַלד גיט זי זיך אַ טרייסעל און געהט שנעל אַב רעכטס. פון לינקס קומען אריין רוזאַוו, הערר און מאַדאַם שטאַבע.

מאַד. שטאַבע.

אַה, דאָ איז דאָך א פערגעניגען, ווארעם.

ה' שטאַבע.

נאָך קיינער ניטאָ. כ'האָב דיר געזאָגט, אז עס איז נאָך צו פריה. פערגינט ניט דאָס לעבען! פון בעט ארויסגעשלעפּט.

מאַד. שטאַבע.

ווען דו קומסט אָבער אהיים אין צייט, ניט שפּיעלען אין קאָרטען ביז —

שטאַבע.

בעקלאָג זיך ניט, זיי צופריעדען, וואָס דו לעבסט אויף דער וועלט. לייטישע מענער קומען אין גאנצען ניט אהיים.

רוזאָוו.

ער רעדט מיט אַ שאַרף רוסישען אַקצענט, אָבער ער שטרענגט זיך אָן צו רעדען די ביהנע־שפּראַך.

אך, גאָספּאדאַ, ווי ווארעם דאָ איז!

שטאַבע.

ווי עס זעהט אויס, איז מען שוין פאַרטיג צום שפּיעלען.

רוזאָוו.

בעטראַכטענדיג יעדען געגענשטאַנד.

צום שפּיעלען? ניין, דאָס צימער איז צו רייך פאַר אַ געוועהנלי־כען קאַבינעט. אבער וועגען דעם ועט שוין דער אויטאָר זאָר־

גען. איהר ווייסט, גאָספּאַדאַ, איך בעוואונדער איהם. ער פער־
דיענט רעספּעקט פאר זיין שטאַרקער האַלטונג. ביי איהם איז ני־
טאָ קיין בעטען, ער פאָדערט.

מאַד. שטאָבע.

ווינקט.

עס וואָלט איהם א סך געהאָלפען דאָס פאָדערען, ווען ניט עממאַ.

רוזאָוו.

נאַאיוו.

וואָס הייסט, ווען ניט עממאַ?

שטאָבע.

אָט, הערט זיך ניט צו צו איהר. שוין, דאַכט זיך, ניט קיין יונג
מיידעלע, און האָט נאָך אַלץ ליעב צו פּלאַפּלען.

רוזאָוו.

דאָס איז אַן אמת ליטעראַרישע זאַך, ס'וועט זיין א גרויסער ער־
פאָלג.

שטאָבע.

ליטעראַטור און — ערפאָלג, מ'נאַ! א גרינער בלייבט א גרי־
נער. איך פערשטעה נאָך ביז היינטיגען טאָג ניט, ווי אזוי מ'האָט
אייך צוגעלאָזט צום פּסוק; די יוניאָן איז דאָך אזוי פּאַרטי־
קולאַר.

מאַד. שטאָבע.

וואָס זשע, ווען ער רעדט די ריכטיגע שפּראַך, וואָלט מען איהם
עפּעס צוגעלאָזט? אָט, א ליטוואַק, ווער עמען אַרט עס?

רוזאָוו.

נו דעריבער בין איך דאָך ביי אייך א קוואַרטיראַנט געוואָרען.
איך פערשטעה דען ניט, אז איך מוז לערנען די ביהנע־שפּראַך?

שטאָבע.

שוין דריי מאָנאַטען, ווי ער „קוואַרטיראַנטעוועט" און דער „וואָס"
און „דאָס" שלעפּט זיך איהם נאָך אַלץ נאָך.

רוזאָוו.

דאָס איז דערפאַר, ווייל איך בין נאָך ניט אין גאַנצען איבערצייגט,
אז אייער שפּראַך איז די ריכטיגע. איך שטודיר יעצט די גע־
שיכטע פון דער ביהנע־שפּראַך. פערשטעהט מיך, גאָספּאַדאַ, אָט

וואס. אויף דער ביהנע מוז גערעדט ווערען די אמת אידישע שפראך, אבער וועלכער איז דער אמת'ער אידיש, ווייס איך נאך ניט. אט נעהמט, צום ביישפיעל, די דייטשע ביהנע.

שטאבע.

ווייס איך וואס? אמת'ער אידיש, ריינער אידיש! מ'וועט שוין באלד וועלען, מיר זאלען רעדען אידיש אויף נאטען.

מאד. שטאבע.

זעה נור, זעה נור, גאר ווי דער פערפאסער. איהם געפעלט אויך קיין זאך ניט. ער לערענט פשוט, ווי צו געהן, ווי צו שטעהן, ווי צו רעדען. איך בין, גאט צו דאנקען, אויפגעוואקסען אויף דער ביהנע, דאס לויב־געזאנג פון אלעמען ביי יעדער נייער פיעסע, די צייטונגען זיינען דאך פול מיט מיין שפיעלען.

שטאבע.

האסט א טעות, ניִשט די צייטונגען, נור מיין קאפ... צוויי שוואכ־קייטען האט מיין פרוי, פון וועלכע איך מוז ליידען: איהר שפיע־לען און איהרע יאהרען. איך —

מאד. שטאבע.

וואוהין פערקריכסטו, שטאבע? מ'רעדט דאך וועגען דער נייער פיעסע, וואס מ'האט אויסצושטעהן פונ'ם פערפאסער.

רוזאוו.

איך פערשטעה ניט, וואס איהר האט אויסצוזעצען געגען אונזער יונגען אויטאר. פאר מיר איז ער די פערקערפערונג פון איינ־פאכקייט, דער סימבאל פון מאדערניזם. און דאס איז א פרעהד־ליכע ערשיינונג אין דעם אידישען טהעאטער. איהר דארפט ניט פערגעסען, אז די צייט ערלויבט אונז ניט צו שטעהן אויף איין ארט. אויב אלעס ווערט געענדערט ביי אונז, ווי ביי אלע פעל־קער, טו ווארום ניט די שוישפיעל־קונסט?

מאד. שטאבע.

ווארום איז מען געוועזען קינסטלער ביז יעצט, הא? ווארום, פרעג איך? אן אונגליק דאס איז — ווי נור די חברה שטעקען אריין די נאז, טויגען שוין די אלטע ניט.

רוזאוו.

מיט היץ.

נו, געווים, אין דעם איינפאכען, ווי אין דעם ארטיסטישען לע־בען, דאָס אַלטע שטארבט אָב און דאָס נייע פערנעהמט דעם פּלאַץ. די אידישע ליטעראטור, דאָס אידישע טהעאטער וואָלט שוין לאַנג אונטערגעגאַנגען אָהן דער שטיצע פון די יונגע.

שטאַבע.

איהר וועט מיר ענטשולדיגען, מיסטער יונגער, אויב איך מוז אָב־שטאָרבען, לאָמיך אייך כאָטש זאָגען דעם אמת: אָט, צום בייּ־שפּיעל, קומט איהר, א יונגער מאן אָהן פיעל טאַלאַנט, אָהן א שפּראַך און ווילט דוקא פערנעהמען מיין פּלאַץ.

רוזאָוו.

אַך, איהר האָט מיך ניט פערשטאַנען!

מאַד. שטאַבע.

מ׳פערשטעהט, מ׳פערשטעהט, ס׳איז גאָר ניט אזוי געפעהרליך.

שטאַבע.

איהר דענקט טאַקי אודאי צו ווערען איינער פון אונזערע גרעסטע.

רוזאָוו.

מיט זעלבסטווירדע.

עס איז מיין הייליגע אויפגאבע זיך אין גאַנצען איבערצוגעבען צו דער אידישער קונסט. איך וויים, עס פעהלט מיר פיעל, זעהר פיעל, נו, וועל איך לערנען, ארבייטען —

שטאַבע.

אָבער די שפּראַך, די שפּראַך אייערע די ליטווישע.

רוזאָוו.

איהר קענט דאָך ניט פערלאַנגען, אז דערפאר, ווייל איך בין גע־באָרען געוואָרען אין דער ליטאָ, זאָל איך דערשטיקען מיין נייי־גונג צו דער ביהנע. גיט מיר נור צייט, און איך וועל זיך ענטוויק־לען צו דער העכסטער שטופע.

שטאַבע.

אַך, מיין פריינד, ווען איהר וועט אָבדיענען צוואַנציג יאָהר דער אידישער ביהנע, ווי איך, וועט איהר זינגען אַן אנדער ליעדעל. ארבייט, שטודירט, ענטוויקעלט זיך, וויפיעל איהר ווילט אָבער דער־לאַנגען, וואוהין איהר שטרעבט, דאָס, ברודער, לאָ. איך בין אויך אמאָל געווען אמביציעז, געארבייט, געהאָפט, געטרוימט, קיין נעכט

ניט געשלאָפען, ראָלען שטודירט, געלערענט. אין יעדער קליי־ ניגקייט זיך אריינגעלעבט. ניט נור אין מיין אייגענע ראָלע, נור די גאנצע פיעסע, אלע כאראקטערע שטודירט, געזוכט אין לעבען די טיפען, וועלכע איך האָב בעדארפט פארשטעלען אויף דער ביה־ נע. פלעג שטונדען־לאנג ביים שפיעגעל שטעהן, יעדע בעוועגונג מיינע שטודירט, און צום פובליקום א פאָלקאָמענע זאך געבראכט.

פויזע. ער בלייבט שטעהן ביים קאַמין, קוקט פערטראַכט אין פייער, ווי ער וואָלט דאָרט זיין פערגאנגענהייט געזעהן. רוזאָוו בע־ טראַכט איהם מיט אַכטונג. מאַדאַם שטאַבע, מיט רחמנות. ער לאָזט אַרויס אַ שטאַרקען זיפץ.

ע־עך! ווען מ׳לעגט קיין האַלץ ניט צו, געהט אויס... דיזעלבע גלייכגילטיגקייט, דיזעלבע קאַלטקייט פון אַלעמען. די סטאַרס, די מענעדזשערס, די פרעסע, זאָגאר די אייגענע קאָלעגען... און ביסלעכווייז, ביסלעכווייז ווערט די ענערגיע פערברענט, דאָס פייער לעשט זיך אויס, און וואָס ווייטער,.ווערט אַלץ שווערער אין קאַל־ טען אַש א פרישען פייער אויפצובלאָזען. דער טהעאַטער, דער טעמפעל פון קונסט, פערוואַנדעלט זיך אין אַן איינפאַכען וואַרק־ שאַפ, וואו מ׳קומט פערדיענען דאָס שטיקעל ברויט. דאָס פוב־ ליקום, פאַר וועלכען מ׳פלעגט א מאָל ערשיינען מיט ציטערענ־ דע קניה און א קלאַפענדע האַרץ, ווערט וואַכעדיג. א מאָל, ווען זיי האָבען ניט גענוג אפּלאַדירט, פלעג איך זיך אויפעסען א לע־ בעדיגען: אודאי ניט גענוג שטודירט, ניט גענוג אויפגעפּאַסט. היינט —

ער כאַפּט זיך אויף ווי פון שלאָף.

היינט!

רוזאָוו.

געהט צו און לעגט אַרויף זיינע הענד אויף שטאַבע׳ס אַקסלען.

איך האָב פאַר אייך דעם גרעסטען רעספּעקט, העדר שטאַבע, אָבער איינשטימען מיט אייך קען איך ניט. איך גלויב הייליג אינ׳ם פּובליקום, און איך פערזיכער אייך, אז נאָך היינט וואָלט איהר עם געקאָנט בעגייסטערען מיט אייער שפּיעלען, ווען איהר שטודירט אייער ראָלע מיט ענערגיע, לעבען —

מאַד. שטאַבע.

אַט דאָס זאָג איך דאָך. ווען ער שפּיעלט ניט אין קאָרטען יעדע מינוט, וואָס ער איז ניט אויף דער ביהנע, וואָלטען די משה'ס נאָך היינט אויך פון איהם הנאה געהאַט.

שטאַבע.

ווייס איך וואָס! וואו האַלטען מיר ערגעץ אין דער וועלט?

ער נעהמט אַרויס זיין זייגער.

אַי, מיין זייגער האָט זיך גאָר אָוועקגעשטעלט.

רוזאָוו.

נעהמט אַרויס זיין זייגער.

ביי מיר איז האַלב עלף.

שטאַבע.

אייערער לויפט.

מאַד. שטאַבע.

וואַרט אַ מינוט, אַט וועל איך אייך זאָגען, מיינער געהט ריכטיג, ס'איז פונקט האַלב נאָך ניין.

שטאַבע.

און פון די סטאַרס איז נאָך קיין סימן ניטאָ.

רוזאָוו.

זיי וועלען דאָ געווים באַלד זיין.

שטאַבע.

וועמען אַרט עס, זאָלען זיי ניט קומען. קומט, איהר שפּיעלט אַ פינאָקעל?

רוזאָוו.

ניין, איך מוז מיין ראָלע שטודירען.

שטאַבע.

נו, וועל איך זיך געהן אויסזוכען אַ שעהנעם וואָלד הינטער דער ביהנע און כאַפּען אַ דרעמעל.

אַב לינקס.

מאַד. שטאַבע.

שטענדיג איז דאָס שלעפעריג.

רוזאָוו.

נעהמט אַרויס אַ מאַנוסקריפּט פון טאַש, לעזט שטיל. באַלד לעגט

ער איהם אַוועק, פּאַנגט אָן אַרומצוגעהן לאַנגזאַם איבער'ן הינטער־גרונד פון דער ביהנע, רעדט פון אָנפאַנג שטיל, אָבער וואָס ווייטער אַלץ העכער.

ניין, ניין, מיין פריינד, איך וועל עס דיר קיינמאָל ניט צוגעבען. עס איז דאָך ניט מעגליך, אז א שעהנע יונגע פרויענצימער, וועלכע איז געזונד אויף אלע אברים, זאָל זיך קענען צופריעדענשטעלען מיט אן אַלטען, קראַנקען מאַן. ניט מעגליך, ניט מעגליך.

מאַד. שטאַבע.

קוקט איהם אָן די גאַנצע צייט מיט פערליעבטע אויגען.

און מיט א מאַן, וואָס שלאָפט, ווען ער שפּיעלט ניט אין קאָרטען, קען מען זיך צופריעדענשטעלען?

רוזאָוו.

פערטיעפט אין זיין ראָלע.

ניט מעגליך, ניט מעגליך.

מאַד. שטאַבע.

קאָקעטיש.

וואָס־זשע, און אזא יונגען מאַן, ווי איהר, דאַרף מען אויך וועקען?

רוזאָוו.

צוטומעלט.

הא, וואָס?

מאַד. שטאַבע.

לאַכט.

הא, וואָס? — ליטוואַק.

זי פיהרט איהרע פינגער דורך זיינע האָר.

וואו האָט איהר עס גענומען אזעלכע גערדיכטע שווארצע האָר, הא?

רוזאָוו.

איך — מיר — מיר וועלען דאָך אודאי מוזען היינט דורכגעהן די גאַנצע פּיעסע און זיי זיינען נאָך ניטאָ.

מאַד. שטאַבע.

א זאָרג האָט איהר — זיי זיינען אימער שפּעט, אָט קומט, לאָמיר זיך גאָר א ביסעל דורכשפּאַצירען. דאָס וועטער איז אזוי שעהן, און דאָ קען דאָך דער פערפאַסער אָנקומען און וועלען דורכגעהן די

שוואכע סצענעס. ער מאכט מיך קראנק מיט זיינע שוואכע הצע־נעס.

רוזאַוו.

איך גלויב, מאדאם, אז מיר זיינען ווירקליך ניט שטארק געגוג אין אונזערע ראָלען. מיר מוזען זיך מעהר אריינלעבען, שטודירען.

מאַד. שטאַבע.

שטודירען, שטודירען! וואָס מיינט איהר, מ׳קען עפּעס לעבען מיט׳ן בלויזען שטודירען?

רוזאַוו.

יאָ, יאָ, איך קען.

מאַד. שטאַבע.

געהט, מאכט זיך ניט נאריש. א יונגער, געזונדער מאן, הא־הא־הא! ס׳איז אונמעגליך, אונמעגליך!

זי כאַפּט איהם אַן פאר׳ן האַנד און פיהרט איהם שנעל ארויס. אייניגע סעקונדען בלייבט די ביהנע לעדיג. באלד בעווייזט זיך לוברין אין דער אונטערשטער באקס, לינקס. ער שפּרינגט ארויף אויף דער ביהנע, קוקט זיך אום, געהט צו צום קאַמין, וואַרעמט זיך די הענד. דאן נעהמט ער ארונטער זיין הוט און אויבער־ראָק און וואַרפט זיי אויף א דערביישטעהענדען שטוהל. ער נעהמט ארויס א סיגאַרעט, פערראויכערט. אייניגע סעקונדען קוקט ער בעוועגלאָז אין פייער. וואַרפט אַריין דעם סיגארעט אין קאַ־מין. נעהמט אַרויס א מאַנוסקריפּט פון בוזעם־טאַש, פערטיפט זיך אין לעזען. ער איז 28 יאָהר אלט. עטוואס נערוועז און אונ־געדולדיג. די האָר לענגער ווי געוועהנליך און גראָה ביי די שלייפען. זיין בלאַס, לענגליך פּנים דריקט אויס ענערגיע און זעלבסטבעוואוסטזיין. זיין קליידונג איז נאַכלעסיג, אָבער ריין. די טיר לינקס עפענט זיך גאַנץ שטיל. עממאַ קומט אַריין. זי וויל עפּעס זאָגען, אָבער האַלט זיך צוריק.

עממאַ.

פערנייגענדיג זיך קאָמיש.

ענטשולדיגט, מיסטער — איך מיין — הערר לוברין!

לוברין.

אַך, הער אויף צו שפּאַסען, עממאַ.

עממא.

גנעדיגער הערר, כ'האב ניט געוואוסט, אז איהר זענט היינט פונקט אזוי שלעכט געשטימט, ווי נעכטען. אלזא, שנעל אויף די קניה און בעט מיך אום פערצייהונג פאר היינט און פאר נעכטען.

לוברין.

(עטוואס ווייכער.)

דו ווייסט, ווי איך האב ליעב די טהעאטראלע שטיק.

עממא.

זעהסטו, און איך דיינע פאעטישע שטיק האב גראדע יא ליעב.

לוברין.

עס איז ניטא אזא זאך, ווי פאעטישע שטיק. פאעזיע איז פריי פון אלעם, וואס איז געקינסעלט.

עממא.

איך ווייס, ווי פריי דיין פאעזיע איז. דו מאכסט עס מיך פיהלען אויף יעדען טריט און שריט. ווען דיר האט זיך בלויז אויסגעדוכט נעכטען —

לוברין.

אוים—גע—דוכט!

עממא.

נו, זאל זיין ניט אויסגעדוכט. איך ווייס ניט, וואס פאר א פערברעכען איך וואלט בעגאנגען, ווען איך וואלט געפאהרען מיט פאר־שטאדט'ן.

לוברין.

פערקעהרט, א גרויסע טובה וואלסטו דערמיט געטהאן איהם.

עממא.

דאן טהו איהם דו טובות. ביזט איהם עפעס שולדיג.

לוברין.

איך?

עממא.

אזא מאן, ווי פארשטאדט, איז ניט געוואוינט זיך צו לאזען לער־נען. האסט בעדארפט זעהן אין אנדערע פיעסען, ווי ער שניידט און גיט צו אייגענע.

לוברין.

זיינע אַלטע מעטאָדען קענען ניט געהן אין אַ מאָדערנער זאַך.

עממאַ.

די אַנדערע האָבען דיין פּיעסע ניט גוואָלט אויפפיהרען און ער האָט זי יאָ געקויפט, דארפסטו איהם דאַנקבאַר זיין.

לוברין.

איך האָב קיינעם ניט פאר וואָס דאַנקבאַר צו זיין. אויב ער האָט מיין דראַמאַ אויפגענומען, מוז ער זיך אונטערוואַרפען אונטער מיי־נע בעדינגונגען. דאַנקבאַר זיין פאר די אויסגעשניטענע סצע־נעס! איך וועל עס מעהר ניט דערלאָזען, דו הערסט?

עממאַ.

וואָס וועסטו טהאָן, אז ער וועט דאָך אויסשניידען די סצענע?

לוברין.

ער וועט ניט וואַגען. איך וועל עס ניט דערלאָזען.

עממאַ.

אָה, דו קענסט זיי נאָך ניט. ווען זיי פערגלוסט זיך עפּעס, קען עס זיין דאָס טעלעריל פון הימעל —

לוברין.

נעהם איך צו מיין מאַנוסקריפּט און שיק אהים אויפ׳ן הימעל נאָכ׳ן טעלעריל.

עממאַ.

ביזט דאָך אזוי גליקליך געוועזן, דאָס ענדליך האָט זיך געפונען איינער, וואָס פערשטעהט דעם ווערטה פון אזאַ ווערק, האָסט אזש געטאַנצט פאר פרייד מיט דיינע קאַמעראַדען. געדענקסט, ווען איך בין דיר געקומען אַנזאָגען? מיט אַ מאָל אזוי גלייכגילטיג צונעהמען דעם מאַנוסקריפּט — איין קלייניגקייט!

לוברין.

גלייכגילטיג! אַך, עממאַ, דו וועסט קיינמאָל ניט פערשטעהן, וואָס מיך קאָסט זיך צו האַלטען רוהיג, ווען ער צייגט ארויס אזאַ גראָבע גלייכגילטיגקייט. יעדער זאַץ, יעדעס וואָרט איז אַ שטיק פון מיין האַרץ, וועלכעס ער שניידט אויס.

עממאַ.

אָבער ווען מען איבערצייגט דיך, אז א מאַנאַלאָג אָדער א געוויסע סצענע איז ניט גוט, קען זאָגאר שאדען דער האנדלונג —

מיט וועהטאָג.

לוברין.

ביים קינסטלער געפינען זיך ניט קיין איבעריגע סצענעס אדער שלעכטע זאַצען. די אונגעראָטענע קינדער זיינען אימער, אימער טהייער זייער מוטער און ס'טהוט איהר וועה, ווען מ'שלאָגט אָדער מען בעליידיגט זיי.

פויזע.

עממאַ.

דו זאָגסט, אז איך פערשטעה דיך ניט. אפשר איז בעסער, דו זאָלסט אזוי מיינען. בעסער, בעסער, יא. וואָרים, נאָך אלעמען, בין איך ניט מעהר, ווי — ווי — ווי נו, א שוישפיעלערין, וועל־כע מוז אימער שמייכלען, מאכען א גוטע מינע צום בייזען שפיעל...

לוברין.

וואָס מיינסטו, איך פערשטעה דיך ניט?

עממאַ.

איך מיין דאָס פובליקום, נאַטירליך. חאַ־חאַ־חאַ! אָט לאָמיר בעסער אוועקווארפען, פערגעסען דאָס אונאנגענעהמע און נור לע־בען מיט אונזער אמת'ער ליעבע, אונזער גליק.

לוברין.

אמת'ע ליעבע.

עממאַ.

וון איינער איז פעהיג צו ברענגען אן אָפפער, איז עס דען ניט אמת'ע ליעבע?

לוברין.

עס ווענדט זיך צוליעב וואָס און ווי אזוי דער אָפפער ווערט גע־בראכט.

עממאַ.

אָט, צום ביישפיעל, ווען איך זאָל מוזען טהאָן עפּעס א זאך, עפּעס אויסערגעוועהנליכעס, צוליעב דיר, צוליעב דיין דראמא —

לוברין.

דריקט איהר האנד.

מיין גוטע, ליעבע עממא! וואס קענסטו מעהר טהאן, ווי שפיע־לען דיין ראָלע גוט, אריינגעבען דיין גאנצע פייערדיגע נשמה, אזוי, אז די אנדערע זאָלען הינגעריסען ווערען?

עממא.

יא, אָבער דאס וועל איך דאך סיי ווי סיי טהאָן, און יעדער אק־טיאָר טהוט דאס זעלבע.

לוברין.

דאס זעלבע — אָט איז שוין מאָרגען די פאָרשטעלונג און מאנ־כע פון זיי קאָנען נאך די ראָלען ניט. הויבען מיך ניט אָן צו בע־גרייפען. די כאראקטערע מוזען פאָרגעשטעלט ווערען איינפאך און רעדען א פראָסטען אידיש. און זיי! אך, זייער אידיש! זיי ווילען זיך גאָר ניט פאָרשטעלען, אז מענשען, וועלכע זיינען געבאָרען און ערצויגען אין איין שטאָדט, זאָגאר אין איין גאס, דארפען רעדען איין שפראך, איין דיאלעקט.

רעדט מיט א טרויעריגען, שטילען וועהטאָג.

אך, וויפיעל איך האָב דאס געבענקט נאך אָט דעם מאָרגען, וואס פאר א וואונדערליכע פעדים האָט מיין פאנטאזיע אויסגעשפונען... יאָהרען לאנג האָב איך געארבייט, געשריבען און איבערגעשריבען, געשלייפט, געפוצט יעדעס וואָרט ביז עס איז עטוואס גאנצעס ארויסגעקומען און איצט וויל מען דעם פובליקום עפּעס אנדערעס געבען. עממא, ווי וואָלט איך איצט געוואָלט, אז עפּעס אונגא־טירליכעס זאָל פּאסירען און מיין פּיעסע זאָל מאָרגען ניט אויפ־געפיהרט ווערען...

עממא.

ניין, ניין, רעד ניט, דאס וואָלט זיין א שרעקליכע ענטטוישונג פאר דיר און פאר אונז אלע.

לוברין.

ביטער.

ס'וועט גאָר ניט פּאסירען. ניטאָ קיין נסים. דער איינציגער נס וואָלט איך אליין געקאָנט זיין, איינפאך, צונעהמען דעם מאנו־סקריפּט, האָב איך אָבער ניט די נויטיגע קראפט, דעם מוטה דאס

צו טהאָן. טויזענד יאָהר ווייט וואָלט איך איצט געוואָלט זיין פונ'ם מאָרגען, און צו דערזעלבער צייט איז מיר יעדע מינוט א יאָהר. איך ווארט מיט אונגעדולד, מיינע אלע נערוועו אָנגע־שטרענגט אויף איין פונקט; ווען דער פאָרהאנג וועט זיך אויפ־הויבען.

עממאַ.

ענטהוזיאסטיש.

אך, עס וועט זיין אן ערפאָלג, א גרויסער ערפאָלג, וועסט זעהן. און ווען זאָגאר עטוואס איז יא געענדערט, וועט דאָס פובליקום אויך ניט וויסען. נאָך אלעמען, וואָס פערשטעהען זיי? שפראך, דיאלעקט. —

לוברין.

קלייניגקייטען זיינען דאָס ביי אייך. געווים ווייסען זיי ניט, ווייל איהר אליין ווייסט אויך ניט. איהר האלט זיי אין דער פינס־טערניש.

עממאַ.

בערוהיג זיך, באלד קומען זיי אלע, מוזטו האָבען מיט זיי גע־דולד. ווער ניט אויפגערעגט פאר יעדען וואָרט, וואָס זיי רעדען ארוים ניט אזוי ווי דו ווילסט.

לוברין.

אך, עממאַ, איך שעהם מיך פאר זיך אליין. דיין געדולד איז כמעט אונגאטירליך. נעכטען האָב איך דיך איבערגעלאָזט אין מיטען גאס, ווען פארשטאדט איז צוגעקומען מיט זיין גרויסען פערפיה־רערישען אויטאָמאָביל. מיר דאכט זיך, אז צוליעב דעם אויטאָמאָ־ביל ביזטו מיט איהם אינטים.

עממאַ.

לאכט.

יא, אן אויטאָמאָביל איז טאקע זעהר גוט און פערפיהרעריש, אָבער דו ביזט נאָך מעהר.

לוברין.

קוקט אויף איהר מיט ליעבע.

אן אידיאָט בין איך. זיך לאָזען הינרייסען פון אזעלכע מיאוס'ע געדאנקען! און דאָך עסט און מאטערט מיך. דו וועסט ניט

בלייבען מיט מיר — דאָס לעבען פון א שוישפּיעלערין איז אזוי פערשיעדענארטיג. היינט אי ד, מאָרגען —

עממאַ.

שטיפעריש.

אָבער דו אליין, דו, גרויסער, ליעבער דיכטער מיינער, זאָגסט, אז א מענש דארף לעבען היינט און זיך ניט קימערען וועגען מאָר־גען.

לוברין.

זינט כ'האָב דיך דערקענט, פּלאגט מיך שרעקליך דער מאָרגען. איך וועל קיינמאָל ניט קענען לעבען רוהיג ביז דו וועסט ניט אויפגעבען די ביהנע.

עממאַ.

לאכט.

איידער דיין פּיעסע וועט זיך אויפפיהרען? אָט לאָמיר בעסער יעצט ניט רעדען עס איז פאַר אונז פיעל וויכטיגער —

לוברין.

גיין, פאר מיר איז דאָס דאָס וויכטיגסטע. אימער־צו, ווען איך וויל מיט דיר ריידען וועגען דעם, געפינסטו עפּעס א תירוץ. מיר מוזען דאָך א מאָל קומען צו א פערשטענדניס.

עממאַ.

אויב דו ווילסט אוועקנעהמען דיינע געדאנקען פון דער מאָרגענ־דיגער פאָרשטעלונג, קענען מיר געפינען עפּעס אנדערעס וועגען וואָס צו רעדען.

לוברין.

וועגען וואָס איך זאָל ניט דענקען אָדער רעדען, פיהרט עס מיך צום זעלבען פונקט: דיין לעבען אויף דער ביהנע.

עממאַ.

זאָג בעסער: אונזער לעבען.

לוברין.

מאַך ניט קיין שפּאַס, עממאַ. דו ווייסט, אז איך קען קיינמאָל ניט זיין גליקליך הינטער די קוליסען.

עממאַ.

האָב נור דעם געווינשטען ערפאָלג, וועסטו זיך שוין אויך ניט קע־נען אוועקרייסען פון דאנען.

לוברין.

עס קען זיין, אבער דיך וועל איך קיינמאָל ניט וועלען האָבען דאָ.

עממאַ.

אָהן דער ביהנע קען איך ניט לעבען.

לוברין.

דאן וועל איך מוזען לעבען אָהן דיר.

פויזע.

עממאַ.

דו ווייסט, אז דאָס איז אונמעגליך.

לוברין.

אָבער אזוי לעבען איז אויך ניט מעגליך. עס איז קליינליך פון מיר, אָבער איך קען זיך ניט העלפען, עממאַ. יעדע קלייניגקייט מאָהלט פאר מיר אוים אזעלכע מיאוס'ע —

פלוצלונג.

וואָס האָסטו געטהאָן ביי איהם אין אָפים?

עממאַ.

ביי וועמען אין אָפים?

לוברין.

דו ווייסט ביי וועמען. איך בין אריין דורך דער פראָנט־טיר, בין פערבייגעגאנגען דעם פענסטער און געזעהן דיין מאַנטעל אויפ'ן סייף.

עממאַ.

האָסט א טעות, ס'האָט זיך דיר אויסגעוויזען.

לוברין.

קוקט זי אָן.

גו, גוט, איך בין בלינד. די פאַנטאַזיע מאָהלט און איך האָב ניט קיין רעכט איהר צו גלויבען מעהר, ווי דיר.

עממאַ.

דו האָסט קיין גרונד ניט מיך צו בעשולדיגען.

לוברין.

קיין רעכט האָב איך ניט, אָבער גרינדע? גרינדע זיינען דאָ גענוג. האָסט איהם צוריקגעגעבען דעם טשעק?

עממאַ.

איך מוז האָבען מיין גארדעראָבע פאר מאָרגען.

לוברין.

אָה, דער טשעק איז פאר די קליידער, הייסט עס, הם, הם.

עממאַ.

אזוי לויטעט מיין קאָנטראַקט. פאר יעדער נייער פארשטעלונג —

לוברין.

פאר וואס האָסטו דאָס מיר באלד ניט געזאָגט?

עממאַ.

ווייל דו — איך —

לוברין.

שש... בעסער זאָג גאָר ניט.

פויזע.

ביי דיין בעסטען ווילען איז דיר אונמעגליך מיט'ן אמת אָנצוגעהן.

ער פאנגט אָן ארומצוגעהן איבער'ן צימער אויפגערעגט.

די גארדעראָב מאָרגען, די אייגענע קליידער הייגט.

ער בלייבט שטעהן לעבען איהר.

א קינד קען זעהן, ווי קאָסטבאַר דיינע קליידער זיינען.

עממאַ.

דו ווייסט, אז איך קריג א גרויס געהאַלט.

לוברין.

גרויס — יא. ס'וועט אפשר זיין גענוג אויף די אונטערוועש, וואס דו טראָגסט.

עממאַ.

מיט טרעהרען.

ס'איז הייגט אונמעגליך מיט דיר אליין צו בלייבען.

לוברין.

געוויס, ביזט ניט געוואוינט. אנדערע זיינען אפשר צופריעדען מיט א בלויזען שמייכעל, אדער אויף וויפיעל דער טשעק זייערער איז ווערטה.

עממאַ וויל עפּעס זאָגען, ווען די אַקטיאָרען קומען אריין. אַלגע־מיינע בעגריסונג.

עממאַ.

ווארום אזוי שפּעט?

מאַד. שטאַבע.

שפּעט? מיר זיינען שוין דאָ געווען פריהער פון אייך.

רוזאָוו.

אַלזאָ, גאַספּאדא, וועלען מיר זיך נעהמען צו די ראָלען? הערר לוברין, איך האָב דאָס פערגעניגען אייך מיטצוטהיילען, אז איך קען מיין ראָלע, ווי מיינע פינף פינגער.

לוברין.

וועלכער קוקט זיי אַלעמען אָן גלייכגילטיג, כאַפּט זיך אויף ווי פון שלאָף.

ענטשולדיגט, געווים וועלען מיר באלד אָנפאַנגען.

שטאַבע.

פאָרשטאַדט איז דאָך ניטאָ.

לוברין.

מיר וועלען דערווייל איבערגעהן די שוואכערע סצענעס.

אַלע קוקען זיך איבער פּיעל־בעדייטענד.

מאַד. שטאַבע.

מאַכט זיך האַרץ.

אָבער דער סופליאָר איז נאָך ניטאָ.

לוברין.

וועל איך אייך סופלירען.

מאַד. שטאַבע.

שטיל צו איהר מאַן.

מעגסט זיך שוין אָבגעזעגענען מיט דיין לעבען.

פאָרשטאַדט קומט אַריין פון רעכטס. אַלע בעגריסען איהם, אויסער לוברין.

פאָרשטאַדט.

מעשה בעל־הבית.

גוד מאָרנינג, גוד מאָרנינג, מיינע הערען און דאַמען.

אַ קלאַפּ טהוענדיג מאַדאַם שטאַבע אין באַק.

זעה נור, זעה, ווי יונג, ווי שעהן דאָס זעהט אויס. גאָר אין גאַנצען אראָבגעוואָרפען פון זיך דעם פערציגער, הא?

שטאַבע.

אי, אימיצער וועט זיך שוין אויסריכטען א שווארצען —

פאָרשטאדט.

לאַכט.

איט'ס אָל־רייט. מיר זיינען אַלטע פריינד, מירביידע פערשטעהען זיך גוט, יו נאָו. און וואס איז עפּעס דער מעהר מיט אונזער פרימאדאָנא היינט? וואס עפּעס אזוי בלאַס, הא? א טאָג פאר דער פאָרשטעלונג? דאָס וועט ניט געהן.

לוברין קעהרט זיך אָב, קוקט אריין אין זיין מאַנוסקריפּט.

אָה, מיסטער לוברין, שלום־עליכם — אייך טאָר מען דאָך ניט בע־גריסען פאַ אמעריקאַנסקו.

לוברין.

לאָמיר אַנפאַנגען פּראָבע.

פאָרשטאדט.

נו, געוויס ווע‎לען מיר אַנפאַנגען.

עממאַ.

איהר ווייסט, די גאנצע שטאָדט איז פול מיט דער מאָרגענדיגער פאָרשטעלונג. וואו איך קום אריין, מיט וועמען איך בעגעגען זיך, אלע פרעגען נאָך, מ'וויל וויסען, מ'איז נייגעריג.

פאָרשטאדט.

דער באקס־אָפיס וועט אונז שוין דערצעהלען זייער נייגעריגקייט. דערווייל האָט שוין אדווערטייזמענטס אָבגעקאָסט א פערמעגען און די אויסשטאַטונג נאָך מעהר.

זיך ווענדענדיג צו די אַנוועזענדע.

איהר האָט געזעהן אן אויסשטאַטונג?

מאַד. שטאַבע.

וועמען גוטס גינט.

שטאַבע.

שייך אַן אויסשטאַטונג! מ'זעהט, אז וועגען געלד איז דאָ גאָר קיין רעדע ניט געווען.

פאַרשטאַדט.

און וואָס זאָגט איהר עפּעס, הערר שרייבער, האַ? איך האָב פּיינט צו שפּאָרען, זאָגאר אויף אַזאַ זאַך, זאָל מיינס איבערגעהן, יו נאָו.

לוברין.

צו מיר ווענגען מיין דראַמאַ רעדט איהר?

פאַרשטאַדט.

יאַ, יאַ. ס'גלויבט זיך אייך ניט, וואָס?

לוברין.

אויב איך גלויב אָדער ניט, איז ניט וויכטיג. די הויפּט זאַך איז, איהר האָט דאָ פּשוט ניט וואו אויסצוגעבען פיעל, ווייל אַלעס, וואָס פאָדערט זיך, איז — אַן איינפאַכעס שטודיר־צימער אין אַלע פיער אַקטען.

פאַרשטאַדט.

אָט האָסטו דיר. הויב זיך אָן מיט אַ גרינגעם. פערשטעהט איהר דען ניט, אַז איהר וועט עס מאַכען צו איינפאַך, וועט דער עולם איינשלאָפען? מ'מוז דאָך זיי מיט עפּעס אויפלעבען. איהר זעהט אַ צימער? פּראַכטפאָל! אפילו אַ טעלעפאָן־בוטהע אויך, מיט אַלע זיעבען זאַכען, פונקט ווי ביי די ענגלישע, יו נאָו.

לוברין.

בעטראַכט יעדען געגענשטאַנד.

עס איז אבסאָלוט ניט אין אנקלאַנג. אַלעס איז אַזוי רייך און — צו פיעל. און ווי קומט איבערהויפּט אַ טעלעפאָן בוטהע אין אַזאַ הויז?

פאַרשטאַדט.

אונגעדולדיג.

דער סצענאַריום פאָדערט אַ טעלעפאָן, דאַט'ס אָלל.

לוברין.

מ'רופט איהם דאָרט צום טעלעפאָן, אָבער —

פאַרשטאַדט.

איך זעה ניט קיין דיפערענץ.

לוברין.

אָבער איך זעה ווי לעכערליך מיר וועלען זיך דערמיט מאַכען.

פאַרשטאַדט.

געהט, זייט ניט קיין גרינגער. לעכערליך! וואָס ווייס דאָס פּובליקום? אַט וועט איהר זעהן, ווען דער פאָרהאַנג וועט זיך אויפהויבען און זיי וועלען דערזעהן די פּראַכטפאָלע אויסשטאַטונג, ס'וועט פאַלען אַן אַפּלאַז, און מ'וועט האַקען און היקען און שפּיעלען ניט לאָזען אפשר מינוטען נאָכאַנאַנד. חאַ־חאַ־חאַ! איך קען גוט מיין הויכגעשעצטען פּובליקום. איך ווייס, וואָס זיי ווילען און מיט וואָס מען קען זיי נעהמען.

לוברין.

אָבער צו וואָס זוכען צו געפעלען מיט דעקאָראַציעס, ווען מ'דאַרף דאָס ניט? זיי בעוואונדערען די דעקאָראַציע און פערגעסען דעם אינהאַלט פון דער דראַמאַ.

פאַרשטאַדט.

פערלאָזט זיך אויף מיר. זיי גיבען ניט אַ סנעפּ פאַר אייערע האַנדלונגען. די הויפּטזאַך איז די אויסשטאַטונג. און נאָך איין אַזאַ זאַך, וואו עס פעהלען די — די נויטיגע דזשאַוקס, די טרעהרען, די — די — די —

מאַד. שטאַבע.

די טענץ, געזענגע.

לוברין.

פערשטעה איך טאַקי ניט צו וואָס איהר האָט געקויפט מיין פּיעסע.

עממאַ.

דאָס האָב איך דיר שוין פיעל מאָל ערקלערט. יעדער טהעאַטער מוז אַ מאָל אויפפיהרען אַ גוטע ליטעראַרישע זאַך, און מאַכט שוין אַ סוף, לאָמיר בעסער אָנהויבען פּראָבע, און — און מר. פאַרשטאַדט וועט זיכער טהאָן זיין בעסטעס אום ניט צו שאַדען דער האַנדלונג. דעם טעלעפאָן בוטה קען מען לייכט אַרויסנעהמען.

רוזאָוו.

איך זאָג אייך, אַז עס איז אַ סקאַנדאַל צו נאַרען דאָס פּובליקום.

פאַרשטאַדט.

אַהאַ, ער איז דאָ, דער גאָספּאָדין ליטוואַק. נו, מ'וועט שוין אויסקומען אָהן אייך, היטער פון קונסט.

עממאַ.
א סוף, א סוף מיט די אונטערבּרעכונגען, פאנגט אָן.

זיך ווענדענדיג צו לוברין׳ען.

פון וועלכען אקט זאָלען מיר אָנפאנגען?

פאָרשטאדט.
וואָס הייסט, פון וועלכען? פון ערשטען אקט, נאטירליך.

לוברין.
ניין, פון דריטען, ווייל דאָרט זיינט איהר אלע אם שוואכסטען.

פאָרשטאדט.
מען קען ניט אריינפאלען ווי א יון אין סוכה. מ׳מוז דאָך קריגען די אינספּירייזשאָן, יו נאָו.

שטאָבע.

געגעצט.

דער סופליאָר איז נאָך אויך ניטאָ.

לוברין.
האָב איך אייך דאָך געזאָגט, אז איך וועל סופלירען.

מאַד. שטאָבע.
איהר מיינט ס׳איז אזוי יום־טוב׳דיג צו האָבען דעם פערפאסער אליין ביי די —

לוברין.
קענט אייערע ראָלען, וועט אייך זיין יום־טוב׳דיג.

מאַד. שטאָבע.
איך האָב געזעהן פּיעסען, וואו קיינער האָט א וואָרט ניט געקענט, און דאָך זיינען זיי געווען די גרעסטע פינאנציעלע סוקסעסען.

עממאַ.

אַרויפליגענדיג איהר האַנד אויף זיין אָרעם.

הערר פאָרשטאדט, איך בעט אייך, פאנגט אָן פּראָבע.

פאָרשטאדט.
גוט, גוט, מיר וועלען אָנפאנגען.

עממא.

דעם דריטען אקט.

פאַרשטאדט.

זאָל זיין דעם דריטען אקט.

שטיל.

אָבער דו מוזט מיר געבען אינספירײשאָן. אלזאָ, אָנגעפאנגען זאָל ווערען. אין סופליאָר באקס אריין, מר. לוברין.

לוברין.

אך, ווען ניט די סופליאָר באקס, וואָלט מען אפשר די ראָלען גע־קאָנט.

מאד. שטאָבע.

אז דער פערפאסער אליין סופלירט, פערגעסט מען דאָס, וואָס מען קען אויך.

שטאָבע.

ווייס איך וואָס, וועמען ארט עס?

לוברין.

אָט דאָס איז דאָך די צרה, עס ארט אייך ניט.

פאָרשטאדט.

געררייצט.

זאָגט נור, מיסטער פאָעט, וואָס מיינט איהר, איהר האָט דאָ צו טהאָן מיט אינגלעך? די געדולד קען דאָך פּלאַצען. איך בין שוין, גאָט צו דאנקען, דריי און צוואנציג יאָהר אין די ביזנעס, האָב שוין פיליכט מעהר פיעסען אויפגעפיהרט, ווי איהר ווער־טער אָנגעשריבען, רעזשיסירט, געמענעדזשט, געשפּיעלט און אי־מער מיט דעם גרעסטען ערפאָלג, די העכסטע אנערקענונג, און דאָ קומט איהר, אָהן אירגענד וועלכע ערפאהרונג און פרעטענדירט צו וויסען מעהר ווי אלע — דאָס אלטע טויג ניט, א סטאר־ראָלע איז גיפט און —

לוברין, וועלענדיג פטור ווערען פון וויטערע ארגומענטען, שפרינגט אריין אין סופליאָר באקס.

עממאַ.

אַ סוף, אַ סוף, לאָמיר אָנפאַנגען פּראָבע.

זי ברענגט אַ שטוהל צום טיש, לעגט אַוועק אַ בוך.

זעצט זיך, הערר פאַרשטאַדט, און זאָל שוין זיין אַ סוף צו די אונ־טערברעכונגען. רוזאַוו, צו אייער פּלאַץ.

עממאַ געהט אַרויס.

לוברין.

נו, וואָס שווייגט איהר?

פאַרשטאַדט.

טאָ גיט ווערטער, דער רוח זאָל אייך נעהמען.

לוברין.

נאָך אַלץ דאַרף מען זיי אייך געבען?

פאַרשטאַדט.

ניט אייערע ביזנעס, שיסט.

מאַד. שטאַבע.

ווען ער האָט אַ באָמבע, וואָלט ער אונז אַלעמען דער׳הרג׳עט.

פאַרשטאַדט.

בעפעהלעריש.

אָרדער!

לוברין.

סופלירט.

קיין זאַך איז ניט אַזוי שרעקליך, ווי צו בלייבען אַליין.

פאַרשטאַדט.

זאָגט עס איבער.

לוברין.

שטרעקט אַרויס דעם קאָפּ.

איין סעקונדע, זייט אַזוי גוט. — ע — ניט אַזוי דעקלאַמאַטאָריש, איך בעט אייך, און דריקט ניט אַזוי די „ר״.

עממאַ.

קלאַפּט אין טיר.

פאַרשטאדט.

אריין!

עממאַ קומט אַריין, בלייבט שטעהן ביים טיר. לובריןָ סופלירט, פאַרשטאדט זאָגט איבער.

פאַרשטאדט.

דו, סאָפיע?

עממאַ.

איך. איך קען אליין ניט לעב־ען —

לוברין.

עממא, וויפיעל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, ס'איז ניטאָ אזא וואָרט ווי „ען”, און — און!

עממאַ.

געהאָרכזאַם.

און אויב דו קענסט מיר פערגעבען —

לוברין.

סופלירט.

סאָפיע, איך קען דאָס ניט בעגרייפען. דו ביזט צוריקגעקומען, דו!

פאַרשטאדט.

איך הער ניט א וואָרט.

לוברין.

אָבער ווען מען רעדט העכער, וועט דאָס פובליקום הערען.

פאַרשטאדט.

צום טייפעל מיט'ן פובליקום. וואָס זאָרגט איהר זיך אזוי פאר'ן פובליקום? אַט סופלירט און אונטערברעכט ניט מעהר.

לוברין סופלירט.

רוזאָוו.

פאַנגט אָן שטיל און עטוואס נערוועז, אָבער וואָס ווייטער ווערט ער זיכערער און רעדט אַלץ מיט מעהר פייער.

די היים, מיין פריינד, איז אַן אַלטע אינסטיטוציאָן, געבויט אויף

צופוילטע טראַדיציעס. מיט אַלע קרעפטען זוכען מיר זי אויפצו־האַלטען, און די אורזאכע דערפון איז בעקוועמליכקייט. קיין זאַך אין דער וועלט ליעבט ניט דער מאַן, ווי א שטילע, רוהיגע, זאָ צו זאָגען, ריינע היים. ער אליין קען זיין דער גרעסטער אויסוואורף, אָדער פערקעהרט, א זעהר פיינער מענש, און דאָך זיך ניט פיעל אָנקעהרען מיט זיין היים, אָבער די פרוי, זי מוז אימער שטעהן אויף דער וואַך. זי און די היים מוז זיין איינס. זי מוז זיין די יעניגע, וועלכע האַלט עס שטיל, רוהיג און ריין. און וועה צו דער פרוי, וואָס ערפילט ניט היילינ איהר פליכט. מיר זוכען אימער צו רעכטפערטיגען זיך דערמיט, וואָס זי איז לייכטזיניג און מוז האָבען די היים אלס א שוץ. איהר ליעבע, אונטער די בעסטע אומשטענ־דען, זאָגסטו, איז ניט דויערהאַפט. פערקעהרט, וואָס בעסער די אומשטענדען, אלץ גרעסער דער רייץ. גוט, איך גיב צו. אָבער וואָס קען זי טהאָן, ווען זי געפינט אין איהר מאַן דעם געליעבטען ניט מעהר? זי זוכט און גארט נאָך יענער הייסער ליידענשאפט, וועל־כע האָט זי געהאַלטען אזוי פערקלאַמערט, און וואָס געפינט זי? א געוועהנליכען ווייסען פלאַם, וועלכער ברענט בלויז אום די וואַ־רימקייט פון דער היים אויפצוהאַלטען. מיר געפינען נייע בע־שעפטיגונגען, נייע אומגעבונגען. אינטערעסאנט אָדער ניט, מיר האָבען אָבער אימער וועלכע אבוועקסלונג. דער קאָפּ איז פערנו־מען, דער מוח ארבייט; די וועלט איז פאר אונז אָפען, איבעראַל זיינען מיר און מיר זוכען, אייביג זוכען מיר. אָבער קיינמאָל ניט אין אונזער אייגענער היים, ווייל אינסטינקטיוו פיהלען מיר, אז מיר וועלען דאָרט קיין נייעס ניט געפינען. און איהר, אין דיין היים, ווערט אויך שמאָלער און ענגער, פאר איהר איז אויך ניטאָ קיין פערספעקטיווע, קיין שום ענדערונג אויסער די אבוועקסלונג פון פרוי צו מוטער און פון מוטער צו באָבע. זי זעהט און פיהלט עס אלעס, און וויל זיך ארויסרייסען אָט פון דער ענגשאַפט. זי קלייבט צונויף אלע איהרע כוחות און שפּרינגט אריבער די הויי־כע וואנד, וועלכע מיר האָבען פאר איהר אויפגעשטעלט. אָבער אין די מייסטע פעלע ווערט זי אזוי צוברָאָכען פון דעם שפּרונג, דאָס צו ווייט קען זי שוין ניט געהן, ווייל אין די אויגען פון דער וועלט איז עס ניט קיין שפּרונג, נור א פאַל — א פאַל.

אַלע, אויסער פאַרשטאַדט, אפלאַדירען.

עממאַ.

דריקט איהם די האַנד.

גוט, אויסגעצייכענט! אייער יעצטיגע פּראָבע איז ווערטה געווען אַלע צרות, וואָס מען איז פון אייך אויסגעשמאַנען. ניט אזוי, לוברין?

לוברין.

מיט בעגייסטערונג.

ווען איהר זאָלט נאָר מאָרגען אזוי שפּיעלען, וועלען מיר האָבען א זיכערען ערפאָלג, ווייל אין דעם מאָנאָלאָג דריק איך אוים דעם כאַראַקטער פון דער דראמא.

מאַד. שטאַבע.

ס'איז קיין וואונדער ניט, ער האָט די בעסטע ראָלע, האָט ער.

לוברין.

ווייטער, ווייטער.

פאָרשטאַדט.

שטעלט זיך אויף, געהט צו צום סופליאר־באקס, בויגט זיך איין.

דערלאַנגט נאָר אהער דעם מאַנוסקריפּט.

לוברין גיט איהם דעם מאנוסקריפּט. ער קוקט אַריין אייניגע סעקונדען, נעהמט ארויס א בלייפעדער, צייכענט עפּעס אָן, גיט איהם צוריק.

איהר וועט אזוי גוט זיין אויסשניידען וואו איך האָב אָנגעצייכענט.

פויזע.

לוברין.

מיט אַ ציטערענדער שטימע.

איך גלויב, איהר האָט אַ טעות. דער מאָנאָלאָג —

פאָרשטאַדט.

וועט אויסגעשניטען ווערען, און — באַסטאַ!

לוברין.

אָבער וואָרום? וואָס זיינען אייערע גרינדע?

פאַרשטאדט.

מיינע גרינדע דארף איך אייך ניט דערצעהלען, אָבער איך וועל יא זיין א פיינער מאן און עס אייך אָנמערקען, ס'קען אייך צוניץ קו־מען. איהר זייט נאָך יונג. אַט די לאַנגע מאָנאָלאָגען, מיין פריינד, זיינען גאַנץ איבעריג. ס'איז גוט פאר דילעטאַנטען, ניט פאר דער פראָפעסיאָנעלער ביהנע. די פרוי, די פרוי, די פרוי! האקט א טשייניק! א יאָ, שטאַבע?

שטאַבע.

ווייס איך וואָס?

עממאַ.

בויגט זיך איין צום סופליאָר באקס, רעדט עפּעס שטיל און מיט האַרץ צו לובּרין'ען.

רוזאָוו.

צושראָקען.

וואָס, מיין ראָלע ווילט איהר שניידען?

פאַרשטאדט.

וויינט ניט, ס'וועט אייך צום שידוך ניט שאַדען.

רוזאָוו.

אָבער איך וועל עס ניט ערלויבען, איהר ווילט בעגעהן א פער־ברעכען!

פאַרשטאדט.

זאָגט נור, יונגער־מאַן, וואָס איז אייער בעשעפטיגונג?

רוזאָוו.

וואָס מיינט איהר? איך פערשטעה ניט.

פאַרשטאדט.

כ'רעד צו איהם טערקיש, ער פערשטעהט ניט. איך פרעג דאָך אייך, וואָס איז אייער ארבייט, אייער פאך? א שניידער, א שוסטער, א סטאָליאר? איהר דארפט פערשטעהן, אז ווען דער מייסטער זאָגט אייך, אז דער ראָק איז צו לאַנג, אָדער אז דער טיש שאַ־

קעלט זיך, ווייס ער וואָס ער רעדט. — איך וועל ניט ערלויבען — זאָגט דער באַלעבאָס צו זיין לערן־אינגעל, פערשטאַנען? און יעצט זעצט פאָרט.

פויזע.

מאַד. שטאַבע.

איך פערשטעה גאָר ניט, ווי אזוי מ׳קען אָנהויבען מאַכען פּראָבע, ווען ער האלט אין איין אונטערברעכען! א וואונדער, וואָס עס קור־מען ארויס שוואַכע סצענעס?

שטאַבע.

שוואַכע סצענעס, ווייס איך וואָס.

לוברין.

קריכט אַרויס פון סופליאָר באַקס.

אויב איך שטער אייך דורכאויס, איז טאַקע בעסער, איהר זאָלט מאַכען פּראָבע אָהן מיר.

פאָרשטאַדט.

האָט זיך ערשט ארומגעזעהן! ווען איהר קומט אָבער צום שכל מיט א דריי־פּיער וואָכען צוריק...

עממאַ.

הערר פאָרשטאַדט, איהר האָט דאָך מיר צוגעזאָגט פריעדען.

צו לוברין׳ען.

לוברין, ביז מאָרגען, איך בעט דיך!

לוברין.

מיט איינגעהאַלטענעם כעס.

א דאַנק אייך, מיין שעהנע פערמיטלערין. בעטען און גלעטען, און — און — אויף די קניה אפשר פאַלען? דעם קאָפּ בויגען? מ׳איז דאָ אזוי געוועהנט צו שתדלנות, אז מ׳פיהלט ניט מעהר די ער־נידריגונג דערפון. עס פאַנגט פשוט אָן צו עקלען.

פאָרשטאַדט.

אָבער איך צו אייך בין ניט געקומען. אזוי לאַנג, מיין פריינד, ווי איהר האָט א שטיקעל סחורה, מוזט איהר קומען צו מיר און

זיך אונטערוואַרפען אונטער די אומשטענדען, און נאָך איבערהויפּט, ווען אייער סחורה איז אַזאַ, וואָס קיינער האָט עס אין האנד ניט געוואָלט נעהמען. זיי זיינען גאַנץ גערעכט. וואָס מיינט איהר, פון די פּאָר סאָ—ציא—ליסטליך, וואָס ווילען דאָס קומען זעהן, קען מען מאַכען אַ לעבען?

רוזאָוו.

וועלכער הערט זיך צו אויפמערקזאם צו יעדען וואָרט, שטעלט זיך אויף, רעדט איינפאַך און מיט ווירדע.

ענטשולדיגט, הערר פּאַרשטאַדט, אויב דאָס ווערק פון אונזער ליעבען דיכטער געפעלט אייך ניט, איז דאָס אַ זאַך אבסאָלוט צווישען אייך און איהם. איך פאָדער אייך אָבער אויף, זיך צו פערהאַלטען אנשטענדיג און ניט בעליידיגען די סאָציאַליסטען.

פּאַרשטאַדט.

האַלט זיך אין אייער ראָלע, מ'פרעגט אייך ניט.

רוזאָוו.

איך מיין, אויב איהר זייט געווען אינטעליגענט גענוג צו קויפען אַ פּיעסע מיט מאָדערנע אידעען —

לוברין.

אינטעליגענט גענוג!

פּאַרשטאַדט.

אַזוי! ס'געפעלט אייך ניט מיין אינטעליגענץ! אָבער איהר אַליין, מיין פיעל געלערענטער הערר, אַז איהר האָט געוואָלט, איך זאָל אייער שמאַטע קויפען, האָט מיך פערזיכערט, אַז איך בעזיץ מעהר אינטעליגענץ, ווי די אַנדערע מענעדזשערס.

לוברין.

מיט קאָלטער פעראַכטונג.

איך האָב אַ טעות געהאַט, און, אַלס עהרליכער מאַן, בעט איך אייך אום ענטשולדיגונג.

עממא.

גאָט, מיינער, וואָס טהוט זיך דאָ? מען קען פון זינען אראָב. איהר האנדעלט דאָך גאָר ניט ווי ציוויליזירטע מענשען.

פאָרשטאדט.

קלאַפט אין טיש.

א רעכענונג איז א רעכענונג! א טעות האָט ער געהאט! אן עהרליכער מאַן איז ער, נייע אידעען פרעדיגט ער! אלץ ער, און ער און ער.

ער געהט צו גאנץ נאָהנט צו לוברין'ען.

איך שפיי אויף דיינע אידעען. איך בין רייך געוואָרען אָהן זיי. פאַזירט פאר'ן אמת, פאַזירט ער!

לוברין.

אויב איך בין אייך עפּעס שולדיג, דאַן רעדט אָפען. וואס ווילט איהר?

פאָרשטאדט.

איך וויל, אז איהר זאָלט זיך ניט האלטען איבער אלעמען. זוכט זיך ניט ארויסדרעהען פונ'ם אמת, מר. מאָדערניק. איהר ווייסט גאַנץ גוט די אמת'ע אורזאכע, וואָס האָט מיך בעוועגט צו קויפען אייער זאך.

עממא.

שרייט אויס.

פאָרשטאדט!

פאָרשטאדט.

אין פאָעט האַלט הפנים פונ'ם שפּריכוואָרט: דער צוועק הייליגט דעם מיטעל. הא-הא-הא!

רוזאָוו.

שפּרינגט צו צו פאָרשטאדט'ען, כאַפּט איהם אָן ביי די אקסלען און טרייסעלט איהם מיט כעס.

הערט אויף, זאָג איך! הערט אויף! ווי שעהמט איהר זיך ניט צו בעליידיגען אן עהרליכען מענשען!

פאַרשטאדט.

שטויסט איהם אָב.

געה צום טייפעל מיט איהם צוזאמען.

לוברין.

וויקעלט צוזאַמען דעם מאנוסקריפּט, לייגט איהם אַריין אין טאַש.

מ'וועט די דראמא ניט אויפפיהרען.

עממאַ.

לוברין!

קלמן מרמר, ניו יארק

פאַרשטאדט.

וואָס הייסט, ניט אויפפיהרען?

לוברין.

אויב ניט אויפפיהרען, ווי איך האָב אָנגעשריבען, איז בעסער גאָר ניט.

עממא.

וואָס רעדסטו, לוברין, מיר וועלען טהאָן דאָס בעסטע, אלע צוזא־מען, וועסט זעהן.

לוברין.

עממא, גענוג, איך בין געווען א נאר ביז יעצט. דער טהעאטער האָט מיר די אויגען פערבלענדעט, פערפיהרט. אָט די אלע אָפּפער, די טובות — מעהר ניט — מעהר ניט — איך וועל ניט דערלאָזען.

פאַרשטאדט.

וואָס הייסט, ניט דערלאָזען? ביי אונז געהט עס ניט, יו נאָו, ביי אונז, אז מ'שרייבט אונטער א קאָנטראקט מיט די אלע זיעבען גליקען, איז אונטערגעשריעבען, און מ'איז מעהר קיין באלעבאָס ניט. די פּיעסע איז מיינע און צו מיר געהערען אלע רעכטע, אויפ־צופיהרען, איבערזעצען, זאָגאר פערקויפען, אויב איך וויל. און אויב איהר ווילט סאטיספעקשאָן, וועל איך אייך צייגען.

לוברין.

איך זוך ניט קיין „סאטיספעקשאָן", איך וויל אן עהרליכע, אָרי־

גינעלע אויפפיהרונג, און אויב ניט, וועל איך פערעפענטליכען אין די צייטונגען.

פאַרשטאַדט.

הערט נור, ווי א מענש קען רעדען! א חוצפה דאָס איז! ער וועט פערעפענטליכען אין די צייטונגען! די צייטונגען האָבען מיך אָב־געקאָסט א פערמעגען צו אדוועַרטייזען זיין שמאַטע און יעצט וועלען זיי געהן פערעפענטליכען. איהר וועט דאָך עם דעם גאַנצען לעבען אייערען ניט פערדיענען, וויפיעל די צייטונגען קאָסטען מיר אָב.

לוברין וויל עפּעס זאָגען, אָבער האַלט זיך צוריק.

עממאַ.

שפּרינגט צו.

לוברין, אום גאָטעס ווילען, זיי ניט אזוי איינגעשפּארט. מיר האָבען אַלע אזוי שווער געארבייט, און איך —

לוברין.

אייער ארבייט, זיין געלד — אַלעמען בין איך עפּעס שולדיג, אָבער מיר — מיין ארבייט — מיין — ע... איידער ער זאָל צושניידען מיין ווערק, זאָל עס בעסער פארברענט ווערען!

ער וואַרפט דעם מאַנוסקריפּט אין פייער. אַלע גיבען זיך אַ לאָז צום קאַמין, מיט די הענד צום פייער, מיט אַ געשריי: אוי! אוי! וואָס טהוט ער? וואָס האָט ער געטהאָן?

פארשטאדט.

הא־הא־הא, יאָלד! ווי א י ד וויל וועט מען שפּיעלען! איך האָב ביי זיך נאָך קאָפּיעס...

פ אָ ר ה א נ ג.

ע נ ד ע.

דער קריטיקער

פון

דזשעין ראוז

דער מאָטיף טיילוויז ענטנומען פון אַלפרעד סוטרא.

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

דער קריטיקער.
די פרוי.
דער שרייבער.

די האנדלונג קומט פאָר אין דעם קריטיקער'ס הויז, אבענד־צייט. א שעהן מעבלירט צימער. ניט רייך, אָבער עס מערקט זיך אַ גוטער געשמאק. די ווייסע גארדינען, די פרישע בלומען און די פערשיעדענע אַנדערע קלייניגקייטען דערצעהלען פון א זאָרג־פעלטיגער פרוי'ס האַנד, וואָס מאַכט דאס הויז אויסזעהן בעקוועם און היימליך.

דער שרייבער, א הויכער, מיט טונקעל־ברוינע האָר, א שעהן, עטוואס לענגליך געזיכט, מיט קליינע, אָבער אויסדרוקספולע אויגען, וועלכע קוקען טראַציג אַרויס פון אונטער דעם הויכען שטערן, שטעהט ביי א קליין טישעל, אויף וועלכען עס ליגען מאַגאַזינען. ער בלעטערט איין זשורנאַל נאָכ'ן צווייטען, רויבערט נערוועז.

די פרוי, דרייסיג יאָהר אַלט, א סימפּאַטישע געזיכט, עטוואס קאָקעטיש, טראָגט אַ לייכט ווייסע זומער־קלייד, וואָס פּאַסט איהר זעהר גוט. זי זיצט אויפ'ן סאָפע, האַלט א קליין קעצעלע אויף די קניה, גלעט און צערטעלט עס.

די פרוי.

קוטיקעל, טהייערער, איינציגער פריינד מיינער, האָסט מיך אמת ליעב. דו וועסט מיך קיינמאָל ניט פערגעסען. דו פערשטעהסט מיך בעסער, ווי אַט די אַלע שלעכטע מענשען.

שרייבער.

גיט אַ וואַרף דעם זשורנאַל.

ווען א פרוי צערטעלט א בעסטיע, פערלירט זי איהר נאַטירליכען רייץ. עס עקעלט מיך פון אזא קאַצען־ליעבע.

פרוי.

ניט ערגערענדיג זיך.

קוטיקעל, געה און דראַפּע איהם אויס די אויגען.

זי טהוט א וואַרף דאָס קעצעלע אויפ׳ן שרייבער. עס בלייבט הענגען אויף זיין ברוסט. ער ווארפט עס אַרונטער מיט עקעל.

שרייבער.

געה צום טייפעל, בעסטיע!

דאָס קעצעל לויפט אַוועק צושראָקען.

איך האַס קעץ, ווי דעם טוידט.

פרוי.

לאַכט.

ניין, מיין פריינד, דו האסט זיי ניט, נור דו האָסט פשוט מורא פאר זייערע שארפע נעגעל. אך, ווען איך וואָלט זיך געקאָנט פערוואנדלען אין אַ קאַץ און זיך א ביסעל א שפּיעל טהאָן מיט דיין גלאַטען געזיכט!

שרייבער.

פערוואנדלען דארפט איהר זיך! הם...

פרוי.

נו, געוויס, מיר זיינען טהייערע, ליעבינקע, שעהנינקע קעצעלעך...

שרייבער.

איהר פערבלענט אזוי די אויגען, אז מען קען די בעסטיע אין אייך ניט זעהן. אָבער פיהלען — פיהלען מיר עס.

פרוי.

און דאָך ווילסטו זיך ווידער לאָזען פערבלענדען.

שרייבער.

דאָס איז עפּעס אַנדערש. אַ געזעצליכע פרוי איז ניט — ניט ניט — ווי זאָל איך עס זאָגען —

פרוי.

זאָג איינפאַך: ניט קיין געליעבטע — און דאָס מוזטו זיך נעהמען אַ ביישפּיעל פון דיין פריינד...

שרייבער.

דיין מאַן איז אַ נאַר, אַ בלינדער נאַר. איך מיט מיין פרוי —

פרוי.

שפּרינגט אויף.

דו רעדסט אַזוי ווי עס וואָלט שוין בעשטימט געווען...

שרייבער.

יאַ, יאַ, בעשטימט. איך בין זעקס און דרייסיג יאָהר אַלט, און בין מיעד פון לעבען, וואָס איך פיהר. דו קענסט מיר נאָר פערשכור'ען, אויפרעגען אָדער ניט מעהר. דו הערסט, ניט מעהר! איך בין דאָס מאָל פעסט ענטשלאָסען.

די פרוי געהט צו צו די בלומען, רייסט אָב איינע, זינגט שטיל פון אַ בעקאַנטע אָפּערא. פּלוצלונג צולאַכט זי זיך, וואַרפט אויף איהם די בלום. זי נעהמט אַ זשורנאַל, זעצט זיך אַריין אין אַ פאָטעל, די פיס אונטער זיך. דער שרייבער נעהמט זיין הוט און ראָק, טהוט עס אָן, געהט צום טיר רעכטס, וויל עפענען, בלייבט אָבער שטעהן און וואַרפט אַ זייטיגען בליק אויף דער פרוי, און רעדט אַרויס, ווי מיט געבעט.

אננאַ!

זי ענטפערט ניט. ער טהוט צוריק אויס דעם הוט און ראָק, וואַרפט עס אויף אַ שטוהל, געהט צו און נעהמט פון איהר אַוועק דעם זשורנאַל, נעהמט איהרע ביידע הענד אין זיינע.

— אננאַ, איך וויל, מיר זאָלען בלייבען פריינד.

פרוי.

פריינד?

שרייבער.

ס'איז דיין אייגענע שולד — פון מיינעטוועגען — דו ווייסט איך

האָב שטענדיג געוואָלט, דו זאָלסט זיך גט'ען מיט דיין מאַן. מיר וואָלטען געקאָנט זיין פערהייראַטה און לעבען גליקליך!

פרוי.

פערהייראַטה און גליקליך!

שרייבער.

יא, אויב דו ביזט ניט גליקליך מיט דיין מאַן, מיינט עס נאָך ניט, אַז דו וואָלסט ניט געקאָנט זיין גליקליך מיט מיר.

פרוי.

אַ פערהייראַטער לעבען קען ניט זיין אינטערעסאַנט, מען איז צו־פיעל צוזאַמען, צו אָפּען, צופיעל קען מען זיך, און דאַריבער ווערט עס אַזוי וואָכעדיג — אפשר וואו קינדער — און אפילו דאַן לעבט מען דאָך אויך צוליעב זיי. און דאָס לעבען צווישען מאַן און פרוי ווערט עפּעס אַ מין געשעפט.

שרייבער.

יא, אָבער דאָס אַלעס בערעכטיגט אונז נאָך ניט צו אַ פאַלשען לע־בען. דיין מאַן —

פרוי.

גלויב מיר, אַ מאַן פראָפיטירט, ווען זיין ווייב האָט אַ געליעבטען. זי זוכט שטענדיג איהם צופריעדען צו שטעלען, מאַכט איהם גלוי־בען, אַז ער איז דער איינציגער.

זי ציהט איהם צו צו זיך, דריקט איהר געזיכט צו זיינעם.

שרייבער.

ניין, איך קען זיך ניט פערגעבען. איך פיהל זיך אַזוי שולדיג!

פרוי.

שולדיג, שולדיג! ווער קען וויסען, ווער עס איז שולדיג? ווער האָט גאָר אַ רעכט צו אורטיילען? בערנאַרד, וואָרום איז דעם איי־גענעם מאַנ'ס געזיכט ניט אַזוי גלאַט, ווי אַ געליעבטענס? דו ביזט נאָך קיינמאָל ניט געקומען צו מיר בעוואַקסען, אָבגעלאָזט. און איך, אין דיין געגענוואַרט, בין קיינמאָל ניט נאַכלעסיג, צושריי זיך ניט אויף דער דיענסט, דו געפינסט צייט צו דערצעהלען, ווי שעהן מיינע האָר זיינען פערקעמט...

שרייבער.

און דאָך בין איך כמעט זיכער, אַז דו וועסט מיך באַלד פערגעסען. דיין מאַן איז דיר טייער —

פרוי.

ניין, ניין! ער איז מיר בלויז טייער, ווי א קינד, ווי א פאטער. אבער דו —

זי דריקט זיך צו איהם און קושט איהם לײדענשאפטליך. אויגיגע סעקונדען בלייבען זיי, ווי פערגעסענדיג אן אלעס. פלוצלונג שפרינגט ער אויף.

שרייבער.

מיר דאכט, אז אימיצער קומט. האסט ניט געהערט?

פרוי.

דאס מוז זיין בעקי, אין קיך. איך וועל איהר באלד אוועקשיקען.

זי געהט צו צום טיר לינקס, עפענט, שטעקט אריין דעם קאפ און רופט.

בעקי! איהר קענט דעם אבענד פאר זיך נעהמען. איך דארף אייך היינט ניט מעהר. אך, זייט דאך פארזיכטיג, קלאפט ניט אזוי מיט'ן געשיער. איהר קענט נאך אויפוועקען מיין מאן.

שרייבער.

ער שלאפט נאך?

פרוי.

יא.

שרייבער.

זיין שלאף מאכט מיך נערוועז.

פרוי.

זיין שלאף איז אזוי אונשולדיג און זארגלאז ווי א קינד'ס. מיט א מאן א קריטיקער איז מען אבסאלוט זיכער. ער איז שטענדיג פערנומען מיט יענעמ'ס קורצזיכטיגקייט...

שרייבער.

און ווען גאט העלפט, אז דער זעלביגער מאן האט נאך א פרוי, וואס דארף ניט אנקומען צו זיינע פערדיענסטען, קען מען געוויס שלאפען רוהיג. יא, וויפיעל היטעלעך האסטו היינט פערקויפט? וויפיעל מיידלעך אבגענארט?

פרוי.

לאכט.

מיר נארען אלע, גאר ניט וויסענדיג און ניט פיהלענדיג. אט, צום

ביישפיעל, דו. נאָך דיין אויסזעהן און קליידונג, וואָלט מען געקאָנט מיינען, אז דו ביזט א באַנקיער.

שרייבער.

ביטער.

אז גאָט העלפט און א גדול פערגלוסט זיך צו מאַכען א שפּאַציר אויף יענער וועלט, קענען זיך די שרייבער ערלויבען צו געניסען די וועלט.

פרוי.

וואָס האָט יענע וועלט צו טהאָן מיט דיין נייעם אנצוג?

שרייבער.

פּשוט, די רעדאַקטערע מוזען בעשטעלען עקסטרא אַרטיקלען. וואָס פאַרשטעהסטו ניט?

פרוי.

פון מיינעטוועגען וואָלטען זיי אַלע געמעגט לעבען. מיר געפעלסטו אין אַן אַלטען אנצוג אויך.

שרייבער.

יא, אָבער זיך, זיך אַליין געפעל איך ניט. אָט די שטענדיגע אויסגערעכענטקייט, דאָס אונאויפהערליכע שפּאָרעניש, דאָס שטענדיגע זאָרגען פאַר דירה־געלד, די גמילת־חסדים האָבען מיר שוין דערעסען ביז צום טויט. ניין, איך קען אזוי ווייטער ניט לע־בען. איך מוז הייראַטען. איך וויל ניט זיין אבהענגיג פון די רע־דאַקטערע.

פרוי.

דו פאַנגסט שוין ווידער אָן! אָבער וואָס פאַר א שייכות האָבען די רעדאַקטערע צו דיין הייראַטען?

די זעלבע שייכות, וואָס דיין מאַנ׳ס קריטיקען האָבען צו דיין הויט־געשעפט.

פרוי.

איך פערשטעה נאָך אַלץ ניט.

שרייבער.

קורץ.

איך הייראַט א רייכע מיידעל.

אָ, מאַך זיך ניט נאַריש, בערנאַרד.

שרייבער.

אננא, איינמאָל פאר אַלע מאָל, הער מיך אויס ערענסט. איך זאָג דיר, אז איך וועל קירצליך הייראטען.

פרוי.

לאכט.

מיט א רייכע מיידעל?

שרייבער.

יא, מיט א רייכע מיידעל.

פרוי.

און דו שעהמסט זיך גאָר ניט?

שרייבער.

שעהמען זיך? ווארום? און אַז דו צאָהלסט פאר אַלעס, דארף זיך דיין מאַן שעהמען?

פרוי.

איך? וואָס גלייכסטו זיך צו מיר? איך אַרבייט, און, פערגעס ניט, מיר האָבען געהייראט אויס ליעבע.

שרייבער.

אויס ליעבע! באַלד נאָך דער חתונה האָסטו זיך אריינגעוואָרפען אין מיינע אָרעמס.

פרוי.

אך, איך לייקען עס ניט. אָבער דו ווייסט גאַנץ גוט, אַז דו האָסט מיך ניט אָבגעלאָזט פון דער ערשטער מינוט פון אונזער בעקאַנטשאַפט. ווי א שאָטען ביזטו מיר נאָכגעגאַנגען, און דאָך, בעשולדיג איך ניט קיינעם, ווייל איך בין גליקליך מיט דיר, און אין איהם בעוואונדער איך זיין טאַלאַנט —

שרייבער.

אַז דו וואָלסט געווען א מבין, וואָלסטו דאָך פערשטאַנען, אַז ער בעזיצט ניט קיין שום פעהיגקייטען.

פרוי.

ער איז דער קריטיקער פון איינע פון די גרעסטע צייטונגען.

שרייבער.

נו, דאָס איז נאָך אַליין קיין בעווייז, אַז ער האָט טאַלאַנט. ווען ער וואָלט געווען אַן אָרעמער טייפעל ווי מיר אַלע, וואָלט ער קיינמאָל ניט געקאָנט פערבלייבען א קריטיקער.

פרוי.

דאָס איבערטרייבסטו שוין. ער קריגט בעצאָהלט גוט, ווי איהר אַלע. און זיינע קריטיקען זיינען עהרליכער.

שרייבער.

קריטיקען קענען שוסטער אויך שרייבען.

פרוי.

דו רעדסט מיט אַזאַ האַס וועגען איהם —

שרייבער.

איך האַס? וואָס פעהלט דיר איין? מען רעדט וועגען זיינע קריטי־קען, זאָג איך, אַז ער איז ניט קיין קריטיקער. עס איז דען ניט לע־בערליך, איך שרייב אַן אַ דראַמע, ציטיר זיין אייגענעם לעבען, שטעל איהם פאַר, ווי ער שטעהט און געהט, מיט אַלע זיינע שוואַכ־קייטען, און ער — וואָס טהוט ער? רייסט עס אַרונטער, לאַכט זיך אויס. ביי איהם איז עס ניט קיין ליטעראַטור — ס'איז ניט דאָס לעבען — מאַכט דערפון אַ ניט־געפּלויגענע, ניט געשטויגענע מעשה. עס איז צו־אַלט, זאָגט ער.

פרוי.

אַט דאָס, וואָס די קריטיק האָט דיך אַרונטערגעריסען, מיט דעם בין איך גראַד צופריעדען. ס'איז פאַראַן געווגעג טהעמאַס, האָסטו גע־זאָלט נעהמען עפּעס אַנדערש. —

שרייבער.

דו ביזט דאָך אָבער געווען איינשטימיג, ווען איך האָב דיר דער־צעהלט.

פרוי.

ווייל דו האָסט מיר איינגערעדט, אַז אַזאַ דראַמאַ וועט דיך גרויס מאַכען.

שרייבער.

מיט היץ.

און איך וואָלט געווים מיין ציעל ערגרייכט, ווען ניט ער — און אויך דו.

פרוי.

איך?

שרייבער.

יאָ, איך בין געווען זיכער מיט דיין איינפלוס איבער איהם. —

פרוי.

ניין, דו זאָלסט דאָס פון מיר קיינמאָל ניט ערוואַרטען. איך בין שטאָלץ אויף זיין עהרליכע קריטיק. אָה, פערגעס בעסער, און אין דיין ~~נעבטעגעש~~ דראַמע —

שרייבער.

פערגעסען? ווי קען א מענש מיט קאָכינגען בלוט פערגעסען? ער האָט רואינירט מיין קאַריערע, אַלס דראַמאַטורג. מיין נעקסטע דראַמאַ, האָף איך, וועט ווערען אויפגעפיהרט אונטער גאַנץ אַנדערע אומשטענדען, דאַן וועל איך שוין מעהר ניט זיין אַבהענגיג פון קיינעם.

ער געהט ארום איבער'ן צימער, בלייבט שטעהן ביי א קליין טי־שעל, אויף וועלכען עס ליגען סיגאַרעטס און סיגאַרען. ער נעהמט א סיגאַרעט. די פרוי רייכט אַן א שוועבעלע, דערלאַנגט איהם. ער פעררויכערט און פאַנגט ווידער אַן ארומגעהן.

פרוי.

בערנאַרד, טהו ניט אָב א זאַך, אויף וואָס דו קענסט שפּעטער חרטה האָבען.

זי רעדט ליידענשאַפטליך.

זי, יענע, וועט דיר קיינמאָל ניט געבען וואָס דו פערלאַנגסט, אין וואָס דו נויטיגסט זיך אזוי. איצט קענסטו עס ניט בעגרייפען, דו פערשטעהסט זיך אַליין ניט. אָבער שפּעטער, בערנאַרד, שפּעטער...

שרייבער.

אננאַ, איך קען ניט מעהר... עס איז פּשוט מיר מיאוס פאַר זיך אַליין. שוין צוויי יאָהר, אַז איך בע'גנב'ע מיין פריינד.

פרוי.

ווען דו וואָלסט מיך ווירקליך געליעבט, וואָלסטו זיך קיין רעכענונג ניט אָבגעגעבען — אפשר בע'גנב'עט ער גאָר דיך?

שרייבער.

א מענש מוז דאָך אָבער אמאָל קומען צו א רעכענונג.

פרוי.

ניין, ניין, איך וויל מעהר ניט הערען. איך האָס רעכענונגען, ווי דעם טויזט, איבערהויפּט פון דיר. פערגעס אָן אַלעמען, בערנאַרד, און מיר וועלען ווידער זיין גליקליך, ווי פריהער.

פויזע.

ניין, אננא. דיר קען איך קיין ליגען ניט זאגען. דו — דו מוזט ווי־סען. שוין צוויי מאנאטען, אז איך בין פערלאבט.

פרוי.

בלאס, מיט א ציטערענדער שטימע.

פערלאבט? ווען? — איך מיין — ווער? מיט וועמען?

שרייבער.

פערררויכערט א נייעם פאפיראס.

וואס קען דיך אינטערעסירען מיט וועמען? די הויפט זאך איז, אז איך וועל קירצליך הייראטען. עס איז שוין זאגאר בעשטימט די צייט. און מיר פאהרען אוועק אויף א מאנאט — נו, וואס קוקסטו מיך אזוי אן, אננא?

די פרוי שטעהט די גאנצע צייט בעוועגלאז, ווי ניט בעגרייפענדיג, וואס דא קומט פאר.

איהר זייט מאדנע, זייט איהר, פרויען. איהר מאכט אונז אימער פיהלען עפעס ווי מיר האנדלען געגען אייך, ווי די ערגסטע מענ־שען, אדער ווי פייגלינגע. שוין ניט איינמאל האב איך געוואלט מא־כען א סוף, און אימער האט מיר אויסגעפעהלט מוטה.

פרוי.

אבער — אבער...

שרייבער.

און איך בין אזוי גוט אדער אזוי שלעכט, ווי אלע. וועל חתונה האבען און וועל אפשר ווערען גענארט ווי אלע. אבער אזוי לעבען קען איך מעהר ניט. איך בין זעקס און דרייסיג יאהר אלט. דו פערשטעהסט, איצט אדער קיינמאל ניט.

פרוי.

נו, און איך?

שרייבער.

וואס דו?

פרוי.

וואס וועל איך טהאן?

שרייבער.

דו? דו האסט א היים, א מאן און — און דו האסט דאך ניט גע־דענקט אז אייביג וועט אזוי אנהאלטען.

פרוי.

ווארום ניט?

שרייבער.

נוייל עם איז אונמעגליך, אוננאטירליך.

פויזע.

פרוי.

אוננאטירליך? איך גלויב גאר, אז דו האסט מיך גאנץ נאטירליך אויפגעהערט צו ליעבען.

שרייבער.

אונגעדולדיג.

נו, האב איך דיך אויפגעהערט צו ליעבען!

פרוי.

קוקט איהם אן מיט פייערדיגע אויגען.

נו, ווען מיר האבען אן אפענעם סקאנדאל! איך וועל אלעס דערצעהלען דיין צוקונפטיגע פרוי.

שרייבער.

דאס וועסטו ניט טהאן — אויף דעם ביזטו צו־קלוג.

פרוי.

נו, וועל איך דאס מאל זיין א נאר.

שרייבער.

ניין, ניין, אננא. נאך אלעמען, וועסטו אימער פערבלייבען די איינ־ציגע, דיך וועל איך קיינמאל ניט קענען פערגעסען! איך בעט דיך, אננא, זיי רוהיג. וועסט זעהן, אט פונקט ווי מיר, א בארג וועט דיר אראב פון געוויסען.

פרוי.

דו רעדסט פון געוויסען, ווען איך פיהל קיין זאך אויסער ליעבע.

שרייבער.

אבער אויב דו ליעבסט מיך, דארפסטו מיר ניט שטערען אין מיינע נייע פערבינדונגען.

פרוי.

ביטער.

אבער ווען די נייע פערבינדונגען שוואכען אפ די אלטע?

שרייבער.

נו, פערפאַלען. איך קען אַנדערש ניט, און דו טאַרסט מיר דעם וועג ניט פערשטעלען.

פרוי.

פלוצלונג.

ס'וואָלט מיך ניט געאַרט, גאָר ניט געאַרט, ווען דו וואָלסט ניט געווען אזוי פערליעבט אין איהר.

שרייבער.

איך — פערליעבט?

פרוי.

יא, יא, לייקען עס ניט. איך זעה עס, איך בין זיכער. איך בין דיר איינפאַך מיאוס געוואָרען.

ס'דערהערט זיך דעם קריטיקער'ס שטימע: בעקי, וואו זיינען מיינע פאַנטאָפעל? בעקי!

שרייבער.

מיט אַ כאַפּ.

אָט אזוי פאַלט ער אימער אומגעלומפּערט אריין. מ'קען פון זינען אראָפּ.

קריטיקער.

עפענט די טיר לינקס, שטעקט אַריין דעם קאָפּ.

בעקי, וואו זיינען מיינע פאַ — אָה, בערנאַרד, ביזט שוין לאַנג דאָ?

ער קומט אַריין אַהן שיך און אָהן א ראָק. ער איז פערציג יאָהר אַלט, ניט גאַנץ הויך. א רונד געזיכט מיט אַ שפּיציג בלאָנד בערדעל, א קורצער, רויטער האַלז און גוטמוטהיגע אויגען.

אננא, וואָס איז מיט דיר? זעהסט מיר עפּעס אויס ווי א נעכטיגע.

זי זיצט בעוועגלאָז, בלאַס.

שרייבער.

עפּעס פיהלט זי ניט גוט. קאָפּ־שמערצען, זאָגט זי.

קריטיקער.

קאָפּ־שמערצען, טאָ ווארום האָט מען מיך ניט אויפגעוועקט? אפשר שיקען נאָך א —

פרוי.

ניין, מ'דאַרף ניט. איך פיהל שוין בעסער. געה טהו זיך אָן. ווי

היים דאָ איז! מאַנכעס מאָל גיבען זיי שוין צופיעל סטים. עפען א פענסטער, זיי אַזוי גוט.

ער טהוט עס.

געה, איך בעט דיך, טהו זיך אָן, קענסט נאָך פערשפעטיגען דעם ערשטען אַקט.

קריטיקער.

וואָלסט אפשר מיטגעגאַנגען, אַנטשיק?

פרוי.

ניין, ניין, ניט היינט. איך בין מיעד.

קריטיקער.

און וואו איז בעקי?

אויסגעגאַנגען.

קריטיקער.

גראָד היינט, ווען איך דאַרף אַוועקגעהן און דו פיהלסט ניט גוט! וואָס האָסטו מיך געלאָזט אַזוי לאַנג שלאָפען, האַ?

זי געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס.

קריטיקער.

ניין, איך וועל דיך ניט איבערלאָזען אַליין, אַננאַ. אויב דו געהסט ניט מיט מיר, וועט בערנאַרד מוזען בלייבען.

שרייבער.

איך — איך בין פערנומען, איך מוז געהן. איך האָב ארבייט.

קריטיקער.

קענסט דאָך ארבייטען דאָ. דאָס איז ניט דאָס ערשטע מאָל.

שרייבער.

איך זאָג דיר, אַז איך קען ניט.

קריטיקער.

זאָג מיר גאָרניט. דו בלייבסט דאָ ביז איך קום צוריק פון טהעאַטער. נו, וואָס קוקסטו מיך אַזוי אָן, אַננאַ? אַ באַרוועסער העלד, האַ?

ער לאַכט.

בערנאַרד מיינט, אַז נאָר ער האָט די ריכטיגע פאַפּיערען. איך וועל זיך אויספּוצען וועל איך איהם אין גאַנצען פערטונקלען.

לאַכט.

אַננאַ, וועלכען אַנצוג זאָל איך אָנטהאָן?

פרוי.

וועלכען דו ווילסט, איך מיין דעם שווארצען. יא, דעם שווארצען. היינט איז א פאסענדע געלעגענהייט. ניט אזוי, הערר בערנארד?

קריטיקער.

אך, האב איך א ווייב, זאל מיר זיין אזא יאהר.

אב.

פויזע. זי זיצט בעוועגלאז, ניט ארונטערנעהמענדיג די אויגען פון שרייבער.

שרייבער.

נערוועז און אונרוהיג, רעדט פלוצלונג ארוים.

איך מוז געהן!

פרוי.

צו איהר?

שרייבער.

איך דארף קיינעם קיין רעכענונג ניט אבגעבען!

פרוי.

דו דארפסט יא. דו ביזט מיר מעהר שולדיג ווי איהר.

שרייבער.

צום טייפעל! הער מיך אויף צו מאטערען!

פרוי.

שריי ניט, הער מיך בעסער אוים, איידער ער קומט.

זי קומט צו גאנץ נאהענט צו איהם, רעדט מיט א פעסטער שטימע.

דו מוזט דיינע פלענער אויפגעבען!

שרייבער.

איך מוז?

פרוי.

יא! איך בין פעסט ענטשלאסען. ס'ארט מיך גאנץ ווייניג, וואס ס'וועט דערפון ארויסקומען. איך קען מיין שטעדטעל בעשטעהן אהן מיין מאן.

שרייבער.

אננא, ווי קומט דאס צו דיר? איך דערקען דיר גארניט. מיט געוואלד ווילסטו מיך האלטען? דאס איז דאך פשוט א העסליכקייט!

פרוי.

ניט העסליכער ווי דו! ערשט נעכטען האָסטו מיר דיין גרויסע ליעבע פערזיכערט, ביי מיינע פיס ביזטו געלעגען...

שרייבער.

דאָס אליין דארף דיך איבערצייגען, אז איך בין ניט ווערטה, דו זאָלסט וועגען מיר א טראכט טהאָן. אננא, בערוהיג דיך, געדענק אונזער אַלטע שעהנע איבערלעבונגען, אונזערע זיסע —

פרוי.

שפעטער, שפּעטער, ווען איך וועל אלט ווערען, דאַן וועל איך קענען לעבען מיט דער פערגאנגענהייט. היינט קענען מיך די שעהנסטע ערינערונגען ניט צופריעדען שטעלען.

זי שפּרינגט אויף, רייסט זיך די האָר.

גאָט מיינער, וואָס טהוט זיך דאָ מיט מיר? א טאָג איז ניט פאָר־איבער אָהן דיר. מיר זיינען געווען אזוי גליקליך, און היינט! — צו־וואָס האָסטו מיר געדארפט דערצעהלען? דו ליעבסט מיך ניט מעהר, און דאָך האָסטו מיך אין דיינע אָרעמס געהאַלטען, גע־קושט... נור אן אויסוואורף קען פיהרען אזא דאָפּעלטען לעבען.

שרייבער.

אָט פאר דיעזער אורזאכע וויל איך דאָך מאכען א סוף. דו פיהרסט דאָס זעלבע לעבען, און דו פיהלסט גאָרניט. דו מיט דיין מאן, צוויי יאָהר, אונטער איין דאך, אין איין צימער, אין איין בעט —

פרוי.

שפּרינגט צו איהם צו מיט צוזאמענגעדריקטע פויסטען, לאָזט זיי האַסטיג ארונטער אויף זיין ברוסט, שרייט.

הונד!

קריטיקער.

קומט אריין אין א שוואַרצען אַנצוג, בלייבט שטעהן פערוואונדערט.

שרייבער.

שפּרינגט אָב פון איהר, ווישט זיך דעם שוויס.

צום טייפעל מיט אַלע ווייבער! האָסטו געזעהן אן איינפאַל!

קריטיקער.

אננא, וואָס טהוט זיך היינט מיט דיר?

פרוי.

מיט אַן אָנגעשטרענגטער רוהיגקייט און געצוואונגענעם געלעכטער.

ער זאָגט, אַ זאַ פרוי האָט ניט אַזעלכע געזונטע מוסקלען, ווי אַ מאַן, נו, האָב איך איהם איבערציינגט. איך האָב געוואָלט וויסען, אויב ער קען פערטראָגען אַ קלאַפּ פון אַ פרוי.

קריטיקער.

אַן איינפאַל דאָס איז! וואָס מיין פרוי קען זיך פערגלוסטען! גע־מאַכט דיר אַ פּאָר בלויע אויגען, הא?

פרוי.

ניין, דערווייל נאָך ניט. זאָל ער אָבער נור הייראַטען, וועט ער שוין קריעגען וואָס איהם קומט.

קריטיקער.

הייראַטען — בערנאַרד?!

פרוי.

אַ שעהנער פריינד! ווייס אפילו ניט דערפון. ער וויל דאָך דיך מאַכען פאַר אַן אונטערפיהרער!

קריטיקער.

אַזוי, אַזוי בערנאַרד! האָסט סודות פאַר דיין אַלטען פריינד! שעהמען מעגסטו זיך.

ער כאַפּט איהם פאַר ביידע הענד.

מזל טוב דיר! מזל טוב! זעה נור, זעה, ווי דאָס שעהמט זיך, פונ..ט ווי אַ חדר־אינגעל.

..ווי באַלד אַזוי, וועלען מיר טאַקע טרינקען פאַר דעם געזונד פון דיין צוקונפטיגער. אַנטשיק! דערלאַנג עפּעס צום טיש.

פרוי.

מיט אַ פיבערהאַפטע לעבעדיגקייט.

צוערשט מוז ער אונז זאָגען, ווער זיין צוקונפטיגע איז. ביזט גאָר ניט נייגעריג?

קריטיקער.

יאָ, אודאי, אָבער איך בין רוהיג, ווייל איך בין זיכער, אַז אין הלכות פרויען קען מען זיך אויף בערנאַרד'ן פערלאָזען.

פרוי.

פאַר וואָס זאָל ער מורא האָבען אויסצוזאָגען?

שרייבער.

וואס עפעס מורא האבען? איך האב קיין מורא ניט.

פרוי.

דו הערסט, זיידמאן, איך דענק, עפעס א געהיימניס שטעקט דא. שוין צוויי מאנאטען ווי ער איז פערלאבט און ערשט היינט האב איך עס קוים פון איהם ארויסגעקראגען.

קריטיקער.

צוויי מאנאטען?

פרוי.

אויב מיין פארשטעלונגס־קראפט נארט מיך ניט, בעשטעהט די געהיימניס אין דעם, וואס ערגעץ א ווייב אדער א געליעבטע איז דא אין מיטען.

קריטיקער.

לאכט הארציג.

א ווייב, ווי א ווייב, אבער א געליעבטע — ווער ווייס? אויף אזא חברה־מאן איז אלעס צו גלויבען.

פרוי.

איך דענק, זיידמאן, עס איז דיין פליכט, אלס פריינד, אויסצו־פארשען די זאך גרינדליך. עס קען נאך ארויסקומען א סקאנדאל, און דו טארסט עס ניט דערלאזען.

קריטיקער לאכט.

שרייבער.

איך בין גארניט אויפגעלעגט דא מיט אייך היינט קאמעדיעס צו שפיעלען. איך מוז אוועקגעהן, און דו דארפסט דאך אויך געהן.

קריטיקער.

מיינסט, אז איך בין אזוי נייגעריג צו זעהן די נייע פיעסע? איך קען ניט דעם אויטאר? גלויב מיר, אז דיינע נייעס איז מיר פיעל וויכטיגער, און אינטערעסאנטער אודאי. איך ווייס וואס מיר ער־ווארטעט אין טהעאטער. איך קען אנשרייבען די קריטיק, נאך איי־דער איך זעה די פיעסע. די זעלבע אלטע געשיכטע וועט זיך אי־בער׳חזר׳ען נאך אמאל.

שרייבער.

צופריעדען מיט דער נייער ווענדונג פון געשפרעך.

אַט אזוי האָסטו דאָך דער׳הרג׳ט מיין פּיעסע אויך. מ׳שרייבט קריטיקען גלאַט אין דער וועלט אריין.

קריטיקער.

נו, וועגען דעם וועלען מיר זיך איצט ניט קריגען. דערצעהל בע־סער פון דיין —

שרייבער.

וואָס עפּעס ניט רעדען? עס איז א וויכטיגער פּונקט. און יעדעס מאָל, ווען א נייע פּיעסע ווערט אויפגעפיהרט, דערמאָן איך זיך, ווי דו האָסט מיין דראמא —

קריטיקער.

וועגען דיין דראמא האָב איך מיין מיינונג ארויסגעזאָגט —

שרייבער.

און דו דענקסט, אז אָהן דיין מיינונג וואָלט די גאַנצע וועלט אונ־טערגעגאַנגען? די קריטיקער מיינען, אז עס איז זייער היילינסטע פליכט צו לערנען דאָס פּובליקום, ווי צו פערשטעהן.

קריטיקער.

זעה נור, זעה, ווי ער לאָזט ניט דורך קיין געלעגענהייט. זאָגאר היינט, ווען דו קומסט אָנזאָגען אזא שמחה...

שרייבער.

מאַכט זיך ניט הערענדיג.

ווער גיט אייך דאָס רעכט צו דיקטירען יענעמס געשמאַק? פאר־וואָס לאָזט איהר ניט דאָס פאָלק אליין אורטיילען?

קריטיקער.

ווי עס זעהט אויס, וועסטו שוין בלייבען ביי דיין אַלטער שוואַכ־קייט די גאַנצע קריטיק דארף אונטערגעהן, ווען ס׳קומט צו דיינס א זאַך, אָבער מיר מאכט ניט אויס, ווער דאָס איז, זאָגאר מיין אייגענער ברודער. איך וועל ארונטעררייסען אַלעס, וואָס האָט, נאָך מיין מיינונג, קיין ווערטה ניט צו לעבען. אדרבא, גיב עפּעס נייעס, וועסטו זעהן, ווי מ׳וועט דיך אויפכאַפּען.

שרייבער.

ס׳איז ניטאָ קיין נייעס.

קריטיקער.

וואָס האָסטו דאָרט געוואָלט ארויסברענגען מיט דער פרוי? דו שטעלסט איהר פאַר, אַלס אזעלכע, וועלכע האָבענדיג א געליעבטען,

האָט אויך איהר אייגענעם מאַן ניט פיינט. נו, גוט, אַ פרוי מיט ווילענס־קראַפט, וואָס פיהלט זיך צו קיינעם ניט פערפליכטעט אויסער צו זיך, און ביי זיך איז זי פאַלשטענדיג גערעכטפערטיגט. קורץ, אַן אינטערעסאַנטע פרוי. קומסטו אָבער אין לעצטען אַקט, ביי דער סצענע, וואו איהר מאַן דערוויסט זיך איהרע בעציהונגען מיט זיין פריינד, און דו מאַכסט פון איהר אַ גאָרניט, אַ שוועכלינג, ווי אַלע פרויען פון אַ גאַנץ יאָהר. זי פערדרעהט איהר מאַן דעם קאָפּ מיט ניט־געשטויגענעם, ניט־געפלויגענעם ליגען, און דער אידיאָט גלויבט איהר. ס'איז אזא רחמנות, ס'ווערט אזוי וואָבעדיג, אַז עס ווילט זיך פשוט אויסשרייען צו דער פרוי: — זיי שטאַרק! קום אַרויס מיט'ן אמת, און נעהם די פאָלגען!

פרוי.

ענערגיש.

דאָס וואָלט דאָך אָבער צובראָכען דאָס לעבען פון אַלעמען!

קריטיקער.

גוט, ווּעמען אַרט עס? האָסט געהאַט אַ גליקליכען צופאַל, האָסט געהאַט אַ געלעגענהייט אוועקצושטעלען אַ נייע פרוי, מיט נייע שטריכען, נייע אידעען, טאָ בענוץ זיך דערמיט. די גאַנצע וועלט מעג צו־גרונד געהן, אָבער זי האַלט שטאַרק ביז'ן סוף.

פרוי.

דאַן וואָלט עס ניט געווען רעאַליסטיש. אזוי איז דאָך דאָס לעבען, קיינער וויל ניט ליידען.

קריטיקער.

נו, גוט, שרייבט. שטעלט אַלעמען צופריעדען. וועניג שמירערס זיינען דאָ אויף אַזעלכע זאַכען? און וועניג טהעמאַס זיינען דאָ אַ חוץ פערפיהרערישע, פאַלשע פרויען. שימעל שמעקט דאָך דערפון.

שרייבער.

דער אונגליק מיט דיר איז, וואָס דו זעהסט יעדען איינעם דורך זיך.

קריטיקער.

ניין, מיין פריינד, ווען איינער האָט אָפענע אויגען, קען ער אויך זעהען יענעמס ליידען. איך — איך —

פרוי.

היינט לאָז איך אייך ניט דיסקוטירען וועגען עפּעס אַנדערש, היינט

מוז בעשטימט ווערען אַן ענדע צו מאַכען צו דער אַלטער טהעמאַ:
וואָס דאַרף דער מאַן טהאָן מיט זיין פאַלשער פרוי?

קריטיקער.

הינגעריסען.

פון מיינעטוועגען קען זי געהן צום טייפעל!

פרוי.

גוט. און דער פערפיהרער, כ'מיין דער פאַשלער פריינד?

קריטיקער.

ער? מיט איהם? — צו אַל די שווארץ יאָהר!

פרוי.

ניין, דאָס איז ניט גענוג.

קריטיקער.

אָבער וואָס ווילסטו? איז דער מאַן אַן אידיאָט און גיט איהם אַ געלעגענהייט —

פרוי.

אהאָ! דו געהסט שוין אויפ'ן פאַלשען וועג. די פערפיהרטע פרוי.—

קריטיקער.

ניטאָ קיין פערפיהרטע פרויען.

שרייבער.

דאָס זאָג איך דאָך. פערפיהרערינס זיינען דאָ, ניט קיין פערפיהרטע.

קריטיקער.

לאכט.

דער פאַלשער פריינד איז אַ מאַרטירער ווען דער מאַן דאַרף צו־דריקען צו זיין אָבגענאַרטען האַרץ.

פרוי.

ניין, ניין, צו אַזאַ ענדע וועל איך ניט דערזאָלען. דו האָסט דאָך אַזוי פיינד קאָמפּראָמיסען. איך פערלאַנג פון דיר אַ גערעכטע שטראָף פאַר'ן פאַלשען פריינד.

קריטיקער.

וואָס ווילסטו פון מיר? צוברעכען איהם די ביינער, ארונטער־ווארפען פון אַלע טרעפּ? אָט דאָס האָט איהר אַלע ליעב.

פרוי.

קוקט אויפ'ן שרייבער און רעדט.

צוברעכען די ביינער און ארונטערווארפען פון אַלע טרעפּ — גאָר־ניט שלעכט, ווי דענקט איהר?

שרייבער.

רייכע פאַנטאַזיע.

ער רויכערט נערוועז.

קריטיקער.

הלואי וואָלטען אונזערע שרייבער געלאָזט זייער פאַנטאַזיע א ביסעל ארבייטען. מ'קלייבט זיך אָבער געוועהנליך אויס דעם אלט־בע־קאַנטען וועג.

שרייבער.

שרייט.

אַזוי איז דאָס לעבען! מיין לעבען! דיין לעבען!

קריטיקער.

אָבער מיר מוזען זיך אויפהויבען העכער פון דעם אלטעגליכען. —

פרוי.

בראַוואָ! בראַוואָ! איצט פאַסט א פּאָר רעאַליסטישע קלעפּ.

קריטיקער, ווי זיך אויפכאַפּענדיג, צולאַכט זיך.

שרייבער.

ער קען זיך נור שלאָגען מיט דער פען.

קריטיקער.

פון דעסטוועגען וואָלט איך קיינעם ניט געוואונשען צו פערזוכען מיין קולאַק.

פרוי.

אן אמת'ער העלד ווערסטו דאָך. עס וואָלט געווען גאַנץ אינטערע־סאַנט צו זעהן, ווי דו וואָלסט געהאַנדעלט מיט דיין ווייב'ס פער־פיהרער. איך מיין, נאַטירליך, אויף דער ביהנע.

קריטיקער.

אויף דער ביהנע אָדער אין לעבען — דיין העלד, דאָרטען, וואָס טהוט ער ביי דיר? זיצט מיט אן אָפענעם מויל, גלויבט און שמיי־כעלט תמ'עוואַטע.

שרייבער.

יא, יא, דאָס איז ער.

קריטיקער.

קרימט זיך.

דאָס איז ער! א גליק האָט דיך געטראָפען, א פּאַרשוין אויסגע־

טראכט! פאר װעמען איז ער אינטערעסאנט, װער קעהרט פאר אזעלכע? אט די אידיאטען, װאס געהן ארום מיט פערמאכטע אויגען און גלויבען אלעמען, זיינען די אלטע טיפען. מיר װילען נייעס, נייעס װילען מיר האבען. און אין דיין דראמא. —

פרוי.

גענוג צו רעדען װעגען זיין דראמא.

קריטיקער.

עס איז זיין אייגענע שולד. ער פערפיהרט מיך אימער. לאזט קיין געלעגענהייט ניט דורך.

פרוי.

און דו האסט אין גאנצען פערגעסען װעגען דער צוקונפטיגער ריי־כער מאדאם בערנארד.

קריטיקער.

פעררויכערט א סיגאר.

איך האב שוין גארניט פערגעסען. הכלל, ארוים מיט'ן פערפיהרער!

שרייבער.

מיט'ן פערפיהרער?

קריטיקער.

טפוי, צו אל די שװארץ יאהר, איך מיין דאס מיידעל.

שרייבער.

װאס מאכט דיר אוים? דו קענסט זי סיי װי סיי ניט.

קריטיקער.

װעל איך זי קענען. די הויפט־זאך איז, זי זאל זיין די ריכטיגע פרוי און קענען דיך אבשעצען און פערשטעהן.

ער קוקט מיט ליעבע אויף זיין פרוי.

עס איז קיין שאנדע ניט פאר א קינסטלער צו הייראטען א רייכע פרוי. אין די אלטע צייטען פלעגען אונזערע פאטערס זיצען און לערנען און אונזערע מוטערס זיינען די שפייזערס געװען. א קינסט־לער מוז זיין פריי פון אלע דאגות פרנסה, דאן קען ער שאפען.

ער דריקט איהם װארעם די האנד.

פון מיין גאנצען הארצען װינש איך דיר גליק. דערלאנג, אנ־טשיק, עפעס צום טרינקען. עס איז מיר אזש טרוקען געװארען אין

האָלז. ביז בערנאַרד'ס שאַמפּאַניער וועלען מיר איהם דערוואַיל
גליק ווינשען מיט אונזער בעסטען ווײַן.

פרוי.

ווערסט מוזען דיין פריינד גליק ווינשען אָהן ווײַן. איך ווייס ניט,
אויב עס געפינט זיך אין הויז.

קריטיקער.

וואָס הייס, דו ווייס ניט? צו מיטאָג איז דאָך נאָך געווען אַ פלאַש
ווײַן.

פרוי.

איך ווייס ניט.

קריטיקער.

וואַרט אַ מינוט איך וועל שוין געפינען. געהערט אַן איינפאַל. זי
ווייס ניט!

אָב לינקס.

פרוי.

עס הויבט מיך אָן צו עקלען פון דער גוטער ענדע.

שרייבער.

פאַרזיכטיג. ער קען זיך נאָך אָנשטויסען, און דו קענסט נאָך
דערפון ליידען.

פרוי.

איך?

שרייבער.

ווער דען, איך? אין ערגסטען פאַל, וועל איך פערלירען זיין
פריינדשאַפט.

פרוי.

און ווען דיין — דיין, ווי הייסט זי דאָרט, וועט זיך דערוויסען?

שרייבער.

מאַך זיך ניט נאַריש. אַ מיידעל לעגט ניט אַזוי פיעל געוויכט אויף
אַ מאַנ'ס פערגאַנגענהייט.

פרוי.

זעהר פראַקטיש, אָבער איך. —

דער קריטיקער קומט אריין. ער טראָגט אַ טאַץ, אויף וועלכען

עס געפינען זיך דריי גלעזער און א פלאַש ווײַן. ער שטעלט עס אויפ'ן טיש.

קריטיקער.

זעהסט, אנטשיק, אז מ'זוכט, געפינט מען. גאָר, זי וויים ניט. אָט זאָג פשוט דו ווילסט ניט. איצט זעהסטו שוין, אז מיך קען מען ניט נאַרען.

ער גיסט אָן די גלעזער.

און איצט ווען וועלען מיר אוועקלעגען ליטעראַטור, קונסט, קריטיק אָן א זייט, און טרינקען פאַר דיין געזונד, בערנאַרד.

ער דערלאַנגט די אָנגעפילטע גלעזער.

און פאַר'ן געזונד פון דיין אויסערוועהלטער, און די הויפט זאַך, פאַר דער צוקונפטיגער דראַמא, ווייל, נאָך אלעמען, ביזטו דאָך ווירקליך דער איינציגער, אויף וועמען מיר לעגען גרויסע האָפנונגען. נאַטירליך, איצט ווענדט זיך עס אָן דער פרוי. ביז אהער האָסטו געפיהרט א טרוקענעם לעבען. די פרוי, מיין פריינד — זעה נור, אננא, וואָס עפּעס מיט אמאל אזוי פערטראַכט? געטרונקען זאָל ווערען!

זיי הויבען אויף די גלעזער.

אננא, קלאַפּ צו, חלום ניט!

זי נעהמט מעכאַניש דאָס גלאָז, אלע דריי קלאַפּען צו, די מענער טרינקען, די פרוי שטעלט אַוועק דאָס גלאָז אונבעריהרט.

דיך פרוי, מיין פריינד, ווי איך האָב פריהער בעמערקט, זעהט די פערבאָרגענסטע ווינקעלעך פון דיין נשמה. גלויב מיר, ווען ניט אננא — אָבער, זעה נור, ווי זי האָט זיך דאָך אפילו ניט צוגעריהרט צום ווײַן.

ער פילט אָן די ליידיגע גלעזער.

פרוי.

איך טרינק ניט היינט.

קריטיקער.

פאַר וואָס?

פרוי.

ווייל איך וויל ניט.

קריטיקער.

ס'וועט דיר גאָר ניט העלפען. דו וועסט היינט טרינקען מעהר ווי אַן אנדערס מאָל. בערנאַרד, פאַר דיין געזונד!

זיי טרינקען.

אננא, דאָס געהט ניט. האָסט אונז ווידער איבערגעלאָזען אליין. ס'איז ניט קיין גוטער סמן, ניט אַזוי, בערנאַרד? ווען די פרויען לאָזען אונז איבער אליין, איז ניט קיין גוטער סמן. אננא, ס'איז בערנאַרד'ס שמחה. ניט שעהן פון דיר.

שרייבער.

גאַנץ אויפגעלייגט, אויפהויבענדיג הויך זיין גלאָז.

צו די פרויען וועלכע פילען אַן מיט פייער אונזערע הערצער און מיט וויין אונזערע בעכער!

קריטיקער.

און מיט פריידען אונזערע הייזער!

זיי טרינקעןביידע.

אננא, ס'איז דאָך פשוט א בעליידיגונג. איך וועל עס פאַר קיין פאַל ניט ערלויבען. ער האָט עס ביי אונז ניט פערדיענט. דענק פון די פיעלע לאַנגע ווינטער־אָבענדען, ווען איך בין געוועזן פער־נומען מיט מיין ווערק, פאַר וועלכעס דו ביזט אַזוי בעגייסטערט געוועזן, איך פלעג אייך איבערלאָזען שטונדען־לאַנג, גאַנצע אָבענדען, דאַן איז ער געוועזן דער איינציגער, וואָס פלעגט מיר העלפען. זיין אייגענער ארבייט פערנאַכלעסיגט, און קומען צולויפען, ווען איך פלעג איהם נור א פיפס טהאָן.

שרייבער.

אונטער'ן איינפלוס פונ'ם וויין.

אונדאנקבארע בעשעפעניסען זיינען זיי, די ווייבער! דו, חבר מיינער, דו ביזט דער איינציגער, וואָס פערשטעהט מיך...

קריטיקער.

יא, יא, מיר פערשטעהן זיך גוט. און מיט אַלע דיינע פעהלערען האָב איך דיך פאָרט ליעב. פאַר דיין געזונד, בערנאַרד!

זיי טרינקען.

פונדעסטוועגן פערדריסט עס מיך. איך פיהל פשוט, אז איך טאָר דיר ניט נאָכגעבען, אננא. איך האָב דעם גרעסטען רעספעקט פאַר

דיר, אָבער, אָבער זיך לאָזען שפּייען אין פּנים, גלאַט אַזוי, פאַר וואָס? פאַר וועןֹ?

פרוי.

ווען דו טרינקסט אויס אַ פּאָר גלעזלעך ווײַן, פערגעסטו, וואו דו ביזט אין דער וועלט. וואָרום געהסטו ניט? ס'ווערט דאָך שפּעט.

קריטיקער.

מיש זיך נישט אין מיינע געשעפטען!

פרוי.

שפּרינגט אויף.

טאָ מיש זיך דו ניט אין מיינע!

זי לאָזט זיך צו דער טיר.

קריטיקער.

כאַפּט איהר אָן ביי די הענד, לאָזט איהר ניט געהן ווייטער.

ניט היינט! דו בלייבסט דאָ מיט אונז, און טרינקען וועסטו מוזען! האַ־האַ־האַ!

פרוי.

מוזען?

קריטיקער.

פיהרט זי צום טיש געגען איהר ווילען.

יאָ, און גליק ווינשען אונזער פריינד, ווי עס בעדאַרף צו זיין — ווי — ווי.

שרייבער.

שיכור'לעך.

אַט וואַרט אַ ווייליכקע, זיידמאַן, איך וועל אוועקגעהן, דאַן וועט זיך קאָנען. —

קריטיקער.

ניין, דו אויך בלייבסט דאָ. דו געהסט ניט אוועק, ביז זי וועט ניט ערקלערען פאַרוואָס — פאַרוואָס? זי מוז טרינקען פאַר דין צו־קונפטיגער. —

פרוי.

זוכט זיך צו בעפרייען פון איהר מאַן.

קאָנסט זיך פרעהען וויפיעל דיין האַרץ גלוסט, איך וועל אין זיין שמחה קיין אַנטייל ניט נעהמען.

קריטיקער.

דו ווילסט ניט?

פרוי.

מיט פלאַמענדע אויגען.

איך וויל ניט!

קריטיקער.

בערנאַרד, וואָס זאָגסטו דערצו, הא?

שרייבער.

איך ווייס ניט פאַרוואָס, פאַר ווען, מיט אמאָל געוואָרפען אַן אומ׳חן.

קריטיקער.

זעהסטו, אז איך האָב דערפון גאָר ניט געוואוסט. ווי באַלד אזוי, קינדעלע, מוזטו זיך אודאי און אודאי מיט איהם איבערבעטען.

ער נעהמט זיי ביידען אַן פאַר די הענד.

נו, בעט זיך איבער.

פרוי.

ארויסרייסענדיג איהר האַנד.

און אפשר זיך צוקושען אויך?

קריטיקער.

און פאַרוואָס טאַקע ניט? דו ביזט דאָך ניט ווי אַלע פרויען. דו ביזט דאָך... אָט נעהם טאַקע און גיב איהם דו דעם ערשטען קוש.

פרוי.

דו ווילסט אַלזאָ דורכאויס אז איך זאָל זיין אַן אויסנאַהם...

קריטיקער.

אודאי, אַנטשיק, אודאי, איך בין שטאָלץ מיט אזא. —

פרוי.

נו, גוט. ער — דיין פריינד — דיין חבר — איז מיין — געליעבטער געוועזן!

פויזע.

קריטיקער.

קוקט, ניט פערשטעהענדיג, פון איהר צו איהם און פון איהם צו איהר.

דיין — דיין —... בערנאַרד, דו? דיך מיינט זי?

שרייבער.

שטעהט ווי צוגעשמידט צו זיין פּלאַץ מיט אַן אָפען מויל און צושראָקענע אויגען.

פרוי.

יא, יא, איהם מיין איך. ער האָט חתונה, ווייל ער קען דיך מעהר ניט נאַרען. זיין געוויסען פּלאָגט איהם.

קריטיקער.

אַנדערשט ניט, דו ביזט פון זינען אראָב. א קלאָרער מענש קען דאָך ניט. —

פרוי.

וואָס קען ניט א קלאָרער מענש? זאָגען דעם אמת?

קריטיקער.

אננאַ!

פרוי.

שפּאָטיש.

דו ווילסט, איך זאָל דיר פערדרעהען דעם קאָפּ מיט עפּעס א ניט־געשטויגענעם, ניט־געפלויגענעם ליגען?

שרייבער.

ווי מיט אַ מאָל זיך אויסניכטערענדיג, זעהט די געפאַהר און זוכט אַ רעטונג. לויפט צו צו דער פרוי, נעהמט אַן איהר האַנד.

אויסגעצייכענט! פּראַכטפול! די גרעסטע אַקטריסעס מוזען קו־מען צו אייך לערנען. מ׳קען ווירקליך מיינען, אז איהר זייט ערנסט. אָבער איך בעט אייך, גענוג! קוקט אָן אייער מאַן. חאַ־חאַ־חאַ! ער האָט שוין כמעט אָנגעהויבען צו גלויבען. זיידמאַן, מיר האָבען דיך געוואָלט אויספּרובירען. דאָס האָבען מיר פריהער אָבגערעדט. א שטראָף פאַר דיר דערפאַר, וואָס דו האָסט אזוי ארונטערגעריסען מיין דראַמאַ.

קריטיקער.

נאָך אלץ צוטומעלט, פּלאַצט אַרויס מיט אַ געלעכטער.

א שעהנע, ריינע כפּרה! הערסט אַן איינפאַל! און דו, אַנטשיק, האָסט זיך געלאָזט פון איהם פערפיהרען, האַ?

פרוי.

מיט פעראַכטונג.

איך, פון איהם?

קריטיקער.

רייבט זיך די הענד מיט פערגעניגען.

אודאי איז עס דיין קאָפּ. איך קען איהם ניט, דעם חברה־מאַן? נו, האָט איהר מיר אַ קאָמעדיע אָבגעשפּיעלט, חאַ־חאַ־חאַ, אַלץ צוליעב אַ פּיעסע. ביז'ן טוידט אריין וועט ער עס מיר ניט פערגעסען.

שרייבער.

וואָס דען, שווייגען, לאָזען זיך אונטערדריקען, קוקען אייך אין די צייהן? הלואי קען מען זיך אַזוי מיט אַלע קריטיקער אָברעכנען... דו זעהסט דאָך, זאָגאַר דיין אייגענע פרוי איז מיט מיר איינפערשטאַנען. האָסט געזעהן ווי אויסגעצייכענט זי האָט געשפּיעלט די ראָלע?

קריטיקער.

העכסט צופריעדען, קוקט מיט שטאָלץ אויף זיין פרוי.

אַ וואָהרע סאַראַה בערנאַרד! אַך, האָב איך אַ פרוי, זאָל מיר זיין אַזאַ יאָהר. אויב דו, מיין פריינד, זאָלסט זיין האַלב אַזוי ערפאָלגרייך אין דיין פערהייראַטען לעבען... ביזטו אַ גליקליכער מענש. האָב איך ניט רעכט, אַנטשיק? און איצט נאָך אַזאַ ערפאָלג, וועסטו דאָך אודאי טרינקען.

פרוי.

מיט פעראַכטונג.

ביידע מענער הויבען אויף די גלעזער. אַלע דריי קלאַפּען צו.

אויב די דראַמאַ האָט זיך אויסגעלאָזט אַ קאָמעדיע, מעג מען טאַקע טרינקען פאַר'ן גליק פון די מענער...

זי כאַפּט איהר אָנגעפּילטע גלאָז פון טיש, רעדט בייסענד.

פאַר'ן גליק פון די מענער!

ע נ ד ע.

ארנא

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

פאָרשטאָדט. — טהעאטער מענעדזשער און הויפּט־אקטיאָר.

אַרנאַ. — זיין פרוי, שפּיעלט אין איהר מאנ'ס טהעאטער.

פרייליין ראד. — אן אקטריסע.

פעלער. — וויל שרייבען פאר דער ביהנע.

פרוי זעלער.

די האַנדלונג קומט פאָר אין אַ פּריוואַטען האָטעל. אַ גרויסער, ליכטיגער צימער. געגען איבער, צוויי פענסטער מיט ווייסע פאָרהאַנגען. רעכטס — אַ טיר; לינקס — אַ גרויסע, ווייסע ניט פארבעטע בעט, א סאָפאַ, אַ טיש, שטוהלען, אַ דרעסער, אויפ׳ן טיש מאַגאַזינען, אן אָפענער באקס סיגארס, אַ טאַץ אויף וועלכען עס שטעהען גלעזער און א טהעע טשייניק. אַן אָפענער קופערט, פרויען־קליידער, שיך, זאָקען ליגען אי־בעראל צואוואָרפען אין אונאָרדנונג.

פ א ר ש ט א ד ט, 35 יאָהר אַלט. הויך, געזונד, און גוט ענטוויקעלט, גלאַנציג שוואַרצע האָר, ברענענדיגע קליינע אוי־גען, וועלכע דריקען אוים ענערגיע און פעסטקייט. ער איז אָהן א ראָק און טראָגט א ווייסע זיידענע העמד, ליגט אויפ׳ן בעט, אַ סיגאַרעט אין מויל, אַ מאַנוסקריפט אין איין האַנד און אַ בלייפעדער אין דער צווייטער. אויפ׳ן ברעג סאָפע זיצט פעלער, ער איז פינף און צוואַנציג יאָהר אַלט, קליין און מאָגער. גרויסע, שוואַרצע צושראָקענע אויגען, קוקען אַרוים פון אַ בלאַסען געזיכט אויף פאָרשטאדט׳ען.

פאַרשטאַדט.

אַט האָט איהר אייער פּיעסע.

פעלער.

גערהט צו און נעהמט די פּיעסע, די האַנד ציטערט איהם.

פאַרשטאַדט.

א צלם מיינט שניידען, א פּאַסיק — צוגעבען.

פעלער.

מיין גאָט, די גאַנצע פּיעסע האָט איהר דאָך אויסגע׳צלם׳ט!

פאַרשטאַדט.

אויסגעשטערענט, מיינט איהר. דאַנקט גאָט, מיין פריינד, וואָס איהר זייט אַריינגעפאַלען צו מיר אין די הענד. אַן אַנדער מענע־דזשער, יו נאָו, וואָלט עס אינגאַנצען אויסגעשניטען.

ער זעצט זיך פּלוצלונג אויף.

די צרה מיט אַלע שרייבער איז, זיי גלויבען ניט אין געגוג.

פעלער.

נערוועז.

אָבער דאָס וויכטיגסטע, די נשמה פון דער דראַמע, האָט איהר געקרייציגט. דאָס פּובליקום וועט ניט אָנהויבען וויסען וואָס דאָ קומט פאָר.

פאַרשטאַדט.

איהר רעדט ווי א שרייבער. איך מיין דאָך אייער טובה, איהר ווילט דאָך שרייבען פאַר דער ביהנע, מוזט איהר אָנציהען דעם עולם, אָבער ניט צוציהען די פּיעסע!

פעלער.

עס וועט ניט זיין מיט וואס דעם אבענד אויסצופילען ווען מ׳שניידט עס אלעס אוים.

פארשטאדט.

פערלאזט זיך אויף מיר, איהר ווילט דאך א סוקסעס, ניין? נו, דארף מען ארייגשטעלען טענץ און געזאנג!

פעלער.

דערשראקען צום טויט.

אין — אין — אין — מיין פיעסע, מיינט איהר?

פארשטאדט.

יא, יא, אין אייער פיעסע.

פעלער.

עס וועט דאך אבער אינגאנצען ענדערען דעם כאראקטער פון דער זאך.

פארשטאדט.

הערט נאר, יונגערמאן, ווילט איהר האבען צו טהון מיט דער ביהנע, מוזט איהר זיך לאזען לערנען. די ערשטע זאך, דארפט איהר וויסען, אז די ביהנע איז ניט קיין בוך און ניט קיין צייטונג; אין טהעאטער קומט מען זיך א מ ו ז י ר ע ן, ניט שלאפען.

ער נעהמט פון איהם דעם מאנוסקריפט.

אט האט איהר אנגעשריבען א פיעסע מיט א געוואלדיגע ראלע פאר מיין פרוי, ניט פארטראכטענדיג זיך אויף איין מינוט, אויב זי קען דאס גאר דורכפיהרען. א מאדנע זאך מיט אייך, יונגע שרייבער, איהר גיט דער פרוי ראלען, פעראנטוואָרטליכע, גרויסע, און איהר רעכענט זיך ניט מיט׳ן פובליקום. איהר פערשטעהט, וואס איך מיין?

פעלער.

איך — איך מיין, אַז זי קען יאָ דורכפיהרען די ראָל. און דאָס פובליקום —

פאַרשטאַדט.

וואָס מיר פובליקום, ווער מיר פובליקום! עס קען גאָר זיין, אַז זי זאָל זיך אין גאַנצען דארפען צוריקציהען פון רעד ביהנע פאַר אַ געוויסע צייט...

פעלער.

וואָס רעדט איהר, וועט זי ניט שפּיעלען אין מיין פּיעסע?

פאַרשטאַדט.

אַט, אַט, דאָס איז דאָך דער אומגליק מיט אייך; ווידער זי און אָבער זי — איהר דארפט דאָך פארשטעהען, אַז דאָס פובליקום קומט מ י ך זעהען. מיך, דעם סטאַר. און איך האָב זיך דאָ ביי אייך ניט מיט וואָס אויסצוצייכענען. כ'קען די ראָל ניט שפּיע-לען.

פעלער.

פאַר וואָס? ס'איז דאָך אַן אויסגעצייכענטער טיפּ.

פאַרשטאַדט.

טיפּ היינט, טיפּ מאָרגען. אַ ראָל, אַ ראָל מוז איך האָבען אַ גרויסע! פערשטאַנען?

פעלער.

ס'וועט רואינירען די איבעריגע כאַראַקטערע, דעם פּלאַן, די קאָנ-סטרוקציע.

פאַרשטאַדט.

וואָס מיר פּלאַן, קאָנסטרוקציע, וואָס ווייסט איהר דערפון? איך מיין זיין טובה און ער — איהר ווייסט גאַנץ גוט, אַז איך בין

ניט גוי די אַנדערע מענעדזשערס. איך האָב ליעב אויסצוהעלפען יונגע שרייבער, יו נאָו. אָבער שפּיעלען די ראָל ווי איהר האָט זי אָנגעשריבען, נו דאָס וואָלט שוין געווען צו פיעל אָפּפער. איך קען פשוט אזא זאך ניט אָפּטהאָן דעם פּובליקום — זעה נור, זעה ווי צושראָקען דאָס איז, איך בעט אייך, וואָס טויג אונז א דורכ־פאַל? דאָס איז דאָך אייער ערשטע פּיעסע, האָט נור ערפאָלג, וועט איהר שוין קענען נאָכהער זאָגאר דאָס אויסגעשניטענע ער־געץ אַריינשטופּעוועז.

קלאַפּט איהם גוטמוטהיג איבער'ן פּלייצע.

איך וועל אייך שוין אויסלערנען דעם פאַך.

פּעלער.

איך — איך — ניין, די גאַנצע טהעמא ווערט רואינירט!

פּאַרשטאַדט

די טהעמא געפעלט מיר סיי ווי סיי ניט. הערסט אַ מין טהע־מא! אַ מאַן איז אייפערזיכטיג אויף זיין שעהנער פרוי, האָט זי ביי איהם יעדען יאָהר אַ קינד און דערמיט רואינירט ער איהר שעהנהייט, און דאָס, ווילט איהר, זאָל אינטערעסירען משה'ן? — אפשר ביי די גוים —

פּעלער.

פּאַסירט עס דען ניט אין אונזער לעבען פּונקט אזוי ווי ביי די גוים?

פּאַרשטאַדט.

וואָס פּאַסירען, ווען פּאַסירען? אָבער אַלע שרייבער זיינען אזוי. אָט פערלאָזט זיך אויף מיר, איך וועל אייך חלילה קיין שלעכטעס ניט טהאָן. איהר וועט נאָך זעהן וואָס פאַר אַן אויסשטאַטונג איך וועל אייך געבען. אַז איך פיהר אויף אַ פּיעסע, יו נאָו, מוז עס זיין „איי וואַן".

ער גיט אַ קנאַק מיט די פינגער, ווערט היגעריסען.

איהר וועט אייערע אויגען ניט גלויבען, אייער אייגענע פּיעסע ניט דערקענען!

פּעלער.

כ'וואָלט געוואָלט זעהן אַ פּראָבע איידער איהר פאָהרט אוועק פון שיקאַגאָ

פאַרשטאַדט.

צייט גענוג. צוערשט מוזט איהר אויספּיקסען מיין ראָל. געהט אַהיים און נעהמט זיך גלייך צו דער אַרבייט. די פרוי מאַכט עט־וואָס אונסימפּאַטיש, קאָקעטיש; דער מאַן, ווידער, דאַרף ליידען אַזוי־לאַנג, ביז עס פּלאַצט אין איהם די גאַל, יו נאָו, און — און — און — דאָס איבריגע וועט איהר שוין אליין וויסען. איך גלייך אייער שרייבען. איהר טהוט נור וואָס מ'הייסט און איך פערזי־כער אייך מיט אַן ערפאָלג.

פּעלער.

אונענטשלאָסען.

ווי אַזוי איך וועל קענען איבערארבייטען אינגאַנצען דעם טיפּ, הויב איך ניט אָן צו פערשטעהן.

פאַרשטאַדט.

וואָס איז דאָ ניט צו פערשטעהן? ער דאַרף זיין אַ מענש, וואָס האָט ליעב קינדער, אַ היים, אַ גרויסע פאַמיליע —

פּעלער.

פּונקט דער היפּוך וואָס ער איז איצט. עס איז פּשוט אונמעגליך.

פאַרשטאַדט.

ביי אַ דראַמאַטורג טאָר קיין אונמעגליכעס ניט עקזיסטירען. לאָזט זיך נאָר דיענען, און איך וועל אייער נאָמען גרויס מאַכען. כ'וועל

איך אַראָפּברייינגען נאָך נויאָרק, יו נאָו, און — און עס וועט זיין „אַ קיי".

ער גיט איהם אַ קלאַפּ אין פּלייצע.

פּעלער.

וויקעלט צונויף טרויעריג דעם מאַנוסקריפּט, לייגט איהם אַריין אין טאַש מיט אַ שווערען זיפץ.

און אייער פרוי? וועט זי זיין צופריעדען? פּאַרקירצען, אומ־בייטען איהר ראָל?

פּאַרשטאַדט.

מיין פרוי איז אָלל רייט, פערלאָזט זיך אויף מיר!

ער דערלאַנגט איהם אַ סיגאַר.

פּעלער.

א דאַנק, איך רויכער ניט!

פּאַרשטאַדט.

וואָס זענט איהר פאַר אַ מענש, האַ? ניט רויכערען, ניט שפּיע־לען, ניט טרינקען. ס'איז גאָר ניט קיין וואונדער וואָס איהר קענט נאָך ניט דעם פּאַך. אָבער אין נויאָרק וועלען מיר אייך שוין מאַ־כען פאַר אַ לייט — איהר וועט זיין אין טהעאַטער היינט אבענד? קומט צוגעהן, איהר וועט הנאה האָבען.

פּעלער.

איך קען אַזעלכע פּיעסען ניט פאַרטראָגען.

פּאַרשטאַדט.

אַזוי?! איך האָב דאָרטען אַ קונסט־ראָל, דאָס גאַנצע הויז ברענג איך צו מיינע פיס, און ער קען דאָס ניט פאַרטראָגען!

פּאַרשטאַדט.

איך מיין ניט אייער שפּיעלען, חלילה, נור די זאַך אַליין געפעלט

מיר ניט. איך מיין, אז אָריגינאַליטעט איז די הויפט זאַך און ווען איהר וואָלט אויפגעפיהרט מיין דראמא ווי איך האָב זי אָנ־געשריבען, און אייער פרוי זאָל טאַקע שפּיעלען די הויפט ראָל —

פאָרשטאדט.

העי, יונגער מאַן, עפּעס זייט איהר מיר צופיעל פערליעבט אין מיין פרוי! איך גלייך דאָס ניט, יו נאָו.

ער עפענט די טיר, שטופּט איהם גוטמוטהיג אַרויס.

גוד ביי, גוד ביי. קומט אין טהעאטער היינט אבענד וועט איהר קליגער ווערען.

ער מאַכט צו די טיר, אָטהעמט פריי אָפּ.

נאַ, די פּראָווינץ־שרייבער זיינען גאָר ניט אויסצוהאַלטען.

ער געהט צו צום שפּיעגעל, פאַרקעמט זיך די האָר, זינגט אונטער אַ ליעדעל. לאַנגע פּאוזע. — געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס. די טיר עפענט זיך האַסטיג, ארנאַ קומט אַרוין. זי איז 25 יאָהר אַלט, בלאָנד און צאַרט, בלייבט שטעהן ווי אַ פערפאָלגטע חיה.

פאָרשטאדט.

גאָט צו דאנקען, ארנאַ, ביזט דאָ. פאַר וואָס אזוי לאַנג?

ער נעהמט אַרונטער איהר הוט און מאַנטעל.

נו, וואָס האָט דער דאָקטאָר געזאָגט?

ארנאַ.

שטאַרק אויפגערעגט.

איך האָב ערשטע באגעגענט פעלער'ן —

פאָרשטאדט.

צום טייפעל מיט פעלער'ן! וואָס האָט דער דאָקטאָר געזאָגט?

ארנא.

ער זאָגט, דו ווילסט שניידען מיין ראָל. ער וועט צוריק קומען. איך האָב איהם געהייסען.

פאַרשטאדט.

מהוט אַ קלאַפּ מיט'ן פוס.

הער מיר אויף צו באדערען מיט'ן יאָלד, דער דאָקטאָר וואָס האָט געזאָגט?

ארנא.

ביטער.

גאָר נישט!

פאַרשטאדט.

וואָס הייסט גאָר נישט? ביזט דאָך געגאנגען זיך לאָזען אונ־טערזוכען.

ארנא.

זעצט זיך אויפ'ן בעט, די אויגען ווערען איהר אָנגעפילט מיט טרעהרען, זי בייסט זיך די ליפּ און ענטפערט ניט.

פאַרשטאדט.

ווייכער. גלעט איהרע האָר.

נו, נו, ארטשיק, זיי ניט אזוי אויפגערעגט.

ארנא צואווייגט זיך, ער קוקט זי אָן אַ ווײלע.

הם, וואָס וויינסטו, נאר! וואָס האָט ער געזאָגט?

ארנא ענטפערט אָלץ ניט. אומגעדולדיג.

אַ סוף, אַ סוף, הער אויף צו וויינען און דערצעהל!

ארנא.

וואָס געהט עס דיך אָן? דו קעהרסט דאָך סיי ווי סיי ניט. פון

דיינעט וועגען קאָן איך האָבען צעהן קינדער אויף איין מאָל. אָה! אָה!

זי רייסט זיך די האָר פון קאָפּ.

די דריטע איז נאָך קיין יאָהר ניט אַלט, און שוין ווידער — איך וועל זיך דאָס לעבען נעהמען. איך —

פּאָרשטאדט.

עס בעווייזט זיך אַ בעהאַלטענער, צופריעדענער שמייכעל אויף זיינע ליפּען.

ביזט עס אַזוי זיכער? אפשר האָט דער דאָקטאָר אַ טעות גע־האַט?

ארנאַ.

ער האָט קיין טעות ניט געהאַט, ער פערשטעהט מעהר פון דיר! ער איז אַ —

פּאָרשטאדט.

ער! ער! ער! אַ גאַנצער גאָט, מיינט זי, איז ער! קנאַפּ פּרויען־דאָקטוירים זיינען דאָ, פערשטעהען מעהר פון איהם, און זי האָט זיך איינגעקלעפּט דוקא אין איהם.

ווי זוכענדיג צו וואָס זיך צוצוטשעפּען.

איך האָב דאָך דיר געזאָגט דו זאָלסט געהן צו אַ פּרויען־דאָקטאָר, וואָס ביזטו געלאָפען צו איהם?

ארנאַ.

וואָס טויג דיר זוכען חסרונות מיט אַנדערע, ווען דו אַליין ביזט שולדיג.

פּאָרשטאדט.

ווער איך בין שולדיג?

ארנאַ.

מיט פעראַכטונג.

נו, זוך טאַקע, אפשר וועסטו געפינען אַן אַנדער שולדיגען. אפשר איז דער דאָקטאָר שולדיג פאַר זאָגען דעם אמת?

פאָרשטאדט.

צום טייפעל! ווי אזוי קען זיך א פרוי לאָזען אונטערזוכען פון א מאַן — און אז א דאָקטאָר איז וואָס? ער איז דאָך אבער א מאַן!

אָרנאַ.

אז דו וואָלסט געהאט דעם קלענסטען געפיהל פאר מיר וואָלסטו ניט גערעדט אַזוי ווי עס וואָלט געווען עמיצענס אנדערש שולד. ווּעמען קען דאָס ליגען אין זינען — א מאַן, אָדער א פרוי — א דאָקטאָר איז א דאָקטאָר.

פאָרשטאדט.

איך וואָלט טאַקע וועלען זעהן, ווי דיר וואָלט עס געשמעקט ווען איך זאָל זיך לאָזען אונטערזוכען פון א פרוי, — א דאָקטאָר איז א דאָקטאָר — דעם קאָפּ וועל איך איהם צוברעכען, ווען דו ווּעסט נאָך אמאָל —

אָרנאַ.

ברעך, הלואי וואָלט איך עס געקענט טהאָן. צו מיר קלעפּט זיך דער אומגליק אַזוי ווי פּעך. אַלע יאָהר, אַלע יאָהר א קינד. און ווען מיר האָבען געהייראט האָסטו צוגעזאָגט מיך צו מאַכען פאַר דער גרעסטער אַקטריסע. אָה! אָה! איך —

פאָרשטאדט.

גלעט זי.

אָרנאַ.

אָדער איך ליעג אין קינדבעט, אָדער איך שפּיעל פאַרקירצטע ראָלען.

פאָרשטאדט.

נאַרעלע, ביזט דאָך פאַרהייראט, ווי קען אנדערש זיין? און — און איך — מיט אנדערע האָבען צו טהאָן?

אַרנאַ.

מיין ריינער מענש!

פאַרשטאַדט.

אַט דאָס איז דאָך דער אומגליק מיט אַלע פרויען. זיי גלויבען עפּעס וואָס... אַט וואָלט איך איצט געקענט זיין דער גליקליכסטער מענש, און דו אויך; עס פעהלט דיר עפּעס? נאָך אַ קינד? — נו, איז נאָך אַ דיענסט. ווייל מען דאָך אָבער זיין אַ חכם. געדענק, ס'איז אַן אייזערנע וואַנד. וועסט זיך צוברעכען דעם קאָפּ.

אַרנאַ.

וואָס האָב איך וואָס אָנצואוּוערען?

פאַרשטאַדט.

זי איינרעדענדיג.

נאַרעלע, מיין מאַמע האָט געהאַט דרייצעהן. אַליין געטראָגען, אַליין געהאָדעוועט און צו קיינעם קיין טענות ניט געהאַט. אַט נעהם בעסער פּאַק זיך איין און פאָהר אין קאַנטרי.

אַרנאַ.

מיט ברענענדיגע אויגען.

און ווער וועט מיין ראָל שפּיעלען? מיין נייע ראָל!

פאַרשטאַדט.

אויך אַ זאָרג ווער, קנאַפּ אַקטריסעס דרעהען זיך ארום.

אַרנאַ.

און דו מיינסט אז איך וועל לאָזען עמיצען אַנדערש אין מיין ראָל צום ערשטען מאָל?

פאַרשטאַדט.

נו, אַ גאַנצע מציאה צום ערשטען אָדער צום לעצטען מאָל!

אַרנאַ.

וואָלסטו ערלויבט אימיצען אַנדערש אויפטרעטען אין דיינער א ראָל, וועלכע מ'האָט אויסדריקליך פאר דיר געשריעבען?

פאַרשטאדט.

איך — איך — וואָס גלייכסטו זיך צו מיר? מיך האָלט מען פעראַנטוואָרטליך, מיינע א ראָל קען קיינער ניט שפּיעלען!

אַרנאַ.

דו פלעגסט דאָך אָבער זאָגען, אַז מיינע א ראָל קען אויך קיינער ניט שפּיעלען, געדענקסט?

פאַרשטאדט.

נו, האָב איך געזאָגט, — נו האָסטו ביי מיר אַן עולה, איך ציה מיינע ווערטער צוריק.

אַרנאַ.

ביזטו, הייסט עס געקומען צום בעשלוס, אַז איך בעזיץ קיינע פעהיגקייטען, קיין טאַלאַנט —

פאַרשטאדט.

פּרויען, מיין שעהן ווייבעלע, — פּרויען זיינען בעשאַפען געוואָרען קינדער צו האָבען.

אַרנאַ.

אָה, איצט פערשטעה איך פאר וואָס דו גלייכסט ניט פעלער'ס פּיעסע. ס'איז דיין אייגענער לעבען. דער אָרימער טייפעל האָט עס געטהאָן גאָר אונבעוואוסטערהייט.

פאַרשטאדט.

עס דערהערט זיך אַ קלאַפּ אין טיר.

גאָט זיי דאַנק! פּטור ווערען פון —

ער כאַפּט אַרויס אַ ווייסע זיידענע טיכעל פון טאַש, ווישט אָפּ אַרנאַ'ס טרעהרען.

וואו איז דיין פּאודער?

אַרנאַ, בליפּענדיג, נעהמט אַרויס אַ פּאודער פּאַף און אַ קליין שפּיע־געלע פון אַ זילבערנער בייטעלע, קוקט אַריין אין שפּיעגעלע און פּאודערט זיך. פאַרשטאַדט בעטראַכט זי קריטיש.

מיין אָרימע קעצעלע. די נאָז דיינע, די רויטע, ווייס אָפּ.

ער עפענט די טיר. פרוי זעלער קומט אַריין. זי איז אַ מיט־טעל־יעהריגע פרוי, מיט אַ גוטמוטהיגען געזיכט און קלוגע אויגען.

פאַרשטאַדט.

האַ־האַ־האַ, די בעל הבית'טע גאַר!

פרוי זעלער.

עסען איז פאַרטיג. ברענגען אהער אָדער איהר וועט אַרונטערקו־מען?

פאַרשטאַדט.

איך בין שוין מיט אייך פאַרטיג.

ער נעהמט זיין ראָק און הוט.

איך דאַרף זיך אַרויסכאַפּען פאַר איינינע מינוטען אין טהעאַטער וועל איך שוין אָפּעסען אויך פאַר איין גאַנג.

קוקט אין שפּיעגעל, טהוט זיך אָן, נעהמט דעם שטעקען, פאַרנויגט זיך קאָמיש.

אויף'ס באַלדיגעס וויעדערזעהען, מיינע דאַמען. דו, אַרטשיק, עס און זאָל דיר וואויל בעקומען!

ער גיט איהר אַ קניפּ אין באַק.

זי איז נעבאך היינט צודרומשקעט, מיין נאריש קעצעלע, חא־חא־חא. גיט איהר גוט אָפּעסען, מאדאם זעלער, וועט זי אָן איהרע צרות פערגעסען.

ער געהט אַרויס. ארנאַ פּרובירט שמייכלען.

פּאוזע. פרוי זעלער קלייבט צו דעם צימער.

פרוי זעלער.

דו זעהסט מיר היינט אויס ווי א ביטערע ציבעלע.

ארנאַ.

אך, עס איז אזוי ביטער דאָס לעבען —

פרוי זעלער.

אָט קום, נאריש קינד, עס עפּעס.

ארנאַ.

איך בין ניט הונגעריג.

פרוי זעלער.

דו זעהסט אויס ווי עפּעס וואָלט דיך געגעסען.

ארנאַ.

פּאוזע.

פרוי זעלער, עס איז מיר שלעכט! אזוי שלעכט! עפּעס וועט געשעהן — איך וויים ניט, איך — איך קום דאָס איצט פון דאָקטאָר. אך, צו וואס האָב איך חתונה געהאַט!

פרוי זעלער.

העך, מיין קינד, ווען א פרוי טראָגט זיך ארום מיט אמביציעס, טאָר זי ניט חתונה האָבען.

ארנאַ.

עך האָט מיר צוגעזאָגט, און איך האָב איהם אזוי געגלויבט. איך — איך —

פרוי זעלער.

סימפּאַטיש.

וואָס קומט אַרויס פון דיין וויינען? שכל דאַרף מען האָבען, שכל.

גלייכט אויס דאָס בעט. פּאוזע.

ארנא.

אָה, איך האָב מורא, איך האָב מורא, זיין מאמע האָט געהאַט דרייצעהן און איך —

פרוי זעלער.

אומגעדולדיג.

מען איז קיין נאָר ניט איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבען. מען פער־לאָזט זיך ניט אויף נסים. ווען זיין מאמע וואָלט קיין בהמה ניט געווען וואָלט זי אויך קיין דרייצעהן ניט געהאַט.

ארנא.

איך ליעב מיינע קינדער אַזוי גוט ווי אַלע מאַמעס. אָבער מיין פּראָפעסיאָן, די ביהנע, — און מיינע ראָלען האַלט ער אין איין קירצען. ער זאָגט מען קען ניט שפּיעלען צוויי ראָלען.

פרוי זעלער.

וואָס עפּעס ניט קענען? ביזט צו גוט, דו לאָזט זיך.

ארנא.

יאָ, איך לאָז זיך. אָבער ווי אַזוי קען איך אַנדערש? ווי אַזוי?

פרוי זעלער.

אַזעלכע זאַכען קען מען ניט לערנען. מען דאַרף אַליין פערשטע־הען, אַליין וויסען וואָס מען האָט צו טהאָן. ער שפּיעלט אַלע־מאָל די הויפּט ראָלע, און דו —

ארנא.

איך וויים, איך פיהל אז ער מיינט נאָר זיך, זיך.

פאַרשטאַדט.

קומט אַריין מיט אַ בוקעט בלומען אין האַנד, פון זיין גאַנצער בענעהמונג איז קענטיג אַז ער האָט אַביסעל געטרונקען.

ווי געפעלט עס אייך? קיינעם אין טהעאַטער ניט געטראָפען — און מיין ווייבעל האַלט נאָך אַלץ אין — נאַ! אָט האָסטו בלו־מען און וויש זיך אָפּ די טרעהרען! חאַ, חאַ, חאַ, — אַ שלעכטער מאַן, אפשר, וואָס? האַ?

וואַרפט פון זיך אַרונטער דעם ראָק און הוט. פרוי זעלער וויל אַרויסגעהן. ער כאַפּט זי אָן ביים האַנד.

וואָס! וואָס! איך שרעק אייך אַוועק פון דאַנען?

פרוי זעלער.

ניין, אָבער איך מוז נאָך צוגרייטען עסען פאַר איינינע געסט און איהר מוזט דאָך אידאי אויך זיין הונגעריג.

פאַרשטאַדט.

חאַ, חאַ, חאַ, חאַ, הונגעריג! — וואו מיינט איהר בין איך גע־וועזן?

פרוי זעלער.

בעטראַכט איהם מיט אַ שמייכעל.

ווען אַ מאַן איז צופריעדען מיט זיין בעל־הבית'טע איז אַ סימן אַז ער איז זאַט.

פאַרשטאַדט.

הוראַ, געטראָפען. און דערפאַר קומט אייך צוויי קושען.

ער קושט זי.

פרוי זעלער.

זיך אַרויסרייסענדיג.

געהט שוין, געהט.

אָב.

פאַרשטאדט.

שוין דאכט זיך אַן עלטערער מענש און האָט אויך הנאה פון א קוש. אַהאַ, קען איך די ווייבער! — נו, וואָס קוקסטו מיך אַזוי אָן? אפשר מיין נאָז ארויף העכער? חאַ, חאַ, חאַ, די כפרה וועַרען דאָך אַלע פאר מיין נאָז. טאקע אמת קלאַסיש?

ער קוקט אין שפּיעגעל.

און מיינע האָר, עפּעס אַ קליינינקייט, די האָר און דער נאָז? אַ, יאָ, האָסט שוין געהערט? מען וויל אונז דאָ פערהאַלטען אויף נאָך א וואָך. איך האָב געמאכט אַ „היט”, ווי עס זעהט אויס.

ערנא.

דו! דו! דו! אַלץ דו!

פאַרשטאדט.

פעררויכערט אַ סיגאר. ציהט זיך אויס אויפ'ן סאָפע.

א־אה — נערווען־באַלזאם איז אַזעלכע נייעס פאר דעם וואָהרען ארטיסט... און דו אויך. ע־עסס אָפּ א גוטען דינער און — און א פּאָר ג־גלעזלאָך וויין, —

ערנא.

ביזט זעהר ארטיסטיש געשטימט.

פאַרשטאדט.

ק־קום, נאַרעלע, זעץ זיך לעבען מיר, ועסטו פארגעסען אַלע דיינע, — דיינע — קינדער, יו נאָו, איז אַ פּרוי'ס ביזנעס, א קעניגין, אַ דיענסט, אַן אקטריסע, אַלע גלייך, אַלע, אַלע — —

די ווערטער בלייבען איהם שטעהען אין האַלז, דער סיגאר פאַלט אַרויס פון דער אראָבגעהאנגענער האנד, און ער שלאָפט איין, אַרויסלאָזענדיג אַ שווערען זיפץ. אַרנאַ קוקט איהם אָן אייניגע סעקונדען מיט ברענענדיגע אויגען. די ליפּען בעוועגען זיך איהר אָהן ווערטער. זי הויבט אָן ארומצולויפען איבער'ן צימער ווי א פערוואונדעטע בלייבט שטעהן ביים טיש, כאַפּט

א גלאז, וויל עס ווארפען אויף איהם, האלט זיך צוריק, לאזט עס פאלען צו דער ערד. דאס גלאז צוברעכט זיך.

פארשטאדט.

גיט זיך א כאפ, שטעלט זיך אויף צוטומעלט.

וואס — וואס — איז דא?!

ער כאפט זי אן ביי די הענד.

ארנא.

אין דער העכסטער אויפרעגונג, רייסט זיך ארויס פון איהם.

ער קען שלאפען, פארגעסען, קיין זאך שטערט איהם ניט, קיין זאך איז איהם ניט אין וועג, און איך — איך — וואס וועל איך יעצט טהאן, הא? איך פרעג דיך, וואס וועל איך טהאן?!

פארשטאדט.

געה צום — סארא סצענעס זי מאכט! וואס ווילסטו טהאן? שפיעלסט שוין צופיעל אויף מיינע נערוועז, דאס, יו נאו, האב איך פיינט! כ'האב אזוי פיעל ארבייט, אזוי פיעל פעראנטווארטליכע ארבייט, איך מוז רוה האבען, זאל זיין שטיל! דו הערסט?

ער וויל זיך צוריק לייגען.

ארנא.

אויסער זיך.

וועסט ניט שלאפען! כ'וועל דיך ניט לאזען! האסט מיך אריינגעשלעפט אין א זומפ מוזטו מיר העלפען!

פארשטאדט.

איך האב דיך אין קיין זומפען ניט געשלעפט און פערדרעה מיר ניט מיין קאפ, נעהם און פאהר אוועק אין קאונטרי, ס'וועט מיר זיין שוועהר, אבער, איך וועל שוין זעהן ווי עס איז אויסקומען אהן דיר.

ארנא.

איך וועל ניט פאָהרען! האָט מיך רואינירט און איצט שיקט ער מיך אין קאונטרי!

פאַרשטאַדט.

די פרוי איז פון זינען אראָפּ. איך האָב איהר רואינירט! האָט מען שוין דאָס אמאָל געהערט, א מאן זאָל רואינירען זיין אייגענע פרוי?

עס דערהערט זיך אַ קלאַפּ אין טיר.

פאַרשטאַדט.

הויבט אויף די הענד.

גרויסער גאָט, איך וועל דיר קיין מאָל די טובה ניט פארגעסען!

עס עפענט זיך די טיר, פרויליין ר א ד קומט אַריין. זי איז פון אַן אונבעשטימטען עלטער, רויט געפארבטע האָר, אַ רויט און ווייס געפארבט פּנים, איהרע קליידער זיינען רייך און מאָדיש, איהר בענעהמונג פריי און אַפּט וואולגאר.

פר. ראד.

העלאו!

פאַרשטאַדט.

זעה נור, רויטע, דו נאַר?

פר. ראד.

נו, וואָס דען, א שווארצע וועט צו דיר קומען? העלאו, דיערי!

זי קושט אַרנאַ'ן.

ארנא.

קאַלט.

זיצט מיסס ראד.

פאַרשטאַדט.

נעהמט זי אַן פאר בײדע הענד.

זעה נור, זעה, װי שעהן ! דאָס װיל גאָר קײן מאָל ניט אַלט װע־
רען !

פר. ראד.

ס'לוינט זיך מיר.

זי גיט א שלעפּ מיט'ן פוס א שטוהל און זעצט זיך.

~~אויך מיר אידען זיינען זיי, איך גיב ניט א סנעפּ פאר אזעלכע אי־
דען! קענען אפילו קיין אידיש ניט רעדען.~~

פאַרשטאַדט.

װאָס הערט זיך מיט דיין ענגלישער טור ? װי קומסטו איצט
אהער ? כ'האָב דאָך געלעזען אז דו שפּיעלסט אין קליװלאנד די
װאָך.

פר. ראד.

„קליװלאנד מאי אי בראו", אויך מיר א שטאָדט, קליװלאנד ! עס
זיינען דאָרטען עפּעס דאָ מענשען, װאָס ?

פאַרשטאַדט.

יאָ מענשען, ניט מענשען, שפּיעלען דארפסטו דאָך אָבער.

פר. ראד.

כ'האָב עס אין דר'ערד, אָבגעבראכען די גאנצע טור.

פאַרשטאַדט.

װאָס איך הער ! פאר װאָס, װי אזוי ?

פר. ראד.

קרימט זיך.

פאר װאָס, װי אזוי, װייסט ניט אז גוים האסען אידען ? מ'לאָזט
פשוט ניט צו.

ארנא.

אויף דער ענגלישער ביהנע זיינען דאָ מעהר אידען ווי גוים, און האָבען גראדע ערפאָלג.

פאָרשטאדט.

איז פון דער גאַנצער באָמבע האָט זיך, הייסט עס, אויסגעלאָזט א — א שוועבעלע, וויפיעל, צוויי וואָכען, דאכט זיך, ביזטו געווען מיט די גוים.

ארנא.

ווי, דאָס פובליקום האָט ניט גוט אויפגענומען אייער שפּיעלען?

פר. ראד.

הא? „דאָס פובליקום מאַי אי בראו", ס'איז די הינטישע קריי־טיקער — ווארט! ווען איך וועל נור אמאָל קריגען די געלעגענ־הייט — ניט קיין אידען־האסער, הא? א פיזעל — האָבען זיי גע־זאָגט — בין איך פאר דער ענגלישער ביהנע. ווער אנדערש ווי אן אנטיסעמיט קען דאָס זאָגען?

ארנא.

האָבען אייך די קריטיקער, הייסט עס, פּשוט ניט פערשטאַנען...

פר. ראד.

הא? איך האָב זיי אין דר'ערד! און וועמען פערשטעהען זיי יאָ? — סעי, וואָס איז דער מעהר מיט דיר, זעה נור ווי דו זעהסט אויס, אפשר אויך געהאט א דורכפאַל?

ארנאַ נעהמט אַ זשורנאל פון טיש, פאַנגט אָן צו בלעטערען און ענטפערט ניט.

זאָל דאָס דיך גאָר ניט פּרוּווען ארען, אויך מיר מענשען, די קריי־טיקער, לאָז זיך אויס פון זייערע קעפּ. זיי זיינען פּונקט ווי מאַנ־קים. ווען איינער זאָגט באָם, באָמען אַלע. ס'איז א רעגעלע אָר־גאַניזירטע באַנדע, אָבער ווארט, איך וועל זיך שוין מיט זיי אפּ־רעכענען. לאָמיך אמאָל נור האָבען אן אייגענעם טהעאטער!

אויפ'ן שוועל וועל איך זיי ניט ארויפלאָזען! האָב זיי אין דר'ערד, ארנאַ!

פאַרשטאדט.

האָסט אַ טעות, רויטע, מיין פרוי האָט גאָר אנדערע צרות, זי איז —

ארנאַ.

פאַרשטאדט! איך בין דאָך ניט מחויב יעדען איינעם רעכענונג אָפּצוגעבען!

פר. ראד.

בעטראכט זי פיעל בעדייטענד, ווארפט אן אויג אויף פארשטאדט'ען, צולאכט זיך, בלייבט שטעקען אין מיטען.

אזוי? הם!

זי געהט צו צו ארנאַ'ן, נעהמט זי ארום.

פור גוירל!

ארנאַ בעפרייט זיך פון איהר.

פאַרשטאדט.

איז וואָס, דענקסטו מאכען אַ נייעם פערזוך אין ענגליש?

פר. ראד.

הא, איך? אין ענגליש? אי שוד סיי נאָט! איך האָב זיי אין דר'ערד. איך פרעג דיך: וואָס פעהלט מיר אויף דיר אידישער ביהנע, הא?

פאַרשטאדט.

בעטראַכט זי.

ביזט אזוי פעט געוואָרען.

פר. ראד.

הא, איך? זינט איך בין פּטור געוואָרען פון די גוים — פּונקט ווי נאָך אַ קרענק.

פאַרשטאדט.

אי, רויטע, רויטע! דו הויבסט שוין אויך אָן צו קריכען אויפ'ן קאָפּ? האסט א מאַן א יאָלד, און ער גיט נאָך. — ענגליש טהע־אטער האָט זיך איהר פערוואָלט! וואָלסט בעסער די געלד אריינ־געלעגט אין מיין טהעאטער. אָט געה איך איצט אויפפיהרען א נייע פּיעסע. מען וועט מאכען געלד; מען דאַרף אָבער האָבען א גרויסע אויסשטאטונג. ארויסנעהמען זי אויף דער פּראָווינץ איידער מען פיהרט עס אויף אין נויאַרק. — פלעגסט דאָך אמאָל מיר אויפ'ן וואָרט גלויבען, געדענקסט?

פר. ראד.

אמאָל, חכם! אמאָל איז דאָך קיין מיסים פאַרשטאדט ניט גע־ווען.

פאַרשטאדט.

הערסט, ארטשיק? היינט האָב איך ביי איהר דעם קרעדיט פער־לאָרען.

כ'וואָלט דאָך דיר ניט געהן לייהען געלט אָהן א ראָל!

פאַרשטאדט.

וואָס הייסט, אָהן א ראָל? ווילסט שפּיעלען טהעאטער? נו, בעלאַנגסט דאָך צו דער יוניאָן! — מיר וועלען אוועקשטעלען דעם אלטען רעפּערטואַר. דו זיי נאָר ניט קיין נאַר און מעסט ניט די ראָלען מיט קיין ארשין. איך האָב פיינט פּרויען, וואָס מעסטען. איך — וואַרט אויס, עס איז מיר עפּעס איינגעפאַלען. ארנא, יו נאָו, מוז אָבפאָהרען אין קאונטרי, און דו וועסט —

ארנא.

פאַרשטאדט, איך וועל ניט פאָהרען, דו הערסט!

פאַרשטאדט.

צערטליך.

שאַ, שאַ ארטשיק, געה בעסער ארונטער און עס עפּעס. זי האָט דאָך נאָך היינט גאָר ניט געגעסען. געה, מיין קינד.

ארנא.

איך וויל ניט עסען, לאָז מיך אָפּ.

פאָרשטאדט.

נו, איז ניט עסען, אָבער איך בעט דיך, שריי ניט. טאָרסט זיך ניט אויפרעגען.

איינריידענדיג.

ראַדעל איז אן אייגענער מענש. זי מעג וויסען. די אומשטענדען זיינען אזעלכע — הערסט, רויט —

ארנא.

שפרינגט אויף.

האָסט ניט קיין ברעקעל געפיהל, קיין שאַנדע. זי, זי — איך וויל ניט. וואָס פאר א מאן ביזטו!

פאָרשטאדט.

אָט פונקט דער מאן וואָס לאָזט זיך ניט שפּייען אין קאַשע. איך וויים וואָס איך האָב צו טהאָן. פערלאָז זיך אויף מיר. דו מוזט באלד אוועקפאָהרען. און דו, ראַדעל, מאך זיך פארטיג צו דער אר־בייט. איך וועל דיר געבען איייניגע מאנוסקריפּטען. נייע, אַלטע — מוזט אָבער שטודירען. ניטאָ מעהר קיין „ארבעל פּראָזע". וועסט קומען וועל איך מיט דיר איינשטודירען. דו לאָז זיך נאָר לער־נען.

פר. ראַד.

אודאי וועל איך זיך לאָזען לערנען. וואָס איז, דו האָסט עפּעס אמאָל געהאט שוועריגקייטען מיט מיר?

ארנא.

מיט כעס.

וואָס פאר א מענש זענט איהר? אייך ארט ניט. אימער לאָ־זען, לאָזען!

פר. ראד.

קוק אָן ווער עס רעדט! איך, גאָט זיי דאנק, מאך מעהר ערפאָלג ווי דו.

ארנאַ.

איז דער העכסטער אויפרעגונג.

מיט פארקירצטע, אָבגעשניטענע ראָלען קען מען קיין ערפאָלג ניט מאכען. ניט איך, ניט איהר.

~~פר. ראד.~~

~~מיט פארקירצטע אָבגעשניטענע ראָלען קען מען קיין ערפאָלג ניט מאכען. ניט איך און ניט איהר.~~

פארשטאדט.

ווייבער, ווייבער, הערט אויף! איינע קען משוגע מאכען, אָבער צוויי — ארנא, געה און טהו וואָס איך הייס!

ארנאַ.

אויסער זיך

איך וועל ניט! זאָל ז י געהן!

פר. ראד.

שרייט נאָך העכער.

איך זאָל געהן?! וואָס מיינסטו, ווער ביזטו? איך האָב מיט איהם געשפיעלט איידער דו ביזט געקומען, און וועל ווייטער שפיע־לען. ער האָט צו זאָגען, ניט דו.

פארשטאדט.

געוואלד, איך ווער משוגע! הערט אויף, זאָג איך!

עס עפענט זיך די טיר. פעלער קומט אַריין. אַלע בלייבען שטיל.

פעלער.

ענטשולדיגט, איך האָב געקלאפט און געקלאפט אָבער קיינער האָט מיך ניט געהערט.

פארשטאדט.

בייז.

וואס ווילט איהר?

ארנא.

איך האב איהם גערופען.

פארשטאדט.

געהט אלע צום טייפעל! איך האב דאך אייך געהייסען אויסבעסע־רען די פיעסע. וואס זענט איהר געקומען?

פעלער.

איהר — האט מיר געהייסען שניידען און מאדאם פארשטאדט, זי —

פארשטאדט.

שרייט אין אויפרעגונג.

זי — זי — יאלד, וואס זיקעט איהר?! אז מען הייסט שניידען, שניידט מען!

ארנא.

מען וועט מעהר מיינע ראלען ניט שניידען! איך וועל ניט לאזען!

פ א ר ה א נ ג.

ע נ ד ע.

איבערגעבליבענע

צייט-בילד אין איין אקט.

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

אנא.

איוואַן. — איהר מאַן.

מאַשאַ. — זייער טאָכטער.

סאָניא. — אנא'ס שוועסטער.

אַלעקסאַנדער. — איהר מאַן.

איליא. — זייער זוהן.

פעטער. — אַלעקסאַנדער'ס פאָטער.

ראָזא. — א שכנה.

דאָרענקע.

צוויי אַלטע לייט.

ראָזאַ'ס מאַן.

די האַנדלונג קומט פֿאָר אין א פּראָווינציעלער גרויסער שטאָדט פון אַ מלחמה־לאַנד.

סצענע. א גרויסער, נידעריגער צימער. לינקס די גאַס־טהיר. רעכטס אַ טהיר, וועלכע פיהרט צו די הויז־צימערען. אין מי־טען, עטוואָס צו לינקס, אַן אָפענער פענסטער, וועלכער קוקט אַרויס צו דער גאַס. אין מיטען צימער אַ גרויסער אַרבייטס־טיש. ביים פענסטער אַ נעה־מאַשין. אַ שפּיעגעל, שטוהלען, אַן אַלט־מאָדישער קאַמאָד, אַ ביכער־שראַנק. אייניגע פאַמיליען־בילדער אויף די וועגד. עטוואָס לינקס, ביים גאַס־טהיר, אַ גרוי־סער קאַלעכענער אויוועז.

אַנאַ, אַ יונגע פרוי, מיט אַ סימפּאַטיש, אינטערעסאַנטען געזיכט, זיצט נעבען מאַשין, נעהט אַ מיליטער־ראָק. פעטער קומט צו צום אָפענעם פענסטער. ער איז אַלט, גרוי און איינגעבויגען. הוסט אָפט, ווישט שטענדיג דאָס געזיכט און שטערען, אַ מאָל מיט אַ רויט נאָז־טיכעל און אַמאָל מיט'ן אַרבעל.

פעטער.
גוט מאָרגען, אנא.

אנא.
גוט מאָרגען, פעטער!

פעטער.
איבעראל זעהט מען היינט אָפענע פענסטער, ס'שמעקט שוין מיט פריהלינג.

אנא.
א מאָדנע אונגאטירליכע ווארימקייט היינט.

פעטער.
נאָך צו פריה. דער שניי איז נאָך אין גאנצען ניט צוגאנגען.

אנא.
האָסט אפשר עפּעס געהערט פון אלעקסאנדער'ן?

פעטער.
שטעקט אריין דעם קאָפּ.
קיינער ניטאָ?

אנא.
קיינער.

פעטער.
איך קום ערשט פון דאָרטען. אין א האלבער שטונדע ארום, האָבען זיי מיר געזאָגט, וועט אָנקומען די פּאָסט.

אנא.
אך, ווי לאנג עס נעהמט! שוין דריי וואָכען!

פעטער.
וואָס עפּעס דריי? שוין כמעט פיער וואָכען, אז איך האָב גע־

שריבען, און אזוי ווי דו האָסט מיך געבעטען, אז די בריעף זאָ־
לען זיין אדרעסירט צו מיר, סאָניא ווייסט נאָך פון גאָר ניט?

אנא.

ניין. זי איז שטאָלץ, ווי א קעניגין. זי מיינט, אז איהר מאַן
שלאָגט זיך נאָך אַלץ פאר׳ן פאָטערלאַנד.

פעטער.

גאָט ווייס! גאָט ווייס, אויב ער לעבט נאָך.

אנא.

נו, ניט געזאָרגט. איך בין זיכער, אז פון די וואונדען וועט ער
גיך געזונד ווערען און וועט זיך צו אונז אומקערען. ער איז דאָך
אימער אזוי שטארק געוועזן.

פעטער.

זיין גאַנץ לעבען א טאָג קראַנק ניט געוועזן — איצט, גאָט מיינער
— שווין זעקס וואָכען אין האָספיטאַל! איך האָב זיך ביי זיי גע־
בעטען, ווען איך האָב געשריבען, מ׳זאָל איהם מיר אָבשיקען. ווי
עס זאָל ניט זיין, אבי א לעבעדיגען — א לעבעדיגען זאָל איך
איהם כאָטש קענען זעהן. אך, זוהן מיינער, ווען נאָך האָב איך
אויף דער וועלט, א חוץ דיר?

פויזע, ווישט זיך די טרעהרען.

ווייסט, אנא, ווען איך קען ניט דיין שוועסטער כמעט פון קינדווייז
אָן — אזא עהרליכע און אנשטענדיגע — וואָלט איך איהר בעשול־
דיגט אין גלייכגילטיגקייט צו איהר מאַן.

אנא.

וואָס רעדט איהר? סאָניא וואָלט אָבגעגעבען איהר לעבען פאר
אַלעקסאַנדער׳ן. אָבער זי איז אזוי שיכור מיט פאַטריאָטיזם, אז
ווער עס איז היינט ניט אויפ׳ן שלאַכט־פעלד, איז, נאָך איהר מיי־
נונג, א פעררעטהער.

פעטער.

נו, אודאי, מ׳טאָר דאָך ניט רעדען, ניט פראָטעסטירען געגען דאָס
פערגאָסענע בלוט. וואָס זאָל מען אָבער טהאָן, אז עס טהוט פאָרט
וועה, אז דאָס בלוט איז דיר אזוי נאָהענט... — און עס פערפעסט —

אנא.

נו, זי וועט קומען צו זיך. זי מוז זיך אויסניכטערען. די רעזול־טאטען זיינען אזעלכע שרעקליכע, און דאָס בלוט אזוי נאָהענט...

פעטער.

איך פערשטעה אָבער ניט, צו וואס מ׳דארף זיך דאָ בעהאַלטען? פאר וואס זאָל זי ניט וויסען, אז ער ליגט שוין זעקס וואָכען א פערוואונדעטער אין האָספיטאַל?

אנא.

ניין, ניין. צו וואָס איהר וועה טהאָן? זי וועט האָבען גענוג, ווען ער וועט אהיים קומען. איך קען איהר ניט, וואס? איך וויים ניט, ווי ליעב זי האָט איהם? אָרימע סאָניא! זי שטעהט זיך גענוג אוים פון אונז. גאַנץ אָפט קומט פאָר אן אמת׳ע שלאַכט צווישען אונז.

פעטער.

אנשטרענגענדיג זיינע אויגען לינקס.

מיר דוכט, אז דאָרט קומט זי. יאָ, יאָ, דאָס איז סאָניא. נו, איך געה צוריק צו דער פאָסט.

אנא.

אויב עס וועט זיין א בריעף, לאָזט מיר גלייך וויסען.

פעטער.

נו, געוויס וועל איך דיר לאָזען וויסען.

ער געהט אָב רעכטס. אַנאַ פאַנגט אָן נייהען. פולע צוויי מינוט געהט פאַראיבער ביז סאָניא קומט אַריין. זי איז הויך, שעהן און שטאָלץ, עטוואָס עלטער פון איהר שוועסטער. זי בלייבט שטעהן אין מיטען צימער, לעזט א צייטונג, וועלכע זי האַלט אין האַנד.

סאָניא.

אנא, אנא, הער: דער שונא האָט פערלאָרען צעהן טויזענד מאַן. דער גרעסטער טהייל טוידט, די איבעריגע פארוואונדעט, און —

אנא.

אך, הער אויף, סאָניא! ווי שעהמסטו זיך דאָס ניט? א מין שמחה — דער גרעסטער טהייל פון צעהן טויזענד מאַן טוידט. נו,

אז ס'איז פון שונא, איז וואס? זיי זיינען דאך מענשען, ווי מיר אלע! און די ווייבער און קינדער פון יענע דער'הרג'עטע — דענקסטו אמאל פון זיי?

סאניא.

ווי אזוי דענקען וועגען יענע, ווען אונזערע זיינען אין געפאהר?

אנא.

טאקע דערפאר, ווייל מיר זיינען אלע אין דערזעלבער פאסטקע. היינט ווערען זייערע גע'הרג'עט און מארגען — אונזערע. דיין מאן איז אין געפאהר, דיין זוהן איז בלויז זיעבצעהן יאהר אלט, און עס קען זיין, אז אויך איהם וועט מען באלד אויפפאדערען —

סאניא.

מיט א פערשטיינערטען אויסדרוק.

אז גאט וויל, מוז אזוי זיין.

אנא.

ביזט א ווייב, א מוטער. קען דאס זיין, אז דיין הארץ טהוט דיר ניט וועה? איך גלויב דאס גאר ניט. עס איז דאך אזוי אוננאטירליך. שטעל דיר פאר, וועלכע מיספערשטענדנים עס זאלען ניט פארקומען צווישען די רעגיערונגען פון די פיינדליכע לענדער, די מענער, פאר־טערם און זיהן, וועלכע שלאגען זיך, האבען דאך אבסאלוט גאר ניט איינער צום צווייטען.

סאניא.

ס'איז מיט דיר ניטא וואס צו רעדען — עפעס אזוי ווי דיין לאנד וואלט געווען אין די וואלקענס.

אנא.

ניין, די ערד איז דאס לאנד פון אלע מענשען פון דער גאנצער וועלט. האסטו שוין פערגעסען, וואס אלעקסאנדער, דיין מאן, פלעגט אונז לערנען? אונזער לאנד איז די, וועלכע איז גוט צו אונז.

סאניא.

שווייג!

אנא.

האָט ער בעדאַרפט זיין אין דער שרעקליכער לאַגע, אין וועלכער ער געפינט זיך יעצט? לאַנג איידער דער קריעג האָט זיך אָנגעפאַנ־גען, האָט ער געוואָלט רייזען נאָך אַמעריקאַ, און ווען ניט דו —

סאָניא.

שוויינ, זאָג איך דיר! דערמאָהן ניט די שאַנדע; איך וויל ניט דענקען וועגען איהם, אַלס אַ שוועכלינג, אַ פעררעטהער.

אנא.

נו, געוויס. אַלס בלינדע פּאַטריאָטקע, ביזטו גערעכט, אָבער דענק נור —

סאָניא.

איך דענק בלויז פון גאָט און מיין פאַטערלאַנד.

אנא.

איך בעט דיר, מיש ניט צוזאַמען גאָט מיט דיינע פּאַטריאָטישע גע־פיהלען. ווי אַזוי קאָנסטו זיך גאָר פאָרשטעלען, אַז גאָט פערלאַנגט דאָס בלוט פון אַזוי פיעל פריעדליכע מענשען? אָט נעהם זיך בע־סער צו דער אַרבייט. דיינע פּאַטריאָטישע געפיהלען וועלען דיר קיין ברויט ניט געבען. פערגעס ניט, אַז מיר זיינען די איינציגע פערזאָרגער, זייט אונזערע מענער —

סאָניא.

מיט שפּאָט.

אונזערע מענער! קענסטו טאַקע מיט דיין מאַן אויך שטאָלצירען.

אנא.

אַך, ווי פאַנאַטיש!

סאָניא.

בעסער ווי צו זיין גלאַט אַ גאָרנישט.

אנא.

די מלחמה האָט דיין זינען געריהרט.

סאָניא.

איך בין שטאָלץ מיט דעם, וואָס מיין מאַן שלאָגט זיך פאַר זיין פאַטערלאַנד. ער וועט קומען אַהיים געלייטערט, אַ העלד; ער וועט פערגעסען אַן אַלע זיינע רעוואָלוציאָנערע, פעררעטערישע געדאַנקען. און דיך, אַנאַ, וואָרען איך.

אנאַ.

שפּרינגט אויף.

סטראַשונקעס! איך האָב פאַר זיי קיין מורא ניט. איך וועל קיינמאָל ניט אויפהערען זאָגען דעם אמת.

ראָזאַ קומט צו צום פענסטער. זי איז יונג און זעהר בלאַס. איהר שטימע ציטערט.

ראָזא.

גוט מאָרגען. האָט איהר אפשר געזעהן מיין מאַן?

אנאַ.

ניין, ראָזע, וואָס איז געשעהן?

ראָזא.

איך ווייס שוין ניט, וואו איהם צו זוכען. איך בין אַזוי אויסגעמאַטערט. ער איז ניט געוואָרען היינט גאַנץ פריה. ערגעץ אוועק און... אַך, די גאַנצע שטאָדט בין איך שוין אויסגעוועזן. דער דאָקטאָר האָט מיר אָנגעזאָגט, איהם ניט איבערצולאָזען אַליין.

וויינט שטיל.

סאָניא.

נו, טו וואָרום האָסטו איהם פערנאַכלעסיגט?

ראָזא.

אַך, גאָט מיינער, זייט ער איז פון דער מלחמה געקומען, איז ער דאָך גאָר קיין מענש ניט, מיט קיינעם רעדט ער ניט, געהט אַרום פערטראַכט, און נור אַליין, וויל קיינעם ניט האָבען לעבען זיך. און ווען ער רעדט שוין יאָ אַמאָל, איז דאָס צו די טוידטע אויפ'ן שלאַכט-פעלד, וועלכע, ער זאָגט, ער האָט דער'הרג'עט.

זי שוידערט.

גאָט מיינער, וואָס פאַר אַ שרעק ער וואַרפט אויף מיר אַרויף!

דער דאָקטאָר זאָגט, אז דאָס קומט פון דעם, וואָס ער האָט פיעל בלוט פערלאָרען און זיינע וואונדען זיינען נאָך ניט פערהיילט. אך, מ'קען פון זינען אראָב! זיי האָבען איהם פון מיר צוגענומען א געזונטען, פול מיט לעבען, און וואָס האָבען זיי מיר צוריקגע־שיקט?

זי ווישט זיך די אויגען.

סאָניא.

שעהם דיך, ראָזא! הער אויף וויינען ווי א פערפיעסטשעט קינד. ניטאָ איצט קיין צייט אויף דעם. וואָס עס זאָל ניט האָבען געטראָ־פען מיט אונזערע מענער, איז דאָס א קלייניגקייט. מיר טאָרען קיינעם ניט האלטען פעראנטוואָרטליך, און אונזערע מענער מוזען טהאָן זייער פליכט. מיר, פרויען, דאַרפען צייגען דער וועלט, אז מען קאָן זיך אויף אונז אויך פערלאָזען.

אנא.

וואָס ווילסטו, זאָל זי טהאָן? נעהמען איהר מאַן, ארויספיהרען איהם אויפ'ן מארק, צייגען אלעמען זיינע וואונדען און נאָך אפשר זינגען א שבח צו גאָט?

ראָזא.

אך, דער שטארקסטער קען צובראָכען ווערען. און פון וואָס צו לע־בען איז אויך ניטאָ. אפשר קענט איהר מיר געבען וועלכע עס איז ארבייט אהיים צו נעהמען?

סאָניא.

יאָ, יאָ, ראָזא, מיר וועלען פאר דיר טהאָן אלץ, וואָס מיר קע־נען. מיליטער־ארבייט איז איצט דאָ גענוג. דו מוזט אָבער אויפהערען וויינען. געה זוך אוים דיין מאַן, היט איהם, פאַס אויף איהם אויף, און, די הויפט־זאך. הער זיך ניט צו צו קיינעם, לאָז דיר דעם קאָפּ ניט פערדרעהען. מיר, פרויען, מוזען טהאָן אונזער פליכט גראָד אזוי ווי די מענער. זיי שטארק ראָזא, זיי שטארק.

ראָזא.

ווי אזוי קען מען זיין שטארק, אז גאָט אליין האָט זיך פון אונז אָבגעקעהרט? מען קען א גאַס ניט דורכגעהן. אומעטום פול

מיט קאַליקעס, פערוואונדעטע. אך, גאָט מיינער, גאָט מיינער!

אב.

סאָניא.

שרייט איהר נאָך.

זאָג אונז אָן, ווען דו וועסט איהם געפינען, ראָזא.

פויזע.

סאָניא.

אך, אָט די סאָרט פרויען! זיי זיינען אָהן א ברעקעל כאראקטער, שוואך, ווי די מייז. זיי פערגעסען —

אנא.

פערגעסען! מיט ארמייען פון קריפּעלס, אַלס אנדענקען, וועלען אַפילו אונזערע קינדס-קינדער האָבען צו געדענקען. אָרעמע ראָזא! צוויי וואָכען נאָך איהר חתונה האָט מען שוין דעם מאַן פון איהר אוועקגענומען! און זי דאַרף באַלד מוטער ווערען... אָבער זי מוז גאָר אויף א משוגענעם מאַן אכטונג געבען... וואָס פאַר א סאָרט קינדער קען מען ערווארטען אונטער אזעלכע אומשטענדען?

סאָניא.

נו, געהט האַלט אָב דעם לויף פון דער וועלט צוליעב א פּאָר קינדער, וועלכע דאַרפען נאָך ערשט געבוירען ווערען!

די גאָס-טהיר עפענט זיך. דאָרענקאָ קומט אַריין. זי איז אַכט יאָהר אַלט, אָבער זעהט אויס פיעל אינגער, צוליעב איהר מאָגערען, שלעכטען אויסזעהן.

סאָניא.

וואָס איז, דאָרענק, האָט דיין פאָטער ווידער גע'חלש'ט?

דאָרענקא.

ניין.

אנא.

און וואָס טהוט דער צווילינג?

דאָרענקא.

מיט קינדערשער בעגייסטערונג.

אָ, געדאַרפט זעהן מישקא'ן! איהר ווייסט דאָך, עס איז דער, וואָס זוינגט אימער דעם גראָבען פינגער פון זיין לינקער האַנד. איהר ווייסט דאָך, ער האָט געזאָגט „מאַמאַ" היינט צום ערשטען מאָל אין זיין לעבען. אָ, ער איז אַ טייוועל!

סאָניא.

שווייג, דאָרענקא. אַ קליינע מיידעלע טאָר אַזוי ניט רעדען.

דאָרענקע.

מיין מאַמאַ זאָגט, אַז איך בין שוין ניט קיין קליינע מיידעל, און זי זאָגט, איך מוז געהן אַרבייטען.

אנא און סאָניא.

אַרבייטען?

דאָרענקא.

זייט דער טאַטע איז געקומען פון מלחמה, קען די מאַמע גאָר מעהר ניט טהאָן. זי מוז היטען זיינע וואונדען. די מאַמע זאָגט, איך מוז אוועקגעהן פון שטוב. עס איז פאַראַן גענוג מיילער צו קאָרמען אָהן מיר.

אנא.

מיין גאָט! דאָרענקא, וואָס קענסטו טהאָן?

דאָרענקא.

מיט זעלבסט־ווירדע.

אַלץ קען איך: וואַשען געשיר, פּאָדלאָגעס, ניאַנטשען קינדער. איהר דאַרפט ניט קיין ניאַנקע?

אנא.

אָבער מיין אינגסטע איז דאָך עלטער פון דיר!

דאָרענקא.

ס'מאַכט ניט, איך וועל זיי שוין מאַכען מיך פאָלגען. איהר וועט זעהן, ווי איך וועל זיי היטען.

אנא.

און ווער וועט היטען דיין צווילינג?

דאַרענקא.

דער צווילינג קען זיך שוין אליין היטען. נאָך אכט וואָכען און צוויי טעג וועלען זיי שוין זיין א יאָהר אלט, און זיי זיינען דאָך אזוי גוט און קלוג. איהר'ט בעדאַרפט זעהן, ווי זיי האָבען מורא פאַר'ן טאַטען. זייט ער איז צוריקגעקומען שרייט ער אזוי. אוי, ווי ער שרייט!

מיט פערטרויליכקייט.

דער דאָקטאָר זאָגט, אפשר איז ער גאָר פון זינען אראָב. יאָ, יאָ, איך אליין האָב עס געהערט איהם זאָגען. מיין טאַטע איז קיינ־מאָל אין זיין לעבען משוגע ניט געווען, נור ווען ער פלעגט זיך אָנטרינקען, פלעגט ער שרייען. איצט טרינקט ער ניט, אָבער ער שרייט. אך, ווי ער שרייט.

אַנאַ לעגט אַרויף איהרע הענד אויף דאַרענקאַ'ס קאָפּ.

אָרים קינד.

דאַרענקא.

קען איך זיך אָבשטעלען ביי אייך?

כ'וויים ניט, געה איצט, דאַרענקא, אהיים. מיר'ן היינט זעהן דיין מאמען.

זי פיהרט איהר צו צום טהיר, עפענט און לאָזט איהר אַרויס.

זיי פאָרזיכטיג, מיין קינד. ווען דו געהסט אריבער די גאַס, היט זיך.

דאַרענקא.

פון גאַס.

מאַמאַ זאָגט, אז גאָט היט אונז.

אנא.

מאַכט צו די טהיר, בלייבט שטעהן פערטראַכט, רעדט שטיל.

גאָט היט אונז! יאָ...

איוואַן קומט אַריין פון דער טהיר רעכטס. ער איז הויך, שעהן, אָבער זעהר בלאַס. אכט און דרייסיג יאָהר אַלט, זיין לינקע האַנד האַלט ער אין אַ סלינג.

אנא.

מיט איבערגעגעבענהייט.

ווי פיהלסטו, איוואַן? געהסט צום דאָקטאָר?

איוואַן.

ניין, היינט פיהל איך בעסער.

בעסער? דו זעהסט אָבער אויס אַזוי שלעכט.

סאָניא.

נייהענדיג ניט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ.

זי וועט דיר שוין איינרעדען אַ קרענק, אַבי אין מלחמה ניט דאַרפען געהן. עס איז דיין גליק, וואָס דו ביזט מיין שוואָגער.

איוואַן.

פאַראַן אפשר אַ בריעף פון אַלעקסאַנדער'ן?

סאָניא.

ניט דיין זאַך.

איוואַן.

קורץ.

אַז עס וואָלט ניט געווען מיין זאַך, וואָלט איך ניט געפרעגט.

סאָניא.

וואָס אייערע לייטע אינטערעסירט, איז נור זיך צו פערהיטען, נור דעם אייגענעם „איך". איך זאָג דיר גאַנץ אָפען, איך הויב אָן צו גלויבען, אַז דו האָסט עס אַליין געמאַכט.

איוואַן.

אַליין געמאַכט? וואָס מיינסטו?

סאָניא.

אָט פונקט, ווען די מלחמה איז ערקלערט געוואָרען, האָסטו זיך דיין אָרעם צובראָכען. און אַז עס האָט זיך שוין כמעט אין גאַנצען פערהיילט איז בלוט-פערגיפטונג אַריינגעטראָטען.

איוואַן.

איראָניש.

נו, אפשר וואָלסטו מיך פער'מסר'ט?

סאָניא.

ס'איז פאַלשטענדיג גערעכטפערטיגט אין צייט פון קריעג.

איוואַן.

זיינע אויגען צינדען זיך אָן, זיין געזיכט ווערט רויט.

טוידט דיין געוויסען אויך! ס'איז דיר ניט גענוג, וואָס זייערע קערפערס דאָרטען ווערען געטוידטעד, צוקאַליעטשעט?

סאָניא.

איוואַן, בעהאַלט דיין פילאָזאָפיע פאר זיך. דו ציהסט שוין די אויפמערקזאַמקייט פון די בעאַמטע. נו, מיר וועט זאָגאר ניט וועה טהאָן, ווען עטוואָס וועט פאַסירען.

אנא.

אך, וואָס קען מען פון דיר פערלאַנגען? דו ביזט דאָך אַזוי פער־שיכור'ט, אַז צו דיין אייגענעם מאַן פיהלסטו ניט קיין רחמנות.

סאָניא.

שפרינגט אויף, מיט פלאַמענדע אויגען.

ניט דיין זאַך! איך וויים, וואָס איך האָב צו טהאָן. איך זאָג אייך, אַז גיכער וואָלט איך געזעהן מיין מאַן פערקריפּעלט פאַר זיין פאַטערלאַנד, איידער זיך אַליין מאַכען פאַר א קאַליקע.

אַנאַ און איוואַן שפּרונגען אויף, ווי געביסען פון עפּעס, און פאַר א סעקונדע קוקען זיך די דריי אָן מיט האַס.

אנא.

אַליין געמאַכט! אַליין! ווי קענסטו דאָס וואגען? ווייסטו דען ניט, אַז איוואַן האָט ריזיקירט מיט זיין לעבען, אום ארויס־צוראַטעווען א קינד פונ'ם ברענענדיגען הויז? אויב ער וועט פערבלייבען א קריפּעל, וועט ער וועניגסטענס האָבען דאָס בע־וואוסטזיין, אַז ער האָט געראַטעוועט א לעבען. אָבער דו מיט דיינע העלדישקייטען, דיין פּוסטען שטאָלץ, דיינע קריפּעלס, ווי אַזוי ווערען זיי געמאַכט?

פעטער קומט אַריין פון גאַס. ער איז שרעקליך צוטראָגען, קוקט זיך אום, וויל עפּעס זאָגן, אָבער ער קען ניט.

איוואַן.

וואָס איז געשעהן, פעטער?

פעטער.

גאָר ניט. נו, וואָס קוקט איהר מיך אַלע אזוי אָן? סאָניא, סאָניא, דו ווייסט? —

אנא.

פּיעל־בעדייטענד.

פעטער!

פעטער.

אָ, יאָ, וואָס האָב איך געוואָלט זאָגען? יא, איך מיין, דו ווייסט עפּעס נייעס?

יאָ, אודאי ווייס איך. מיר זיינען די זיעגער איבעראַל.

פעטער.

ניין, ניין, ניט דאָס. איך מיין פון אַלעקסאַנדער'ן.

סאָניא.

אַלעקסאַנדער'ן? ניין, פון איהם האָב איך גאָר ניט געהערט, אָבער איך בין זיכער, דאָס ער איז געזונד און טהוט זיין פליכט. איך בין זיכער.

פעטער.

זיכער, זיכער, ווי אזוי?

סאָניא.

אַך, פּאָטער, ווארום זאָלט איהר זיך אזוי ערגערן? ווען עטוואָס וואָלט פּאַסירט, וואָלט מען אונז דאָך גלייך געלאָזט וויסען.

פעטער הוסט, ווישט זיך דעם שוויים. אנא וויל עפּעס זאָגען, ווען די גאַס־טהיר עפענט זיך. עס לויפט אַריין מאַשאַ. זי איז זעכצעהן יאָהר אַלט.

מאשא.

אָ, מאַמע, מאַמענקאַ! האָסט בעדאַרפט זעהן!

אנא.

דערשראָקען.

וואו האָסטו איבערגעלאָזען די קינדער?

מאשא.

אין סאַד, מיט דער אַלטער אוודאָטיע און איך בין געלאָפען צום וואקזאַל. אַלע [illegible] די באַהנען קומען אָן פון דער מלחמה מיט אַזוי פיעל פערוואונדעטע, מען לאָזט די וואַגאָנען זאָגאר ניט אויסלופטערען פון די קראַנקע. מען פאַקט זיי גלייך מיט פרישע, געזונדע, צוריקצושיקען צו דער מלחמה. אך, וואָס פאַר אַ שרעקליכעם בילד! די טרעהרען ביים געזעגענען זיך, דער עלענד פון די אומגעקומענע. איהר הערט, מיר שטעהען אַזוי, מיט אַ מאָל דערהערט זיך אַ געשריי. מיר קוקען זיך אום, ערשט אַ יונגער סאָלדאַט לויפט נאָך אַ נאָסילקע און שרייט: „מיין ברודער, מיין ברודער!" ער איז צו איהם צוגעפאַלען — אך, איך קען דאָס אייך ניט איבערגעבען. אַ בלינדען האָבען זיי איהם אָבגעשיקט אַהיים. ביידע אויגען אויסגעשאָסען.

זי ווישט זיך די טרעהרן. אַ שוידער לויפט דורך אַלעמען.

שטעלט אייך פאָר ווי דער אָרימער האָט געפיהלט. ער מוז געהן צום זעלבען פלאַץ, וואו זיין עלטערער ברודער האָט זיינע אויגען פערלאָרען...

איוואן.

געה ניט, מאשא, צום וואָקזאַל. צו וואָס?

פעטער.

פיבעריש.

לאָז איהר, איוואַן, לאָז איהר. זאָל זי האָבען צו דערצעהלען איהרע קינדער, וואָס מיר לעבען דאָ איבער. און זי אַליין, קען זיין, זעהט זיך מיט די יונגע מענשען צום לעצטען מאָל. אַזעלכע בליהענדע, יונגע מיידלעך, וואָס בלייבט פאַר זיי איבער? קאַליקעס, משוגעים.

לאַכט היסטעריש.

א, איך האָב גאָר פערגעסען אַז די אַלטע, איך און נאָך אזעלכע העלדען, ווי איך. אָרימע מיידלאָך!

סאָניא.

אָ, [illegible], הערט אויף, איך בעט אייך.

אנא.

מאַשא, מעהר זאָלסטו צום וואָקזאַל ניט געהן, דו הערסט?

מאַשא.

אָבער מאָרגען מוז איך.

איוואַן.

ניין, ניט מאָרגען און ניט איבערמאָרגען.

פויזע.

מאַשאַ'ס אויגען זיינען אָנגעפילט מיט טרעהרען, זזי קערט זיך שנעל אָב.

סאָניא.

דאָס איז דאָך אַן אידיאָטסווע! וואָס האָט איהר מורא? מ'וועט איהר דאָך אין דער מלחמה ניט שיקען!

אנא.

עס איז צו שרעקליך אָנצוקוקען אזעלכע בילדער, איבערהויפט פאר קינדער.

מאשא.

אָבער מאָרגען, מאמענקא, בלויז מאָרגען און מעהר ניט.

איוואַן.

וואָס עפּעס גראָדע מאָרגען?

מאשא.

רויט ווערענדיג, שטאַמעלט.

מאָרגען... כ'מיין, מאָרגען שיקט מען אוועק מאקס'ען. איהר ווייסט דאָך, אנא'ס ברודער, און ער האָט מיך געבעטען, ניין,

ניין, זי, אנא, מיין איך. איך מוז זיך זעגענען, איך — אַך, לאָזט מיך אָב.

זי לויפט אַרויס פערשעהמט און געקרענקט. אַ געדריקטע שטימונג.

אנא.

ס'איז טרויעריג. אַך, איהר פריהלינג ענדיגט זיך, נאָך איידער ער האָט זיך אָנגעפאַנגען.

פעטער.

וועהרענדיג אַלץ מעהר און מעהר אויפגערעגט.

די מלחמה שניידט יונגע לעבענס דאָ אין דער היים, פונקט ווי דאָרט אויפ'ן שלאכטפעלד. אך, מיין זוהן, מיין זוהן!

זיך ווענדענדיג צו סאָניאַ'ן.

סאָניא, געה, געה. איך מיין, איך האָב דיר פערגעסען צו זאָגען, אַ בריעף איז אָנגעקומען צו די איוואַנאָווס פון זייער זוהן. דו הערסט? געה שנעל. ער איז דאָך אין איין פאָלק מיט אַלעקסאַנדער'ן.

סאָניא.

שטעלט זיך האַסטיג אויף.

און דאָס זאָגסטו מיר ערשט איצט?

איוואַן.

זי נעהמט ארויס א שאַכטעל פון קאָמאָד.

וואַרט, איך געה מיט דיר.

ניט נויטיג.

שנעל אָב.

פעטער.

פיבעריש.

אנא, איוואַן! עס איז געשעהן!

אנא.

גאָט מיינער! פעטער, וואָס האָט פאַסירט?

איוואן.

באַלד, ווי איהר זענט אין שטוב אריין, האָב איך פערשטאַנען אַז עטוואָס האָט פּאַסירט. איהר זעהט אויס שרעקליך.

פּעטער.

איך האָב ערשט ערהאַלטען אַ טעלעגראַמע.

אנא.

פון אַלעקסאַנדער׳ן?

ער נעהמט אַרויס פון בוזעם־קעשענע אַ קאָנווערט. זיינע הענד ציטערען.

פון האָספּיטאַל.

איך האָב פריהער ניט געוואָלט רעדען. איך האָב סאָניא׳ן אַב־זיכטליך אַוועקגעשיקט.

אנא.

מיט פערבראָכענע הענד.

טוידט? ער איז טוידט?

פּעטער.

ערגער ווי טוידט. גאָט מיינער, ווי שרעקליך!

ער וויל אַרויס נעהמען די טעלעגראַמע, אָבער ער קען ניט. די הענד ציטערען איהם.

אנא.

אין דער גרעסטער אויפרעגונג רייסט ביי איהם אַרויס דעם קאָנ־ווערט, נעהמט אַרויס די טעלעגראַמע, ווערט פּלוצלינג בלאַס, קעהרט אַוועק דעם קאָפּ, דערלאַנגט די טעלעגראַמע צו איוואַנ׳ען. איוואַן נעהמט און לעזט פאַר זיך.

אנא.

ציטערענדיג.

איוואַן, לעז.

איוואַן.

לעזט הויך.

ערוואַרטעט אוועק זוהן היינט. אום צו רעטען זיין לעבען, איז גע־

וועןן נויטיג ארונטערצונעהמען זיינע ביידע פיס. איצט פיהלט ער שוין בעסער און קען פאָהרען.

איוואַנ׳ס בלאַסע געזיכט ווערט נאָך בלאַסער. ער לעגט אריין די טעלעגראַמע צו זיך אין קעשענע. אַנאַ לאָזט זיך אַראָב אויף דער קניה לעבען אַ דערביי־שטעהענדיגען שטוהל. פעטער ווישט זיך דעם שוויס, זיין קליינער אויסגעבויגענער קערפּער ווערט נאָך קלענער.

איוואן.

ביידע פיס! אך, ווי שרעקליך!

פעטער.

גאָט, דערבאַרם דיך, גאָט, דערבאַרם דיך.

איוואן.

מיט וויינען און גאָט בעטען קענען מיר איהם זיינע פיס צוריק ניט געבען. לאָמיר זיך בערעכנען, וואָס מיר האָבען צו טהאָן.

אנא.

זיך אויפשטעלענדיג.

די ערשטע זאַך מוזען מיר סאָניאַ׳ן פאָרבערייטען. אָרימע סאָניאַ!

פעטער.

איהר מוזט עס איהר געוויס זאָגען.

פעטער קוקט זי אָן, אַזוי ווי ניט פערשטעהענדיג, וואָס זי רעדט. פּלוצלונג צוואויינט ער זיך, ווי אַ קליין קינד.

איוואן.

פעטער, פעטער, מיר מוזען זיין שטאַרק, קומט, לאָמיר געהן צום וואָקזאַל.

אנא.

און טאָמער קומט סאָניאַ? ניין, ניין, איך וויל יעצט מיט איהר אַליין ניט בלייבען.

די טהיר עפענט זיך. צוויי אַלטע לייט טראָגען אַריין אַלעקסאַנדער׳ן אויף אַ נאָסילקע. זיי בלייבען שטעהן ביי דער טהיר. אַלעקסאַנדער הויבט עטוואָס אויף דעם קאָפּ, שמייכעלט רחמנות׳דיג, זיין געזיכט

דריקט אוים אַ שאַרפען וועהטאָג. אלע בלייבען ווי פערשטיינערט.
פּויזע.

אנאַ.

ווי זיך אויפכאפּענדיג פון שלאָף.

אַלעקסאַנדער! ביזט אהיים געקומען? דו לעבסט?

אַלעקסאַנדער.

מיט אַ ביטערען שמייכעל.

איך לעב...

פּעטער ווישט אָב דעם שווייס פון זיין פּנים, הוסט, פלוצלונג לאָזט ער זיך אַראָב אויף דער קניה, צלם'ט זיך און פערזינקט אין אַ שטילע געבעט. איוואַן וויל עפּעס זאָגען און געפינט נים קיין ווערטער. אַנאַ שטעהט לעבען אַלעקסאַנדער'ן, גלעט איהם די האָר.

ערשטער אַלטער.

נו, וואס האַלט איהר אונז דאָ? דאָרט זיינען אזוי פיעל פערוואונדעטע היינט געקומען, מען דאַרף זיי אהיים טראָגען. דאָס איז איצט די איינציגע ארבייט, ביי וועלכע מען קען עפּעס פערדיענען.

צווייטער אלטער.

ס'איז איצט אזוי ווי שניט־צייט, מ'מוז זיך צואיילען.

אנאַ.

פערציטערט.

שניט־צייט... שניט־צייט...

איוואַן.

לאָמיר נעהמען אלעקסאנדער'ן אין זיין צימער, אין זיין בעט.

אלעקסאַנדער.

ניין, ניין, ניט אין בעט, גענוג געלעגען אין בעט. דאָ מיט אייך אַלע וועל איך זיין.

זיך אומקוקענדיג.

און וואו איז מיין זוהן? סאָניא?

אנא.

זיי וועלען באַלד קומען. פעטער, שנעל, העלף מיר! סאָניא טאָר איהם אַזוי ניט זעהן. מיר וועלען איהם אָט דאָ אין גרויסען שטוהל אריינזעצען.

פעטער הויבט זיך אויף, געהט צו צו זיין זוהן, קושט איהם, זיין קול איז יעצט קלאָר און שטאַרק.

מיין זוהן! מיין זוהן! גאָט האָט דיך צוריקגעגעבען צו מיר.

אלעקסאַנדער.

פאָטער, מיין פאָטער!

פויזע. אַנאַ מאַכט אַ שטומע בעמערקונג צו פעטער'ן. זיי נעהמען דעם קראַנקען מיט'ן צודעק, זעצען איהם פאָרזיכטיג אריין אין פאָטער'ס שטוהל. אַנאַ סטאַרעט זיך צו אַראַנזשירען דעם צודעק, אַזוי, אַז עס זאָל ניט קענטיג זיין דאָס די פיס פעהלען.

אנא.

אָט אַזוי. איז דיר בעקוועם?

פעטער גיט די צוויי אַלטע קליינגעלד, זיי פערנויגען זיך טיעף, געהן אַב. אַלעקסאַנדער זיפצט, קוקט זיך אום גלייכגילטיג. אַלע שווייגען, אַ געדריקטע שטימונג.

אלעקסאַנדער.

און וואו איז איליא? פאַר וואָס זעה איך איהם ניט?

אנא.

ער וועט באַלד קומען. זאָרג ניט.

קלמן מרמר, ניו יארק

אלעקסאַנדער.

מיט אַ שוואַכען שמייכעל.

ווער האָט דאָס צייט צו זאָרגען? ארבייטען מוז מען אָהן אָן אויפהער, אָהן רוה. אַ, מ'איז געזונד, ווי פערד. דו קענסט דאָרט זעהן איינעם געזונד, גרויס, שטאַרק, ארבייט אָהן רעכענונג, טאָג און נאַכט, און פּלוצלונג, דו קוקסט זיך אום — ער איז שוין ני־טאָ... ליגט אין אַ טייך בלוט אויסגעצויגען. ניין, ניין, אַ צו־זאַמענגעדרעהטער... קליין איז ער שוין איצט... און אָט, אָט, איהר

הערט דאָס זשומען... אָט, אָט, באַלד, און איך בין שוין אויך לע־
בען איהם...

אַלע שווידערן אויף. קורצע פּויזע. אַלעקסאַנדער קוקט מיט אַ
שטאַרקען בליק אויף איין פּונקט.

הרג׳ע, שיס, שטעך... איידער דו פּאַלסט אַליין... קיין רחמנות,
קיינע זאָרגען... טהו דיין ארבייט, פערניכט אַלעס...

ער בענעצט זיינע ליפּען.

גיב מיר אַ טרונק.

אנא.

אָט געה איך שוין און מאַך דיר טהעע. איך וויים דאָך, וועלכע
טהעע דו האָסט ליעב.

זי געהט שנעל אָב רעכטס. אַלעקסאַנדער, ווערענדיג אַלץ מעהר און
מעהר נערוועז, זוכט אין זיינע קעשענעס, נעהמט אַרוים אַ פלאַכע
פלעשעל, עקזאַמינירט זי פון אַלע זייטען. זיין געזיכט בעקומט
אַ רחמנות׳דיגען, הילפלאָזען אויסדרוק, ווען ער געפינט דאָס פלע־
שעל לעדיג. איוואַן און פּעטער בעטראַכטען איהם אויפמערקזאַם.
אַלעקסאַנדער בעמערקט זיי, לאַכט הייזעריג.

אַלעקסאַנדער.

נו, וואָס ווילט איהר? מ׳קען דאָך פון זינען אראָב אָהן דעם.

פּעטער.

אָבער, מיין זוהן, ווי איז דאָס מעגליך? מען האָט דאָך פערבאָטען,
וואו האָסטו עס געקראָגען?

אלעקסאַנדער.

מ׳קריגט פאַר געלד אַלעס. דאָס גאַנצע געלד האָב איך זיי אוועק־
געגעבען, וויפיעל דו האָסט מיר געשיקט.

פּעטער.

גאָט מיינער! דו האָסט דאָך קיינמאָל ניט געטרונקען?

אלעקסאַנדער.

דערלאַנגט דאָס פלעשעל צו זיין פאָטער.

אך, פאָטער, קריעג אַ ביסעל פאַר מיר, כאָטש אַ קליין ביסעלע.

האָב רחמנות. איך וועל עס ניט אַריבערטראָגען. דאָס גאַנצע שוידערליכע בילד קומט צוריק צו מיר. איך פיהל, ווי מען רייסט פון מיר שטיקער, אָ, האָב רחמנות!

פעטער.
אָבער מ'קען ניט קריגען, ס'איז אונמעגליך.

איוואַן.
נעהמענדיג פעטער'ן אָן אַ זייט.
אין אַפטייק וועסטו דאָס קריגען. זאָג זיי פאַר וועמען, געה דורך דער הינטער־טיר.

פעטער נעהמט דאָס פלעשעל. זיין האַנד ציטערט. ער גיעהט אַב שטיל מיט אַן אַראָבגעלאָזטען קאָפּ. אַלעקסאַנדער בלייבט זיצען פערמאַטערט, פערמאַכט די אויגען, אָטהעמט שווער. עס הערען זיך טריט לעבען דער גאַס־טהיר. איוואַן גיעהט אַרום אויף די שפּיץ פינגער. פויזע. ס'דערהערט זיך אַ שטילער געשפּרעך פון יענער זייט טהיר. באַלד קומען אַריין סאָניא און איוואַן. איוואַן האַלט סאָניא'ס האַנד, רעדט צו איהר גאַנץ שטיל. אַלעקסאַנדער זיצט מיט דעם קאָפּ פערוואָרפען, מיט געשלאָסענע אויגען, ווי פערזונקען אין אַן אונרוהיגען שלאָף. סאָניא קוקט אָן דעם קראַנ־קען מיט אַ פערכאַפּטען אָטהעם. אַלעקסאַנדער עפענט די אויגען, קוקט זיך פערעמד אום. זיינע טרוקענע ליפּען בעוועגען זיך אָהן ווערטער.

אַלעקסאַנדער.
פאָטער! פאָטער! וואו ביזטו?

איוואַן.
זיך איבערבויגענדיג צו איהם.
דער פאָטער וועט עס דיר באַלד ברענגען, זיי רוהיג. זעה, אַלעק־סאַנדער, דאָס איז דאָך סאָניאַ.

אַלעקסאַנדער.
סאָניאַ! סאָניאַ!

סאָניא לויפט צו צו איהם. פלוצלינג לאָזט ער אַרויס אַ היסטערי־
שען געשריי.

פאַרזיכטיג, דו הערסט? דאָס איז זי... אַך, ווי עס רייסט, ווי עס
זשומעט... אונזער זוהן, אונזער זוהן בעהאַלט! לאָז איהם ניט!...

סאָניא מיט אייזערנע זעלבסט־בעהערשונג, קושט איהר מאַן, לאָזט
זיך אַראָב אויף דער קניה און רעדט מיט אַ קלאָרער רוהיגער שטימע.
מיין מאַן! מיין העלד!

אנא קומט אַריין מיט אַ זידענעם סאַמאָוואַר, שטעלט איהם אויפ'ן
טיש.

איוואַן.

לאָז אָב מיט דיין טהעע איצט.

אלעקסאַנדער.

ווי איהם ערשט בעמערקענדיג.

איוואַן, דיין האַנד? דו אויך? ווען ביזטו אהיים געקומען?

סאָניאַ, אויף וועמענס געזיכט אַ שטיינערנע רוהיגקייט איז צו
מערקען, ווערט מיט אַמאָל דורכגענומען מיט אַ פונק פון טריאומף.

איוואַן איז ניט געווען אזוי גליקליך. ער האָט זיין בלוט ניט פער־
גאָסען פאַר זיין פאַטערלאַנד.

אנא.

מיט אַ טרויעריגען שמייכעל.

ניט קיין מלחמה־העלד.

פעטער קומט אַריין. אַלעקסאַנדער, איהם דערזעהענדיג, גיט זיך אַ
כאַפּט ווי פון אַ שלאָף.

אָה!

סאָניאַ.

אַלעקסאַנדער, טהייערער, וואָס איז מיט דיר? בערוהיג דיך.

אלעקסאַנדער.

פּאַטער!

זי גראַבּ אַבּשטויסענדיג פון זיך.
ער שטרעקט אויס צו איהם ביידע הענד. פּעטער נעהמט אַרויס פון בוזעם קעשענע דאַס פּלעשעל, האַלב פול, און גיט דאַס איהם. אַלעקסאַנדער כאַפּט דאַס אָן מיט פריידּ און מיט איין אַטהעם־צוג טרינקט ער אויס אין גאַנצען. סאַניא קוקט איהם אָן מיט שרעק. ער בעהאַלט דאַס לעדיגע פּלעשעל אין בוזעם־קעשענע. בעמערקט סאַניא'ן.

נו, וואָס קוקסטו מיך אַזוי אָן? מיינע ביידע פיס האָבּען זיי מיר אָבּגעריסען. וואָס ווילסטו? איך מוז דאָך, איך מוז פערגעסען. אָך, מיינע פיס. מיינע פיס!

סאַניא.

וואָס? וואָס זאָגסטו?!

אַלעקסאַנדער.

וועסט שוין מיט דיין מאַן אין ערגעץ ניט קענען געהן... נו, וואָס קוקסטו מיך אָן אַזוי צושראָקען? איך בין דאָך איצט אַ העלד. באַ־באַ־באַ! אַ מלחמה־העלד אָהן פיס, און איצט דאַנקט גאָט, דאַנקט איהם, וואָס ער האָט מיך געלאָזט לעבען.

סאַניא לאָזט זיך אַרונטער אויף אַ דערבייאיגען שטוהל, בלייבט זיצען בעוועגלאָז. איהר געזיכט צוקט קאָנוואולסיוו. זי קוקט אויף איהר מאַן מיט שרעק און רחמנות. און פון דעם מאָמענט ביז דער פאָרהאַנג פאַלט, בלייבט זי זיצען, ניט רעדענדיג קיין וואָרט. אָבּער איהרע אויגען דריקען אויס אַ ים פון פערצווייפלונג. איינציגע סעקונדען הערשט אין צימער אַ טוידטע שטילקייט. מען קען בלויז הערען דאָס שווערע אָטהעמען פון דעם קראַנקען.. פּלוצלינג דערהערט זיך אַ קינדערשער קול פון גאַס: פּאַפּאַ! פּאַפּאַטשקאַ! באַלד בעווייזט זיך איליא אין פענסטער, ער קוקט זיך אום.

איליא.

איז עס אמת? מיין פּאַפּאַ איז געקומען צופאָהרען? אין שוהלע האָט מען מיר אָנגעזאָגט די נייעס.

ער שפּרונגט אריין דורכ'ן פענסטער אין צימער. ער איז זיעבצעהן יאָהר אַלט, טראָגט אַ שוהל־יוניפאָרם, וואַרפט זיין היטעל אין דער לופט.

הורראה!

בעמערקט מיט אַמאָל די געדריקטע שטימונג פון די אַנוועזענדע, קוקט זיך אום, דערזעהט דעם פאָטער, פאַלט צו צו איהם מיט אַן אויסגעשריי:

פּאַפּאַ!

פויזע. ער קוקט אָן זיין פאָטער מיט רחמנות.

אַך, ווי דו זעהסט אויס!

ער קושט איהם צערטליך.

ביזטו פערוואונדעט?

אַלעקסאַנדער, אַזוי ווי קומענדיג צו זיין בעוואוסטזיין, לעגט אַרויף ביידע הענד אויף זיין זוהנ'ס קאָפּ, בויגט זיך איבער, קושט איהם צערטליך.

איליא.

ביזט שטאַרק פערוואונדעט, פּאַפּאַ? וואו, וואו ביזטו פערוואונדעט?

אַלעקסאנדער קוקט הילפלאָז זיך אום, זיין בליק שטעלט זיך אָב מיט געבעט אויף זיין פאָטער.

פעטער.

צו איליא'ן

אַך, זוהן מיינער, פרעג ניט. דאַנק בעסער גאָט, וואָס מיר זעהען איהם כאָטש אַ לעבעדיגען.

איליא.

מיט טרעהרען.

טהייערער פּאַפּאַ!

קושט זיין פאָטער'ס האַנד.

אַלע, אַלע, וואָס קומען אהיים, זיינען פערוואונדעט, צוקאַליע־

טשעט — א שרעק! אָבער איך האָב אזוי געהאָפּט, איך ווייס ניט פאר וואָס, אָבער געהאָפּט האָב איך, אז די מלחמה וועט זיך גיך ענדיגען, און דו וועסט אהיים קומען א העלד, געזונד, שטארק, און —

אלעקסאַנדער.

קינדערשע פאַנטאַזיעס! קינד, אזוי לאַנג, ווי דו קענסט נאָך עטוואָס נוצען ברענגען, לאָזט מען דיך ניט אָב. מ'האַלט דיך אזוי לאַנג, ווי דו קענסט נור שטעהן אויף די פיס, און דאַן, דאַן...

איליא.

מיט יוגענדליכען פייער.

אך, זאָרג ניט, טהייערער פּאַפּאַ! וועסט גיך געזונד ווערען, און איך וועל דיך אזוי אָבהיטען. אַ, די צייט איז זעהר גינסטיג, דער פריהלינג איז שוין דאָ, די זון שיינט אזוי ווארים. יעדען טאָג וועל איך מיט דיר אין וואַלד געהן. געדענקסטו דעם וואַלד, וואו דו פלעגסט מיך נעהמען פאר־א־יאָהרען זומער? אך, איך בין דאַן אזוי קראַנק געווען. געדענקסט? פלעגסט לאַכען פון מיר, ווייל איך האָב דיך ניט געקענט כאַפּען ווען דו פלעגסט זיך מיט מיר ארומשפּיעלען. איך בין דאַן געווען שוואַך, ווי א קינד, געדענקסט? אָבער היינט בין איך געזונד, שטארק, אך, ווי שטארק! אויף די הענד קען איך דיך טראָגען. וועסט זעהן, ווי גיך דו וועסט גע־זונד ווערען. און דער פריהלינג וועט מיר צוהעלפען, און —

אלעקסאַנדער.

טרויעריג.

אך, זוהן מיינער! פאר מיר קען שוין קיין פריהלינג מעהר ניט זיין.

איליא.

אך, ניין פּאַפּאַ! רעד ניט אזוי. דער פריהלינג איז פאר אלע־מען. ווען די זון שיינט, ווארעמט זי אלעמען גלייך. קום צום פענסטער און זעה ווי אלעס גרינט שוין. יונגע גראָז שפּראָצט

איבעראַל. קום, קום, עס איז פיעל בעסער, ווי אויף איין אָרט צו בלייבען.

פעטער.

ניין, ניין, איליא. פּאַפּאַ איז צו שוואך, לאָז אָב.

איליא.

איך ווייס, זיידעניו, איך ווייס, ער איז שוואך. אָבער דערפאר בין איך שטאַרק, און איך קען איהם העלפען.

אלעקסאַנדער.

מיט בימערער פערצווייפלונג.

זיי וועלען דיך אוועקנעהמען פון מיר, זיי, זיי מוזטו העלפען, ביזט געזונד, שטאַרק, אודאי. אָבער פאר וועמען וועט דיין יונגער קערפער אויסגעניצט ווערען? שפייז פאר די קאַנאָנען. און אויב עפּעס פון דיר וועט איבערבלייבען, וועט מען דיך אָבוואַרפען אָן א זייט, צוזאַמען מיט אַלע איבערגעבליבענע.

ווילד.

ניין, ניין. איך וועל ניט לאָזען! איך וועל דיך מיט מיינע אייגענע הענד דערשטיקען, דערווערגען, איידער צו זעהן דיך אוועקגעהן אהין, דאָרט, צום ווילדען, שטורמדיגען ים פון בלוט. אָ, מיין זוהן!

ער צואווינט זיך. ראָזא און איהר מאַן קומען צו צום פענסטער. ער איז שרעקליך מאָגער, זיין קאָפּ איז פאַרבאַנדאַזשירט. ווילד דערשראָקענע אויגען, וועלכע זיינען אימער אָנגעשטעלט אין איין ריכטונג.

ראָזא.

איך האָב אייך בלויז געוואָלט זאָגען, אז איך האָב איהם געפונען ביי טהאָמאַס'ען אויפ'ן בוידעם — געלעגען בעהאַלטען אונטער א באַרג שטרוי.

אלעקסאַנדער.

בארסען! דאָס איז דאָך בארסען! וואָס איז מיט איהם געשעהן?

פעטער.

פרעג בעסער ניט. ער וועט סיי ווי סיי ניט ענטפערען. געה, ראָזא, נעהם דיין מאַן אהיים. גיב אַכטונג אויף איהם, געה, מיין קינד, געה.

ראָזא און איהר מאַן פערשווינדען רעכטס. פון ווייטען הערט זיך דאָס געוויין פון פרויען, אויסגעמישט מיט מענער־שטימען, וואָס שרייען און שילטען. די שטימען קומען אַלץ נעהנטער און נעהנ־טער. אלע אין צימער קוקען מיט שרעק און פערכאַפּטע אָטהעמען. פעטער מאַכט צו דאָס פענסטער.

דער פאָרהאַנג פאַלט לאַנגזאַם.

ע נ ד ע.

ניט מיט אלעמען

פון
דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

די מוטער.

דער פאָטער.

ראָזע, מינאַ, ליזא, מאַקס — זייערע קינדער.

גאָרדין.

די האַנדלונג קומט פאָר אין ניו יאָרק, אין אַן אַפּאַרטמענט פון א טענעמענט־הויז. דאָס צימער איז פערפּוצט נאָכ׳ן גע־וועהנליכען אידישען געשמאַק. טירען רעכטס און לינקס. גע־געניבער — צוויי אָפענע פענסטער. א קיהלער אבענד־ווינד בעוועגט די גאַרדינען. דריי ברענענדע גאַז־רעהרען הענגען ארונטער פון סופיט איבער׳ן טיש.

ד ע ר פ אָ ט ע ר, 65 יאָהר אַלט, א הויכער, מאָגערער איד, מיט אַ קליין שפּיציג בערדעל, ניט אין גאַנצען גרוי, איז קורצ־זיכטיג. ער שטעהט ביים טיש, מעסט קורצע און לאַנגע שטי־קער סחורות פון פערשיעדענע קאָלירען, שרייבט אַריין אין אַ קליין ביכעלע, ברומט אַ נגון אונטער׳ן נאָז און הוסט אונטער. ר אָ ז ע, 28 יאָהר אַלט, מיט אַ סימפּאַטיש־שעהן פּנים. זעהט אוים גאַנץ לעבעדיג, שטיפענד־פרעהליך, דאָך אין די אויגען זעהט זיך א צייכען פון מידקייט. זי טראָגט א זומער־קלייד און א פרישע בלום אין איהרע גלאַט־פערקעמטע האָר. זיצט ביים פּיאַנא און שפּיעלט.

ל י ז א שטעהט אַנטקעגען שפּיעגעל, אָנגעטהאָן אוועקצוגעהן. מ י נ א, מיט צולאָזטע האָר, אָהן שיך, טראָגט אַ לויזע הויז־קלייד, זיצט לעבען א קליין טישעל און שרייבט.

פּאַטער.

ראָזע, הער אויף אַ ווײַלע צו שפּיעלען, ראָזע, דו הערסט?

ראָזע.

דרעהט זיך אויס אויפ'ן פּיאַנאַ־שטוהל.

פּאַטער.

כ'האָב געוואָלט קויפען אַ ביסעל סחורה.

ראָזע.

נו?

פּאַטער.

נו, נו, וואָס פערשטעהסטו דאָ ניט? איך דאַרף אַ פּאָר דאָלאַר. אויב דו קאָנסט מיר טהאָן אַ טובה —

ראָזע.

אַ טובה וואָלט איך דיר שוין לאַנג געקאָנט טהאָן, אָבער אַ פּאָר דאָלאַר —

פּאַטער.

יאָ, נו, וואָס, אַ פּאָר דאָלאַר?

ראָזע.

האָב איך ניט.

פּאַטער.

האָט זי ניט! האָסטו דאָך געקענט באַלד זאָגען. וואָס חכמה'סטו זיך?

ראָזע.

ניין, טאַטע. דו ווייסט גאַנץ גוט, אַז איך האָב, גיב איך, כאָטש דו גיסט מיר קיינמאָל ניט אָפּ.

דרעהט זיך אום, פערטיעפט אין די נאָטען.

פּאַטער.

געהט צו צו מינאַ'ן, קלאַפּט איהר איבער'ן פּלייצע.

מינאַ, מינעלע!

מינאַ ענטפערט ניט.

זעה, מינא, זעה, ווילסט א ווייסטעל? זעה ס'אַרא שעהנע וואַ־רע.

ער לעגט אַרויף אַ רויט שטיקעל וואַרע אויף איהר בוד.

מינא.

וואַרפט אַראָפּ די וואַרע.

לאָז מיך אָפּ, איך דאַרף קיין ווייסטלאך ניט.

פּאַטער.

הויבט עס אויף.

דאַרפסט קיין ווייסטלאך ניט. און וואָס דאַרפסטו יא? שרייבט און שרייבט פון ענגליש אין אידיש. פרעג, צו וואָס דאַרף מען דאָס? ווען דו שרייבסט אָבער פון אידיש אין ענגליש, וואָלטען כאָטש די גוים הנאה געהאט. נו, מילא, וואָס דו שרייבסט, שרייב־סטו, אָבער זעה אָט די שטיקלאך קען מען איצט אָבקויפען בחצי חנם. א שאָד, זעה, כ'וואָלט זיך צוטהיילט מיט דיר. דו לייהסט מיר?

מינא.

לעגט אַוועק די פען, ציהט זיך.

דעם טאַטען לייהען!

פּאַטער.

בייזלעך.

דעם קרעדיט ביי זיי פערלוירען! פערברענט זאָל עס ווערען! איי־גענע קינדער! ליזא, האָסט אָבגעגעבען דער מאַמען אין גאַנצען די פיידע?

ליזא.

יא, אין גאַנצען. בעט ביי איהר.

פּאַטער.

א שעהנעם דאַנק דיר. ס'פעהלט מיר טאַקע צרות.

מאַקס.

קומט אַריין פון לינקס. ער איז א שעהנער, געזונדער יונג, צוויי און צוואַנציג יאָהר אַלט.

מינא! ראָזעלע! ליזא!

אַלע קוקען איהם אָן.

מ'האָט צוגענומען מיין ליעד!

פּאַטער.

טפוי! צונ'אַל־די־שוואַרצע יאָהר! א מין געוואַלד!

ראָזע.

זעהר פיין.

ליזא.

פּאָרט דערלעבט.

מינא.

צוגענומען! וואָס רעדסטו? וועו, ווען וועט זיך דאָס דרוקען?

מאקס.

נאָך אונבעשטימט.

ראָזע.

אָה...

ליזא.

נאָך אונבעשטימט?...

מאקס.

„אָה, נאָך אונבעשטימט?... — איהר גלויבט מיר ניט? אז זיי זאָגען צו, איז צוגעזאָגט.

פּאַטער.

טשיקאַווע צו וויסען, וואָס זיי האָבען דאָרטען געזאָגט.

מאקס.

זיי האָבען געזאָגט, אז איך דאַרף זיי מעהר ניט באַדערען...

ראָזע.

הם...

מאקס.

„הם, הם”... קיין זאך גלויבט זי' ניט. וואַרט, וועסט שוין זעהן מיין נאָמען מיט גרויסע בוכשטאַבען.

פּאַטער.

נו, און אויף דעם סמך האָסטו זיך א נייעם סוט געקויפט?

מאקס.

א סוט אליין? האָסט זיך אָבגענאַרט. שיך, א העט, א טאַי, אפילו אונטערוועש. כ'האָב דאָך היינט ניט געאַרבייט.

פּאַטער.

ניט געאַרבייט גאָר?!

מאַקס.

איך בין געווען אין רעדאַקציע. דערהערט, אַז דאָס וועט זיך דרוקען, האָב איך פערגעסען אָן דעם באָס, אָן דער גראָסערי. איך בין אַוועק אין די סטאָרס, האָב מיר איינגעהאַנדעלט, וואָס איך דאַרף —

פאָטער.

אָה, מ'האָט דיר בעצאָהלט פאַר דיין ליעד. נו, וויבאַלד אַזוי, איז דאָך גאָר ניט שלעכט.

ליזא.

יאַ, וויפיעל, וויפיעל?

פאָטער.

וואָס פרעגסטו? זעהסט דאָך, אַז ער טראָגט אַלץ נייעס.

מאַקס.

בעצאָהלט? וויפיעל?! אוי, וואָס דאָס זיינען פאַר מענשען! ווי קען מען מיט זיי לעבען! מען צאָהלט ניט פאַר ליעדער!

ראָזע.

ס'איז גיכער צו גלויבען, אַז מאַקס האָט זיי צוגעצאָהלט.

פאָטער.

וואו פאַרט האָסטו גענומען אַזוי פיעל געלד?

מאַקס.

כ'האָב דאָך עפּעס געהאַט אין די בענק, ניין?

פאָטער.

האָסט אַרויסגענומען פון די בענק?

מאַקס.

ניין, פון מיינע צוריסענע קעשענעס.

פאָטער.

ניין, ניין, האָסט עס ניט בעדאַרפט טהאָן. אַ גרויסע עולה פון דיר.

מאַקס.

איך דאַרף נויטיג, אַז די בענק זאָל פון מיינע פאַר טאָלער הנאה האָבען! כ'האָב שוין לאַנג בעדאַרפט אַ סוט, זעהסט? ווי געפעלט דיר, טאַטע? ביזט דאָך עפּעס אַ מבין?

פאָטער.

וויפיעל קאָסט ער?

מאַקס.

וויפיעל דארף ער קאָסטען?

פאָטער.

בעטראַכט איהם פון אַלע זייטען.

די לײנינג איז די הויפּט־זאַך. איז די לײנינג א ביליגע, טויג דער גאַנצער סוט אויפ׳ן פייער.

מאַקס.

זעהסטו, אויפ׳ן לײנינג האָב איך זיך גאָר ניט געכאַפּט. איז וויפיעל, אין דיינע אויגען, איז ער ווערטה?

פאָטער.

זינגט אויס.

אין מיינע אויגען דארף ער קאָסטען אַזוי גרויס און אַזוי שעהן, ווי —

ער מאַכט ווידער א געגויע אונטערזוכונג.

די באָטאָן־האָלס זיינען אפילו געמאַכט ביים האַנד, אָבער דער לײנינג איז א פּראָסטער, און דערפאר איז ער מעהר ניט ווערטה, ווי צוועלף דאָלאַר.

[redacted]. [illegible]

צושראָקען.

וואָס רעדסטו, טאַטע! צוועלף דאָלאַר, ניט מעהר?

פאָטער.

א פּעני ניט מעהר.

מאַקס.

אוי, הער אויף! כ׳האָב געמיינט, אז דו ביזט טאַקי א מבין. זעה, ראָזע, וואָס זאָגסטו?

ראָזע.

וואָס האָסטו עפּעס היינט אָנגעטהאָן אַזא הויכען קאָלנער? ווערסט דאָך דערשטיקט. און די שיך דיינע, די נייע, קרעכצען, ווי פערוואונדעטע לייבען.

מאַקס.

וואָס מיר קאָלנער, ווער מיר שיך! דער סוט, וויפיעל, נאָך דיין מיינונג, דארף ער קאָסטען?

ראָזע.

מיר געפעלט ער אין גאנצען ניט.

מיט כעס.

מאַקס.

געפעלט איהר ניט! קוק זי אָן, די פּריצטע! סך־הכל פערשטעהט עס אַליין, ווי די ראבע קאַץ!

ליזא.

עפּעס אזעלכע מאָדנע גרויסע קאסטענס! אוי, די שיך, די שיך, זיי האַלטען אין איין שרייען.

מאַקס.

קיין זאך געפעלט זיי ניט, קיין זאך ניט.

פּאָטער.

אָט הער זיי אין פּיאַמע, וואָס ארט עס דיך? ס'איז א פיינער סוט. וואָס אמת, איז אמת. נאָר מעהר פון צוועלף דאָלאר איז ער ניט ווערטה.

מאַקס.

וואָס הייסט ניט ווערטה? דענקסט, מ'האָט מיך אָבגענארט?

פּאָטער.

אויב דו האָסט בעצאָהלט מעהר, האָט מען דיך אָבגענארט.

מאַקס.

דער סטאָר־קיפּער האָט מיך פערזיכערט, אז דער סוט איז א מציאה פינף און צוואנציג דאָלאר.

פּאָטער.

פינף און צוואנציג דאָלאר? אי־אי־אי! דער סטאָר־קיפּער איז א גנב, א הויטשינדער, א — ביי וועמען האָסטו עס געקויפט, ביי וועמען?

ראָזע געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס.

ליזא.

א געפעהרליכער מבין.

פּאָטער.

אז פערברענט זאָל ער ווערען, דער גנב, דער סטאָר־קיפּער! ווי א הערינג וואָלט איך איהם צוריסען. זעהסט, אָט דאָס איז סחורה. אָט דאָ זעהט מען באַלד דעם פּראָפיט. הערסט, אויב איך קען ביי

דיר קריגען אן הלואה'לע ביז נעקסטען דאָנערשטאַג, אי"ה דאָנער־שטאַג קריגסטו עס צוריק מיט פּראָצענט.

מאַקס.

איך בין דיר מוחל דעם פּראָצענט. גיב אָב דעם קרן, וועל איך זיין צופריעדען.

פּאָטער.

איך וועל דיר אָבגעבען, האָב קיין מורא ניט. כ'וועל דיר אָב־געבען מיט אַמאָל. איך בעט עפּעס טובות, בעט איך? איך בין א ביסנעס־מאַן, און אין ביזנעס קען מען ניט אויסקומען מיט די אייגענע געלד. די גרעסטע ביזנעס ווערען אזוי געפיהרט.

מאַקס.

אז איך האָב א סענט ניט.

פּאָטער.

וואָס הייסט, דו האָסט א סענט ניט? און די געלד פון די בענק וואו איז?

מאַקס.

פערספּענדט ביז א סענט.

פּאָטער.

ס'קען ניט זיין.

ליזא.

אויף מאַקס'ען מעגסטו גלויבען.

פּאָטער.

וואו פּאָרט האָסטו אהינגעטהאָן אזוי פיעל געלד?

מאַקס.

אזוי פיעל? איינער וואָלט געקענט מיינען, אז איך האָב געהאַט הונדערטער.

פּאָטער.

איז דיר גאָר נישט איבערגעבליעבען?

מאַקס.

ס'איז מיר געבליבען א פּאָר דאָלאַר — פערספּענדט אין — ע — מיט פריינד, פּאַטען, שרייבער.

פּאָטער.

אי־אי־אי, וואָס פאר א יונג דאָס איז! פּאַטען, שרייבער, האַלט

דריגעס, פערברענט זאָלען זיי אַלע ווערען! אזא זאַך אָבצור־
טהאָן! און אז דער טאַטע דאַרף אַן הלואה, איז ניטאָ!

מוטער.

קומט אַריין פון לינקס. זי איז א קליינע, מאָגערע אידענע, מיט
א צוקנייטשטע פּנים. זי בלייבט שטעהן ביים טיר, בעטראַכט אַלע־
מען.

זעה, מאַקס, א נייער סוט? קום אהער, צייג, אָי, ס׳אַרא גע־
וואַלדען דיינע שיך מאַכען! האָסט זיך אָנגעטהאָן אין נייעם פון
קאָפּ ביז די פיס! טראָג געזונטערהייד! עפּעס מאָדנע וואַרע,
קעסטעלדיגע.

ראָזע נעהמט אַרויס דעם קאָפּ פון פענסטער.

מוטער.

וואָס ביזטו אזוי בלאַס, ראָזע? פיהלסט ניט גוט?

ראָזע.

זיין סוט, די סקריפּעוואַטע שיך קענען דאָך קראַנק מאַכען.

מאַקס.

מאַמע, זאָל זי בעסער אויפהערען, איך וועל איהר באַלד מיט עפּעס
אין קאָפּ געבען.

מוטער.

שאַ, מאַקסעלע, וואָס איז, וואָס האָט זי דיר אַזוינס געזאָגט?

ראָזע.

אז א נאַר געהט צווישען די קראָמען, פרעהען זיך די קרעמער.

מאַקס.

„פרעהען זיך די קרעמער!” — קוקט איהר נור אָן! אויף אַזא
סחורה, ווי דו, איז דאָך אָפילו קיין נאַרישער סוחר אויך ניטאָ.

ראָזע.

אידיאָט!

מאַקס.

משוגענע!

מוטער.

א בראָך איז צו מיר! קינדער, איהר האָט שוין אָנגעהויבען?
זייט שטיל! מ׳קען דאָך נאָך דערהערען ביי די שכנים!

פאָטער.

פערברענט זאָלען זיי ווערען! נור מ׳רייסט זיך אַרום!

ראָזע.

ווילדע בריאה!

מאַקס.

מאמע, זאָל זי אויפהערען! וואָס זיצט זי, ווער דארף איהר? קליגער פון דער גאַנצער וועלט און זיצט.

מוטער.

שטרענג.

מאַקסעלע, מאַך צו דיין מויל, מאַקסעלע!

ליזא.

מאַמע, אַז מאַקס זאָגט שוין יאָ אַמאָל אַ גלייכע זאַך, טו פערמאַך איהם ניט זיין מויל. זיצט! אלע דארפען ווארטען אויף איהר. די גאַנצע הויז פערנעהמט זי! ראָזעלע און ראָ—זע—לע — אַן עלטערע שוועסטער, א קליינינקייט! אַלעמענס משוגעת'ן דארף איך אויסשטעהן, ווארטען ביז אַלע וועלען חתונה האָבען!

ראָזע.

וואָס זוכסטו, צרות אָדער קינדער?

ליזא.

אז מ'האָט א געהאַנגענעם אין דער משפחה, טאָר מען ניט זאָגען: „הענג אויף דעם האַנדטוך."

מוטער.

ליזא, מאַך צו דיין מויל, ליזא.

ליזא.

א י ה ר מאַך צו ס'מויל, ניט מיר. זי רעדט אויך וועגען קינ־דער!

ראָזע.

מיט אַ שמייכעל.

נארעלע, איך האָב דאָך א רעכט. מיינע קינדער וואָלטען דאָך שוין —

מוטער.

איך בעט דיך, ראָזע, טהו מיר צוליעב און רעד ניט, ענטפער איהר ניט.

מאַקס.

וועלכער האָט עפּעס געשריבען אין א קליין ביכעלע.

הער, הער, מינא, דו ביזט דאָך עפּעס א מבין אויף פּאָעזיע, הער:
„ווען די בלעטער הויבען אָן צו פאַלען,
„און די שטערען הויבען אָן צו שטראַהלען,
„און די נאכט" —

פּאָטער.

אַז פערברענט זאָל עס ווערען! שוין פון דריי זייגערנע שעה, ווי איך מעסט און מעסט און קען צו קיין טאָלק ניט קומען. א מין שטוב דאָס איז, מ'נאַ!

ראָזע.

געבורט־קאָנטראָל — אונטערשלאַק — פּאָעזיע — חתנים — אַלעס קרעכצט און ליידט פונ'ם טיראַנישען פּאָטער אָדער קלוגע מוטער.

ליזא.

אָדער די פילאָזאָפקע די שוועסטער.

ראָזע.

אָן זיך האָב איך אין גאַנצען פערגעסען. נו, א שטוב, פערברענט זאָל עס ווערען. חא־חא־חא!

ליזא.

אַז דיר געפעלט ניט די שטוב, טו וואָס זיצסטו דאָ?

ראָזע.

איך —

מוטער.

ראָזעלע, איך בעט דיך.

ליזא.

„ראָזעלע, איך בעט דיך„! נור מ'בעט זיך און מ'ציטערט איבער ראָזעלען! און זי קריכט אויפ'ן קאָפּ. נעכטען פרעגט מיך מיסעס קאַפּלאַן, ווי אַלט איך בין, זאָג איך איהר צוואַנציג; „אַז אייער שוועסטער ראָזע איז דרייסיג", זאָגט זי, „טו ווי — "

מוטער.

צו מיינע שונאים'ס קעפּ! פון וואַנען ווייס מיסעס קאַפּלאַן ראָ־זע'ס יאָהרען?

ליזא.

פרעג דיין ראָזעלע'ן. זעה נאָר זעה, ווי זי פרעגעלט זיך פון נחת. זי האָט עס איהר אַליין געמוזט זאָגען.

מוטער.

ראָזע גאָר? ס'קען ניט זיין. וואָס האָסטו צו טהאָן מיט דער פּאסקוטסווא, מיט דער —

ראָזע.

שמייכעלט.

א פרוי איז נייגעריג, האָב איך איהר צופריעדענגעשטעלט.

מוטער.

אז אויסגענעקערט זאָלען זיי ווערען, די זיסע שכנים אונזערע. אזוי פיעל זאָל זיי זיין מכות ווי פיעל ווענינער —

פּאָטער.

ווענינער? נו, וואָס איז שייך? ווענינער!

ליזא.

מאַמע, איינמאָל פאר אלעמאָל, איך וויל וויסען ווי אלט איך בין.

מאַקס.

איך אויך. זאָג, זאָג דעם אמת, מאַמע. שעהם זיך ניט. איך זאָג דיר צו, אז איך וועל קיינעם ניט אויסזאָגען.

ראָזע.

דו גאָר? נאַר, ביזט דאָך א בחור.

מאַקס.

יאָ, ווען מען לאָזט מיך זיין א בחור, די מאַמע אָבער מאַכט דאָך מיך פאר א בייבי, און איך לייד דערפון. דו, טאַטע, זאָג —

פּאָטער.

נאָך מיין רעכענונג, נאָך מיין רעכענונג, דארפסטו זיין אזוי גרויס און אזוי אלט —

מוטער.

אָט, שווייג שוין, שווייג שוין, אלטער נאַר, ווייסט אויך פון רעכע־נונג? פאר וואס רעכענסטו בעסער ניט ווי פיעל דיינע קאָסטי־מערס זיינען דיר שולדיג?

ראָזע.

מיר וועלען שוין שטאַרבען אָהן יאָהרען.

ליזא.

מאַמע, דו בעסער זאָג מיר —

מוטער.

הער נור, דו, מויד, צוליעב וועמען שפּיעגעלסטו זיך דאָס דעם

גאַנצען אבענד, הא? האָסט דאָך געזאָגט, אז א באַי דארף צו דיר קומען, וואו איז ער?

פאָטער.

אָט וועט מען איהר מסתמא באלד אָנפייפען, ווי נעכטען.

ליזא.

ס'איז מיר טאקי זעהר אנגענעהם ארויפצוברענגען א מענשען אין אזא שטוב! ראָזעלע לאכט אָפ, דער טאטע מיט זיינע הלוואות.

פאָטער.

געפעלט דיר אפשר ניט דער טאטע דיינער? איהרע פייפערס זיינען שעהנערע מענשען! זי מיינט, זיי וועלען מיט איהר חתונה האָבען! פלאָקען, פייפערס האָבען ניט חתונה!

מוטער.

ליזא, ס'ווערט דאָך שפעט, ווען וועסטו אהיים קומען?

פאָטער.

וואָס ציטערסטו אזוי? מ'וועט זי ניט אויסכאפען.

מוטער.

מינא, וואָס טהוסטו זיך ניט אָן? זעה נור, זעה, ווי א כלה מויד זיצט!

מינא.

מיינע שוועסטער פוצען זיך שוין פאר מיר אויך.

מוטער.

געוואלד, רבש"ע, וואָס האָט איהר זיך אלע אָנגעזעצט אויף מיר? דאָס איז גאָר א שטראָף! האָט זיך אריינגעלאָזען אין די ביכלעך! עפעס די גאנצע שאנדע האָט זיך פון איהר אָבגעטהאָן. מינא, דו הערסט, וואָס איך רעד צו דיר? כ'על באלד כאפען אלע דיינע ביכלעך און פערברענגען זיי ביז איינעם. אז גאָרדין קומט ארויף פלאַמט מיר דאָס פנים.

ראָזע.

נו, מיט גאָרדין'ען איז זי שוין זיכער.

פאָטער.

רעד צו איהר און רעד צו דער וואנד.

מינא.

רוהיג.

איך מוז דאָס היינט ענדיגען. איך האָב דיך געבעטען, דו זאָלסט זעהען פיקסען די געז אין בּעַד־רום —

פאָטער.

אין בעד־רום, אין בעד־רום — נאָך אַ געז ברענען. אַ קלייניגקייט, מ׳בעצאָהלט דאָך איהר פאר איהר שרייבאכץ.

ראָזע.

כ׳וואָלט שווערען, אַז דער טאַטע האָט עקסטרא קאַליע געמאכט די געז אין בעד־רום.

מוטער.

וואָס פאַרט, וואָלט איך וועלען וויסען, שרייבּסטו שוין פון אַ וואָך צייט!

אַלע קוקען זיך איבער פיעל־בעדייטענד.

האַ, איך פרעג דאָך! פאר וואָס שווייגסטו?

פאָטער.

אָט נעהם לייען איבער, וועסטו וויסען.

מוטער.

„לייען איבער"! חכם מיינער! און אַז דו קענסט לייענען, ווייסטו וואָס דאָרטען טהוט זיך?

פאָטער.

אודאי ווייס איך, עס איז וועגען —

מאַקס.

טאַטע, שוויג, וואָרים, אַז ניט —

פאָטער.

ביזט אַ שייגעץ! וואס עפּעס סודות פאר דער מאַמען, האַ? דו הערסט, שרה —

מאַקס.

ששש... טאַטע, שפּיעלסט זיך מיט׳ן לעבען. פּאָליציי קען נאָך דער־הערען, מ׳וועט אונז אַלעמען אַוועקשיקען...

מוטער.

וועה מיר ניט, די האָר שטעלען זיך מיר קאַפּויר. שוין זאָלט איהר מיר דערצעהלען, וואָס דאָ טהוט זיך, די מינוט!

פאָטער.

הער ניט דעם קונדס! ס׳איז גאָר נישט. וועגען קינדער.

מוטער.

וואָס הייסט וועגען קינדער? רעד ווערטער!

מאַקס און ליזע שטיקען זיך פון געלעכטער. ראָזע שמייכעלט.

מינא שרייבט, ווי גאָר ניט הערענדיג און ניט זעהענדיג קיין זאַך.

פאָטער.

עס הייסט, אַז זי זעצט איבער אין אידיש, ווי אזוי מאַמעס זאָלען קאָנטראָלירען קינדער. איצט ווייסטו שוין?

מאַקס.

ווען דו וואָלסט עס געוואוסט מיט אַ דרייסיג יאָהר פריהער, וואָלסטו היינט ניט געהאַט אויף וועמען צו שרייען. איצט פערשטעהסטו שוין?

מוטער.

צו מיינע שונאים'ס קעפּ!

מאַקס שטופּט אַוועק ליזען פון שפּיגעל, נעהמט ארויס אַ קאַם, פערקאַמט די האָר.

מוטער.

האָסט גערעדט מערב?

פאָטער.

גערעדט מערב. נו, וואָס ווילסטו איצט טהאָן? געבליבען אָהן אַ שטאַק ארבייט. אויפ'ן מערב שטעהט די גאַנצע וועלט, מיינט זי.

מוטער.

ניין, ליזער, די וועלט אפשר ניט, אָבער —

פאָטער.

וואָס דען, יענע? נו, יענע, וואָס איז שייך? מ'קען דאָס, מיינסטו פערזאָרגען?

מוטער.

אָט שווייג שוין, שווייג, אַלטער נאַר. האָט, ברוך השם, אָבגעלעבט זיין וועלט, פילאָזאָף מיינער.

פאָטער.

און דו ביזט עס אויסען מיין טובה? עט, אין גן עדן געלוסט זיך דיר זיצען אויף מיין רעכענונג.

מוטער.

אָן עולה? דו פערשאַפסט דאָס מיר אזוי פיעל פערגעניגען אויף דער וועלט? אָט נעהם לעג שוין צונויף דיין פעקעל. ס'איז

דאָ, גאָט צו דאַנקען, פינף רומס, און וואו מ׳גיט זיך אַ קעהר, גע־פינט מען זיינע פּרנסות — איין רום כאָטש, אַז אַ מענש קומט אריין, זאָל זיין ריין —

פּאָטער.

„אַ מענש קומט אריין!" — נו, קומט ער, זאָל ער קומען!

מאַקס.

ביים טאַטען איז נור ביזנעס, קויפען און פערקויפען.

פּאָטער.

וואָס דען? האַלטען זיך, שפּעקולירען?

מוטער.

פאַנגט אָן שנעל צוזאַמענלייגען די שטיקלאַך וואַארע.

קום, קום אין קיך אריין. דאַרטען וועלען מיר זיך שוין אויס־טענה׳ן.

פּאָטער.

אין קיך אריין! מ׳מוז דאָס ברענען נאָך אַ גנז?

ער שטעלט זיך אויף אַ שטוהל, דרעהט אויס איינע פון די גאַזען.

מוטער.

שטופּט איהם אַרונטער פון שטוהל, רייבט אָן אַ שוועבעלע און צינדט אָן די גנז.

געה, לאָז אָב. די קינדער האַרעווען און בעצאָהלען, זאָל זיין ליכ־טיג אין שטוב.

זי נעהמט צוזאַמען דאָס פּעקעל מיט די וואַארע און לעגט עס אַוועק אָן אַ זייט.

אוי, די פּרנסות זיינע, די שעהנע!

פּאָטער.

נו, געפעלט דיר ניט? פאַר וואָס זעהסטו בעסער ניט, וואָס דיין זוהנדעלע האָט אָבגעטהאָן, מיט ז י י נ ע פּרנסות? ער האָט דאָך פערספּענדט ביז אַ סענט, האָט ער דאָך.

מאַקס.

אַז איך זאָג, אַז דער טאַטע איז אַ שפּיאָן, מסתמא ווייס איך וואָס

איך רייד. קענסט שוין פאַר איין גאנג דערצעהלען דער מאמען, אז איך האָב מיין דזשאב אויך אויפגעגעבען.

פויזע. מינא, ליזא, פּאַטער, מוטער רעדען אלע מיט אַמאָל.

ראָזע.

ער איז ניט מיט אַלעמען.

מינא.

דער באָי איז פון זינען אראָפּ.

ליזא.

אַנדערש ניט, ער איז שיכור.

פּאַטער.

ווי, דו מיינסט עס טאקי אויף אן אמת?

מוטער.

וואָס, וואָס זאָגסטו?

מאַקס.

זעה נור, זעה, ס'אַרא געוואלדען זיי מאכען! אזוי ווי איך וואָלט איבער זיך אַליין קיין דעה ניט געהאַט! איך וועל מעהר ניט אר־בייטען אין א גראָסערי. נו, יעצט ווייסט איהר שוין? איך וועל קיין קרעמער ניט זיין.

מוטער.

פאר וואָס האָסטו אויפגעגעבען דיין דזשאב?

מאַקס.

פאר וואָס — פאר וואָס? — און אז איך וועל דיר זאָגען, אז מען האָט צוגענומען מיין ליעד, און עס קען גאָר זיין, אז איך זאָל ווע־רען א שטענדיגער מיטארבייטער אין דער צייטונג, וועסטו דען פער־שטעהן? איך האָס א גראָסערי, ווי דעם טוידט, און זיי מאַכען זיך ניט וויסענדיג. איך וועל אייך צייגען איינמאָל פאר אלע מאָל, אז איך בין ניט מעהר קיין אינגעלע.

פּאַטער.

איז וואָס־זשע דענקסטו צו טהאָן, צום לעבען?

מוטער.

ער וועט שרייבען ליעדלעך, וואס פערשטעהסטו דאָ ניט? עפּעס א שלעכטע פּרנסה, וואָס?

עס דערהערט זיך א פּייף פון גאַס. ליזא שפּרינגט אויף.

ליזא.

דאָס איז ער!

זי כאַפּט א קוק אין שפּיעגעל, לאָזט זיך צום טיר.

מוטער.

שטעלט זי אָפּ.

וואַרט א מינוט, גולם, זאָל ער ניט מיינען, אז דו קוקסט אויס די אויגען אויף איהם.

פאָטער.

אז פערברענט זאָלען זיי ווערען, די פּייפער! אַלץ דיין פיהרונג, א שעהנע מאַמע!

מוטער.

נו, פאר וואָס פיהרסטו ניט? האַלט איהר צו, אז דו קענסט. פיהר דו.

ראָזע.

זעהסטו, דאָס פּייפען געפעלט מיר.

מאַקס.

ליזא זאָל האָבען שכל, איז טאַקי א וואונדער, וואָרים דאָ אין הויז גרייט מען באַלד צום טיש און דער טאַטע טרינקט אויף שמחות און זוכט הלואות.

ליזא.

און ראָזע לאַכט אָפּ.

עס הערט זיך ווידער א פּייף.

ראָזע.

לאָז איהר, מאַמע, לאָז איהר. זי קאָן איהם נאָך פערשפּעטיגען.

ליזא.

פערשפּעטיגען וועסטו, אָבער ניט איך, פילאָזאָפקע מיינע.

אָב.

מוטער.

געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס.

א העלד, א באַי.

פאָטער.

א העלד א פייפער.

מוטער.

מיש זיך ניט. אויף וויפיעל דו אינטערעסירסט זיך וועגען די קינדער! ער האָט שוין ווידער פארנאַנדערגענומען דאָס פעקעל!

פאָטער.

ביזנעס איז קיין שאַנדע ניט. אדרבא, ווען א חתן זעהט —

מאקס.

ביזנעס — חתנים, באַיעס — קיין אנדער זאך הערט מען דאָ ניט.

ער לאָזט זיך צום טיר.

מוטער.

וואוהין געהסטו?

מאַקס.

אין דער רעדאקציע.

אָב.

פאָטער.

א שעהנע פיהרונג, נור מ'צולויפט זיך. די שטוב איז זיי ענג. איהם אין דער רעדאקציע וועט מען מסתמא אויך אָנפייפען. נו, ראָזע, געה דו אויך. וואָס זיצסטו? פון איהר קען מען גאָר ניט פטור ווערען.

מוטער.

די בעסטע זאך וואָלט געווען, לייזער, ווען דו געהסט אויך פון שטוב אוועק. געה, וועסט אפשר עפּעס אויפמאַהנען.

פּאַטער.

אויפמאַהנען ווי אויפמאַהנען, אָבער פערקויפען דארף מען אַ פּאָר שטיקלעך סחורה. וואו זיינען מיינע שטריקלעך, האַ?

זוטער.

אין קיך. אַ סוף, געה שוין, געה. אָבער געדענק, גיב ניט אָהן געלד.

פּאַטער.

נעהמט דאָס פּעקעל אונטער'ן אָרעם.

אַ אידענע בלייבט אַ אידענע! „גיב ניט אָהן געלד"! די הויפּט־זאַך איז דאָך דאָס פערקויפען. זאָל מען מיר נור שולדיג זיין.

אָב.

פּויזע. ראָזע הויבט אָן שפּיעלען.

מוטער.

ראָזע, מיסעס פרומקין האָט געבעטען, דו זאָלסט אריינגעהן הע־רען, ווי איהר אינגעל שפּיעלט.

ראָזע.

האָסט דערצעהלט פון מיין גרויסקייט צו די נייע שכנים?

מוטער.

גאָר! זיי הערען ניט, ווי דו שפּיעלסט, וואָס?

ראָזע.

גרויסע מבינים!

מוטער.

דער אינגעל שפּיעלט גאָר אַן אַנטיק.

ראָזע.

עפּעס ביזטו מיר די לעצטע צייט צו מוזיקאַליש געוואָרען, מאַמע.

מוטער.

גיט אַ זאָג גלאַט אין דער וועלט אַריין.

אַ וואַוילער באַי דער מיסעס פרומקין'ס ברודער.

ראָזע.
וואויל איז ניט גענוג. א טהייערער בחור געווען.

מוטער.
געווען גאָר?

ראָזע.
דער צווילינג האָט קאַליע געמאַכט, חא־חא־חא!

מוטער.
אז אָך און אז וועה, אזא באַי! אזא באַי! גענואַלד, וואָס טהוט מען, וואָס וועט זיין דער סוף?

ראָזע.
דער סוף איז געווען צוזאַמען מיט די קינדער. דו האָסט געמיינט, אז מיט זייער טוידט ביזטו פטור געוואָרען פון א צרה, ערשט מ'אַנט־לויפט פון זיי טוידטערהייט אויך. דער וויפיעלטער לויפער איז דאָס, מאַמע?

מוטער.
שפּעקוליר, שפּעקוליר, מיין טאָכטער. מ'ווערט, ברוך השם, על־טער.

ראָזע טהוט א פיהר איבער די קלאַווישען.

מוטער.
נו, טו וואָס נעהמסטו זיך שוין ווידער צוש שפּיעלען? גנה.

ראָזע.
איך דאַנק גאָט דריי מאָל א טאָג, וואָס איך האָב זיך מיט וואָס צו שפּיעלען.

מוטער.
אָט הויב בעסער ניט אָן, גנה.

ראָזע.
פאַר וואָס זאָל איך עפּעס געהן? מיר איז דאָ אויך גוט.

מוטער.
אָה, רבש"ע, די געדולד קען פּלאַצען.

ראָזע.

וועלען זיין ווענינער אונגעדולדינע מענשען אויף דער וועלט.

מוטער.

מסתמא וויים גאָט, וואָס ער טהוט.

ראָזע.

אויב ע ר וויים! אָהאָ! איך וואָלט שוין לאַנג דאָ אין שטוב נים געווען, ווען ער שיקט מיך נים אָן אויף אייך.

מוטער.

זי האָט שוין אָנגעהויבען צו דערגעהן די יאָהרען, האָט זי שוין אָנגעהויבען.

ראָזע.

איך גאָר? ס'איז ער, נארעלע, ער. דו האָסט דאָך געזאָגט דאַן צום טאַטען, אַ דאַנק גאָט, פּטור געוואָרען פון די ממזרים. גאָט, פערשטעהסטו מיך, האָט פיינט צו זיין אַ שותף אין מיאוס'ע גע־שעפטען. דערפאר רעכענט ער זיך אָפּ מיט אייך דורך מיר. הו־הו, היט זיך, מערדער! היט זיך!

מוטער.

זי איז שוין משוגע געוואָרען. מינקע, וואַרף אוועק די פּען, וואַרף אוועק!

מינא.

פערדרעהט זי זיך אַ י ה ר קאָפּ! כ'האָב זעהר ליעב זיך צוצוהע־רען צו איהרע זיסע רייד! לאָז מיך צופריעדען!

ראָזע.

מיך אויך לאָז צופריעדען.

מוטער.

ווער טשעפּעט דיך? איך האָב נור געזאָגט, אז דו זאָלסט אריינ־געהן צו די —

ראָזע.

אָט דאָ לעבען דיר בלייב איך ביז'ן גרויען צאָפּ.

מוטער.

אוי, מיין טאָכטער, ווען די זאָלסט זעהן די וואונדען, וואָס איך טראָג אין מיין הארצען פון דיר —

זי ווישט זיך די טרעהרען.

ראָזע.

און איך, מיינע קינדער?

מוטער.

דו, דו! וואָס האָסטו געוואָלט, איך זאָל זיך אוועקזעצען האָדעווען ממזרים? און נאָך אַ צווילינג דערצו, ווער איז מיין זועלט! האָט זיך איינגערעדט, אז מ'האָט איהרע קינדער דער'הרג'עט, און דער־געהט מיר די יאָהרען. איז געלעגען אין היסטעריקע נאָך דעם הולטאַי, דעם אויסוואורף, און אויף דער פיערטער וואָך טוידטע קינדער געהאַט. ס'האָט דאָך געמוזט זיין אזא סוף!

ראָזע.

איך בעוואונדער דיך, מאַמע, פאר דיין שטאַרקייט. ווילסט מיר איינריידען, אז איך האָב מיין פערשטאַנד דעמאָלט פערלאָרען. הלואי וואָלט דאָס טאַקע אזוי געווען, וואָלט איך אפשר אזוי קלאָר, אזוי דייטליך זייערע פּנים'לעך און ליכטיגע אויגעלעך ניט גע־זעהן. איינער האָט אַ קליין פינטעלע אויפ'ן לינקען זייט שטע־רענדעל געהאַט, פונקט ווי זיין פאָטער...

מוטער.

אוי, ראָזע, דו ביזט ניט מיט אַלעמען, אז דו קענסט גאָר זיין נאָ־מען דערמאָהנען. וואָס איז, ניט געקאָנט שטעלען אַ חופּה, דער הולטאַי, דער —

ראָזע.

וואָס האָסטו געוואָלט, אַ חופּה נאָכ'ן טוידט?

מוטער.

הלואי וואָלט ער טאַקי טוידט געווען, וואָלט כאָטש דער פּערדרום ניט געווען אזוי גרויס. אזא הונט!

ראָזע.

און מיט זיין גאַנצער הינטישער האנדלונג האָסטו דאָך געוואָלט, איך זאָל נאָך איהם נאָכלויפען אַ חופּה שטעלען.

מוטער.

אין אזא אונגליק, וואָס זאָל מען טהאָן?

ראָזע.

דו ווייסט, מאַמע, ווער עס לויפט נאָך א הונט?

מינא.

פארטיג! אַך, ווי גוט איך פיהל מיך! א וויכטיגע ארבייט פער־ענדיגט. ווען ראָזע וואָלט ניט געוועז אזוי משוגע, און אנשטאט דערגעהן יעדען איינעם די יאָהרען, געטהאָן עפּעס —

ראָזע.

איך לאָז איבער די מענשהייט צו דיר. ס'איז א זעהר צופריעדענ־שטעלענדע ארבייט פאר פּוסטע קעפּ.

מינא.

איך בין די ערגסטע, אז איך רעד גאָר צו דיר.

ראָזע.

אַך, ווען איהר וואָלט טאַקי ניט גערעדט אזוי פיעל.

מינא.

דו, דו דארפסט שווייגען. פּוסטע קעפּ! אז אַך און וועה, ווער עס רעדט! אַט גיב זיך בעסער א ביסעל אָפּ מיט די אָרימע פרויען, וועלכע זיינען בעפאלען מיט אזוי פיעל קליינע קינדערלאך און נויטיגען זיך אזוי אין אויפקלעהרונג. דו וואָלסט דיין אייגענע פּוסטקייט דערפיהלט, ווען דו זעהסט זייערע צרות.

ראָזע.

אָרימער נאר! פערגרינגערען די מענשהייט וויל זי! איך אַמור־זיר זיך אויסגעצייכענט מיט אייך אַלעמען, טו צו וואָס טויג מיר די מענשהייט?

מינאַ.

ביזט גערעכט. אז זיי לאָזען זיך, מעגסטו טרעטען אויף זיי.

ראָזע.

און דו?

מינאַ.
וואָס איך?

ראָזע.
דיך אַרט ניט?

מינאַ.
איך האָב וויכטיגע זאַכען צו טהאָן.

ראָזע.
הייסט עס, אַז פּערזענליך איגנאָרירסטו מיך אין גאַנצען?

מינאַ.
בעשעפטיגט זיך מיט דאָס אָנגעשריעבענע.
אָבי דו פערשטעהסט.

מוטער.
געוואַלד, לאָז לעבען, ראָזע, טשעפּע זיך ניט.

ראָזע.
הם, פונדעסטוועגען גיט אַמאָל אַ שפּריץ אַ פּייעריל.

מינאַ.
האָסט אַ טעות. פערקעהרט. עס איז פּשוט אַ רחמנות אויף דיר.

ראָזע.
קוק עס אָן, ווער עס האָט רחמנות.

מוטער.
ראָזעלע, זעה זי האָט דאָך גאָר ניט געמיינט.

ראָזע.
זאָל זי יאָ מיינען, ווען אַרט עס? איך ערגער זיך ווען איהר גאַנץ ווייניג.

מינאַ.
בייז.
און איך קען לעבען הונדערט יאָהר און דיך אפילו ניט בעמערקען.

ראָזע.

איך זאָל נור לאָזען דיין גאַרדין׳ען צורות.

מינא.

גאַרדין׳ען געהסטו זעהר ווענינ אָן.

ראָזע.

דאָס מאכט ניט אוים. דאָס וויכטיגסטע איז, וואָס דו ביזט אזא גרויסער נאַר און לאָזט זיך ערגערען. ער איז ניט בעסער ווי אַלע, און אפשר נאָך אַמאָל ערגער.

מינא.

אז איך האַלט זעהר ווענינ פון דיין מיינונג, טאָ פאר וואָס זאָל איך זיך ערגערען?

ראָזע.

אָט דאָס פרעג איך דאָך אויך: וואָס ביזטו אזא גרויסער נאַר? האָסט זיך בעקלאָגט פאר דער מאמע, אז איך זוך גאַרדין׳ס אויפ־מערקזאמקייט. איך פּוץ זיך צוליעב איהם, חא־חא־חא! דערי־בער זוכט עס מיך די מאמע שטענדיג ארויסצומאנעווערען פון שטוב איידער ער קומט. און דעריבער האָב איך זיך טאַקי אָנגעהויבען צו פּוצען, און דעריבער בלייב איך דוקא אין שטוב, חא־חא־חא!

מינא.

מאמע, זאָל זי אויפהערען. איך וואַרף איהר מיט עפּעס אין קאָפּ.

מוטער.

אז וואַרפען זאָל מיינע שונאים אין קדחת, נור מ׳וואַרפט זיך. ראָזע, געוואַלד, ראָזע, דערגעה ניט די יאָהר.

מינא.

גלעט איהר, גלעט איהר. אַלע צרות קומען ארוים פון דיין גלע־טען.

מוטער.

נו, אודאי, ווען ניט די מאמע, וואָלט קיין צרות אויף דער וועלט ניט געווען.

זיפצט, קוקט אָן ביידע טעכטער, געהט אַרוים. פּויזע.

מינא.

הער נור, ראָזע, איך האָב דיך וויפיעל מאָל געבעטען אויפצוהערען מיט דיינע משוגענע שטיק. זעהסטו דען ניט, ווי די פרוי ליידט פון דיר?

ראָזע.

אָה, פאר דער פרוי נעהמסטו זיך דאָס אזוי אָן!

מינא.

יא, איך קען דאָס ניט צוזעהען, ס'טהוט מיר וועה דאָס הארץ. איך —

ראָזע.

חא־חא־חא! אויף איהר טהוט דיר וועה דאָס הארץ. חא־חא־חא!

מינא.

הער אויף צו לאַכען, הער אויף!

ראָזע לאַכט נאָך מעהר. מינא כאַפּט א ביכעל, וואַרפט אויף איהר.

ראָזע.

אויפהויבענדיג דאָס ביכעל, לאַכט נאָך מעהר.

דו זעהסט ניט אוים שעהן, ווען דו צוקאָכסט זיך, און דאָס קען נאָך גאָרדין'ען ניט געפעלען.

מינא.

לאָז אָב גאָרדין'ען! איך וויל ניט, דו זאָלסט וועגען איהם רעדען.

ראָזע.

מיט אַ שמייכעל.

אז ער איז פאָרט ניט בעסער פון אַן אנדערען.

מינא.

ביזט איינפאַך פון זינען אראָב.

ראָזע.

נאַטירליך, זינט איך האָב דיר אויפמערקזאַם געמאכט אויף דיין געליעבטען'ס קליינליכקייטען, בין איך ניט ביים זינען.

מינא.

ניט פונ'ם צווילינג אַנטלויפֿען די בּאָיס, נור פון דיר. מ'האָט פשוט מורא פאר א משוגענער.

ראָזע.

נאַר, האָסט שוין אַמאָל געזעהן א הונט אַנטלויפען פון א פעטען ביין ?

מינא.

פערדרעה ניט דעם קאָפּ. מ'קען דיך באַלד דערקענען. פון אַלע־מען לאַכסטו אָפּ, איינער איז ביי דיר ניט בעסער פונ'ם צווייטען. גאָרדין האָט שוין איינינע מאָל בעמערקט, אז —

ראָזע.

וואָס האָט ער בעמערקט, אז איך בין משוגע ?

מינא.

ניין, קלאָר ביזטו !

ראָזע.

נו, איצט איז דאָך שוין גאָר קיין צווייפעל ניט. אז גאָרדין אַליין האָט דאָס בעמערקט.

מינא טהוט א מאַך מיט'ן האַנד, וויל אַרויסגעהן.

ראָזע.

וואַרט אוים, מינקע. עס איז נאָך ניט גענוג אָבצוזאָגען יענעם דאָס לעבען און פארטיג. גאָרדין און דו זאָגען, אז מען אַנט־לויפט פון מיר, ווייל איך בין משוגע. קענסטו מיר אפשר צייגען דעם בחור, וואָס וואָלט ניט אַנטלאָפען פון א מיידעל מיט אַ צווי־לינג ?

מינא.

אונגעדולדיג.

צייגען, צייגען ! ווער עס האַנדעלט ווי א מענש, פון יענעם אַנט־לויפט מען ניט. מען קען באַלד זעהן, אז דו ביזט ניט מיט אַלע־מען.

ראָזע.

הם...

מינא.

גענוג מיידלאַך האָבען קינדער פאר דער חתונה און דאַך לעבען זיי גליקליך מיט אַ צווייטען. איך קען —

ראָזע.

אָבער דאַן מוז מען דאָך איהם נאַרען.

מינא.

וואָס עפּעס נאַרען? איך האָב פיינט, אז מען נאַרט. אָבער אזוי ווי דו האַנדעלסט, איז דאָך פּשוט מיאוס. איך בעשולדיג קיינעם ניט.

ראָזע.

איז, הייסט עס, נאָך דיין מיינונג, דאַרף מען דעם אמת יאָ זאָגען, אָבער ניט אזוי, ווי איך טהו עס. יאָ, אזוי מיינסטו?

מינא.

ניט איך מיין, נור איך בין איבערצייגט. ווען ניט דיין ארויס־פּלאַצען פּלוצלונג מיט — מיט דיין — דו שרעקסט זיי דאָך פּשוט איבער. איך האָב נאָך ניט בעגעגענט קיין איין מיידעל, וואָס זאָל האָבען אזוי פיעל געלעגענהייטען, אָבער וואָס קומט אַרויס, אַז די ערשטע זאַך אויף דיין פּראָגראַם זיינען די קינדער. אַז אַך און וועה! זי איז קלאָר און די מענער זיינען הינט!

ראָזע.

און מיט וואָס ביזטו אזוי זיכער, אַז ווען מיין פּראָגראַם וואָלט זיין פערקעהרט, וואָלט יא געווען גוט?

מינא.

ווייל איך ווייס, אַז דער, וואָס ליעבט, פערגיבט. נאַטירליך, עס זיינען דאָ פערשיעדענע מענשען אויף דער וועלט. צום ביישפּיעל, איך בין מעהר ווי זיכער, אַז זעלכע כאַראַקטערע, ווי גאָרדין, מענשען, וועלכע האָבען אַ בעשטימטע וועלט־אַנשויאונג, ביי אזעלכע שפּיעלען אומשטענדען קיין ראָלע ניט. נאַטירליך, זאָגאר גאָרדין, ווען איך גיב איהם אַ זאָג אין די ערשטע פּאָר טעג פון אונזער בעקאַנטשאַפט, אַז איך האָב צוויי קינדער געהאַט, חאַ־חאַ־חאַ! אַ שעהנעם פּנים וואָלט איך ביי איהם געקראָגען. אָבער איצט איז

שוין עפּעס אַנדערש. איצט, דאכט מיר, וואָלט אונז קיין זאַך אין דער וועלט ניט צושיידט, קיין זאַך.

ראָזע.

הם...

מינא.

הם... וואָס המ־קעסטו?

ראָזע.

ביזט אַ נאַר. גאָרדין, חיים, ברוך, אונטער אַלע אומשטענדען, צו יעדער צייט, ווייל מען דיך, ווי זיי שטעלען זיך פאָר, ניט ווי דו ביזט.

מינא.

ניט מיין גאָרדין.

ראָזע.

אך, ווען איך קען דיך איבערצייגען, אז ער איז פּונקט אזוי ווי אַלע אַנדערע, און אפשר נאָך ערגער...

מינא.

טראַציג.

נו, אביערצייג, איבערצייג.

ראָזע.

דו קאָנסט עס בעסער טהאָן, ווי איך.

מינא.

איך? ווי אזוי?

ראָזע.

גיב אַ טרייסעל דעם פּעדעסטאַל, אויף וועלכען דו האָסט איהם אוועקגעשטעלט. האַ־האַ! איך זאָג אוים צו־פריה מיין סוד, און דערפאַר אנטלויפט מען פון מיר. גוט, צייג מיר, אז דיין טהע־אָריע האָט דעם מינדעסטען גרונד, און איך ערקלער זיך אַליין פאַר משוגע.

מינא.

צייג איהר, צייג איהר! ווי אזוי זאָל איך דיר צייגען?

ראָזע.

קוקט איהר אָן אייניגע מינוטען מיט אַ שמייכעל.

גאַרדין ווייס, אז איך בין דער פאַמיליען־סקעלעט.

מינא.

אויב דו האָסט איהם ניט געזאָגט, ווייס ער ניט.

ראָזע.

ניין, איך דערצעהל נור די, וועלכע אינטערעסירען זיך. אבער דאָס איז ניט וויכטיג. הער־זשע, אויב דו האָסט געגוג מוטה, טו דער־צעהל איהם, אז מיט יאָהרען צוריק האָסטו געהאַט א צווילינג.

פויזע.

נו, וואָס שווייגסטו? האָסט מורא, הא? ס'איז אויך אַ שטיק משוגעת פון מיר, הא? אז אָך און וועה צו אייך אַלעמען. שי־סערם זיינט איהר אַלע אין יענעם'ס גאָרטען. ביזט דאָך אזוי אי־בערצייגט אין זיין גרויסקייט. זעה נור, זעה, ווי זי איז געבלי־בען שטעהן, ווי מיט קאַלטע וואַסער אָבגעגאָסען. האָסט אַ גע־לעגענהייט, נוץ זי אוים, ועסט שיסען צוויי פויגלען מיט איין מאָל. מיך וועסטו איבערצייגען, אז איך בין טאקי משוגע און אליין וועס־טו אויסגעפינען, אויף וויפיעל דיין געליעבטער איז גרייט זיך צו אָפפערען פאר דיר. וועסטו עס אָבער ניט טהאָן, האָסטו מורא איהם צו פערליערען, וועסטו זיך רוהיג אָנגעהן מיט דיין הילפס־ארבייט פאר דער מענשהייט, וועסטו זיין א רביצין אויף מיין רעכ־נונג, וועסטו זיך אָננעהמען אַלעמענס קריוודעס און איך וועל בליי־בען ניט מיט אַ־לע־מען.

מינא.

ווי זיך אויפכאפענדיג.

איך וואָלט עס אפשר געטהאָן, אָבער די מאַמע —

ראָזע.

שפּאָטיש.

ווען עס האָלט שמאָל, קומט די מאַמע צו הילף, נאַטירליך, פונקט

אזוי ווי ליזע, מיין פּאַרטנערשריטענע, געבילדעטע, ערנסטע און וואס ניט מיידעל.

מינא.

קוקט איהר אָן מיט פעראכטונג.

נור ניט אזוי זיכער.

ראָזע נעהמט זיך צו די נאָטען, שמייכעלט און ענטפערט ניט.

הער נור, דו, איך נעהם עס אָן, אָבער מיט איין בעדינגונג —

ראָזע.

וואס פאר א בעדינגונג?

מינא.

איך וועל איהם דערצעהלען וועגען — וועגען א קינד, אָבער ניט צוויי. איך האָב פיינט דאָס וואָרט צווילינג.

ראָזע.

קאַלט.

ניין, ווילסטו זיין א סאָלדאט, מוזטו קענען פולווער שמעקען... א צווילינג, מיט א קליין טונקעל-ברוין פינטעלע אויף איינעם'ס שטערנדעל.

מינא.

איך האס דעם קלאַנג פונ'ם וואָרט. איך — —

ראָזע.

דו מוזט זיך פאָרשטעלען, אז דו ביזט עס די, מיט וועמען דער אונ-גליק האָט געטראָפען. אָבער אנשטאט צו ווערען משוגע, ווי איך, און רעדען גלאַט אין דער וועלט אריין, קאָנסטו זיך רעדען און האַנדלען אזוי קלאָר, ווי אַלע קלאָרע.

מינא.

גיט אַ קלאַפּ איבער'ן טיש.

גוט, גוט. איך נעהם עס אָן. איך וועל דיך איבערצייגען. איך האָב ניט וואָס מורא צו האָבען. מיין גאָרדין וועט זיך זאָגאר פאר צעהן קינדער ניט איבערשרעקען. חאַ-חאַ-חאַ! א שעהנער

שפּאַס וועט דאָס זיין. פון אָנהויב האָט עס מיר אויסגעוויזען מאָדנע, אָבער איצט, איצט — דער עיקר איז, ווי אזוי גיט מען עס איהם איבער, ווי אזוי פאַנגט מען אָן — אָ, איך וועל שוין וויסען ווי אזוי. פערלאָז זיך אויף מיר.

ראָזע.

בלינדע ליעבע וועט דיר געוויםביישטעהן. ווען דענקסטו אָנצו־פאַנגען?

מינא.

בעגייסטערט.

באַלד, היינט! ווי שפּעט איז עס יעצט? אכט, ער האָט שוין דאָ בעדאַרפט זיין, גוט, איך געה זיך דערווייל אָנטהאָן.

זי געהט צו צום טיר, בלייבט שטעהן, טראַכט אַ מינוט.

וואָס וועט אָבער זיין נאָכדעם — איך מיין — ווי אזוי וועט זיך ארויסווייזען, אז עס איז בלויז א שפּאַס געוועזן?

ראָזע.

מיט פערראַכטונג.

אז עס וועט האַלטען שמאָל, וועל איך דיך שוין ראטעווען.

מינא.

איך בין דיר מוחל דיינע טובות. איך וועל שוין אויסקומען אָהן דיר. און לאָמיך דיר זאָגען, אז איך בין זעהר צופריעדען מיט דער געלעגענהייט. עס ווערט זאָגאר אינטערעסאַנט. איך ברען שוין מיט אונגעדולד צו זעהן דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט.

ראָזע.

אָה, מיר זיינען זיי בעקאַנט, איך קען דיר זאָגען פאָראויס. צו־ערשט ווערט עס בלאַס, דאַן רויט, דאַן ווידער בלאַס. ער טרעט אָב אַ פּאָר טריט פון דיר, קוקט דיך אָן מיט גרויסע, צושראָקע־נע אויגען, עפענט דאָס מויל, העקעט און מעקעט, פערפּלאָנטערט זיך, און מיט אַ מאָל טהוט ער אַ כאַפּ דעם הוט — דאָס פער־געסען זיי קיינמאָל ניט — און, אָהן אַ זיי־געזונד, ווי פון רוחות געטראָגען, לויפט ער ארוים. אָבער דו דאַרפסט זיך ניט זאָרגען, דאָס שטעל איך בלויז פאָר יענע, די ווילד־פרעמדע, די אונבעקאַנטע,

די ניט־פערליעבטע, אָבער דיינער! א חוץ דעם, וואָס ער איז אין דיר אזוי פערליעבט, איז ער דאָך עפּעס גלאַט ניט אַבי־ווער, א קליינינקייט, א גאַנצער פיהרער פון א בעוועגונג, שטעלט איין זיין אייגענע פרייהייט, צושפּרייטענדיג —

מ׳קלאַפּט אין טיר.

מינא.

דאָס איז ער. הער־זשע, מיך אַרט זעהר וועניג, וואָס דו לאַכסט שפּעטער וועל איך פון דיר לאַכען. זאָג איהם, אַז איך טהו זיך אָן.

שנעל אַב.

ראָזע.

עפענט די טיר, גאָרדין קומט אַריין. ער איז א הויכער יונגער־מאַן, מיט אַ שפּיציג בערדעל, עטוואָס נערוועז, רעדט לאַנגזאַם און איבערלעגט. טראָגט ברילען, ער איז אָנגעטהאָן אין א טונקעל־בלויען זומער אַנצוג, א ווייסע זיידענע העמד, מיט אַ ווייכען, אָבגעלייגטען קאָלנער. דער שוואַרצער שניפּס איז נאַכלעסיג אויסגעבונדען.

גאָרדין.

דערלאַנגט ראָזען די האַנד.

גוטען אָבענד. וואו איז מינא?

ער טהוט אויס דעם ראָק און הוט און לעגט עס אַוועק אויף אַ שטוהל.

ראָזע.

זי טהוט זיך אָן. און ביז זי וועט אַריינקומען, וועט איהר מוזען מיך דולדען.

גאָרדין.

„מוזען„ איז אַ האַרטער וואָרט.

ראָזע.

מיט מיין האַרטקייט זיינט איהר דאָך שוין בעקאַנט, איבערהויפּט א צוקינפטיגער דאָקטאָר, א וועלט־פערזאָרגער, מוז זיך צוגעוואוינען צו פערשיעדענע האַרטקייטען.

גאָרדין.

מיט אייך אָבער קומט עס מיר אָן שווערליך.

ראָזע.

דאַן וועט איהר קיין גרויסען ערפאָלג, אלס משוגעים ספּעציאַליסט, ניט מאַכען.

פויזע. גאָרדין קוקט זי נייגעריג אָן און ענטפערט ניט.

און אום צו פערהיטען אייך פון ווייטערע פאַלשע אַנאַליזירונגען, מוז איך אייך איינמאָל פאַר אַלע מאָל קלאָר מאַכען, אַז איך לייד פון רהומאַטיזם.

גאָרדין.

זאָל זיין רהומאַטיזם.

ער קוקט אַריין אין א מאַנוסקריפּט, וועלכען ער האָט גענומען פון טיש.

ראָזע.

איהר ווייסט, גאָרדין, אַז איך האָב אייך פיינט.

גאָרדין.

א שאָד, א שאָד, ווירקליך א שאָד.

ראָזע.

וואָס איז א שאָד?

גאָרדין.

די איבערזעצונג האָט געקאָנט זיין א פיעל בעסערע. א שאָד, וואָס איך האָב זיך ניט געקאָנט מעהר אָבגעבען. מען קען זעהן, אַז עס איז א געאיילטע ארבייט.

ראָזע.

אייך אַרט ניט, וואָס איך האָב אייך פיינט?

גאָרדין.

און אַז עס וועט מיך יאָ אַרען, קען עפּעס העלפען?

ראָזע.

אַז איהר וואָלט געוואוסט, אַז ס'וועט העלפען, וואָלט אייך יאָ געאַרט?

גאַרדין.
אפשר, ווער ווייס. נאָך אַלעמען, זיינט איהר א גאַנץ אייגענאַר־טיגער טיפּ, זאָגאר שעהן —

ראָזע.
פונקט ווי אַלע... אָרימע שוועסטער, ווען זי קען אייך זעהן מיט מיינע אויגען...

גאַרדין.
נעהמט אַרונטער די ברילען, ווישט זיי, רעדט, ניט אַרונטערנעה־מענדיג די אויגען פון איהר.
פון וואַנען ציהט איהר אייערע שליסע וועגען מיר?

ראָזע.
פון די פיעלע אַנדערע. א חוץ אויסערליך, זיינט איהר אלע גלייך.

גאַרדין.
זעהט איהר, זיינען שוין מיינע שליסע וועגען אייך גרינדליכער.

ראָזע.
וועלכע שליסע?

גאַרדין ענטפערט ניט.
אָה, יאָ, כמעט פערגעסען מיין — מיין קרענק —

גאַרדין.
אויב איהר ווילט זיך מיט מיר דורכאויס קריגען.

מינא קומט אריין. זי איז שעהן פארקעמט, טראָגט א לייכט זו־מער־קלייד. גאַרדין אָטהעמט אָב פרייער, געהט צו איהר צו, נעהמט אָן איהרע הענד.

מינא.
ענטשולדיג, וואָס איך האָב דיך געלאָזט אזוי לאַנג וואַרטען.

ווינקט צו ראָזע'ן, זי זאָל אַרויסגעהן.

ראָזע.
ענטשולדיגט, אזוי ווי איהר אַלע האָט מיך ערקלערט פאַר ניט מיט אַלעמען, מוז איך זיך צוריקציהען.

זי געהט אַרויס.

גאָרדין.

קוקט איהר נאָך.

א מאָדנע מיידעל.
וואָס האָט זי דיר געזאָגט?

גאָרדין.

ווי זיך אויפכאפּענדיג.

אָה? גאָר ניט, עפּעס מוז דאָך זיין מיט איהר. יעדענפאלס, זי גיט אַליין צו, אז זי איז ניט מיט אַלעמען — זעה נור, ווי שעהן מיר זעהען היינט אויס, גאָר עקסטרא שעהן! פראכטפול! וואָס, זאָג מיר, איז דער יום טוב היינט?

ער קושט איהר בלויזען אָרעם.

מינא.

ווען דו קומסט, איז ביי מיר יום טוב, און היינט — היינט האָט עפּעס וויכטיגעס פּאסירט. כ'מיין ניט היינט — כ'האָב זיך שוין צוגעגרייט מאָנאטען לאנג דערצו.

גאָרדין.

מאָנאטען לאנג?

מינא.

דאָס הייסט, כ'מיין — איך — איך האָב ניט געוואגט, כ'האָב דיך נאָך אזוי גוט ניט געקענט.

גאָרדין פיהרט זי צום סאָפע, ביידע זעצען זיך.

זאָג, גאָרדין, וואָלט עס ניט געווען פון מיר די גרעסטע נאַרישקייט, ווען איך פרעג דיך פלוצלונג, אויב דו האָסט מיך ליעב? כ'מיין — איך מיין — אויב דו ביזט פעהיג צו פערגעבען — ניין, ניט פערגעבען — פערשטעהן, מיין איך —

גאָרדין.

פערוואונדערט.

וואָס איז מיט דיר היינט, קינד?

מינא.

פלאַצט ארויס.

איך האָב א פערגאנגענהייט.

גאַרדין.

גאַר פּלוצלונג? חאַ־חאַ־חאַ! זעהר אינטערעסאַנט.

מינא.

ס'איז ניט פּלוצלונג, און דו האָסט ניט וואָס צו לאַכען. ווען — ווען דו ווייסט —

גאַרדין.

נו, ווי איך וויים ניט, אַזוי וועט מיר ניט שאַדען.

מינא.

ניין, דו מוזט וויסען. איך — איך בין געווען אַמאָל פערליעבט.

גאַרדין.

דאָס אַלעס! קינדעלע, ווער איז דאָס ניט געווען אַמאָל פער־ליעבט?

מינא.

מיין ליעבע איז אָבער אַן אַנדערע. כ'מיין — איך מיין — אַ ליעבע, וואָס האָט איבערגעלאָזט אַ גרויסע וואונד.

גאַרדין.

עטוואָס אונגעדולדיג.

אָבער, קינד, צו וואָס דערצעהלסטו עס מיר? איך בין ניט דער מענש צו זוכען און זיפען אַ פרוי'ס פערגאַנגענהייט. אַלעס, וואָס איך פערלאַנג פון דיר, איז די געגענוואַרט.

מינא.

קוקט איהם אָן אַ גליקליכע.

האָב איך עס דען פריהער ניט געוואוסט?

ראָזע.

עפענט די טיר, שטעקט אַריין דעם קאָפּ.

כ'האָב געמיינט, די מאַמע איז דאָ. ענטשולדיגט.

פערשווינדעט שנעל, צומאַכענדיג די טיר הינטער זיך.

מינא.

ווי דערמאָנענדיג זיך אָן איהר ראָלע, וועלכע זי דאַרף שפּיעלען

קוקט אריין גאָרדין׳ען גלייך אין די אויגען.

יענער מאן איז געשטאָרבען. פאר מיר איז ער טוידט.

גאָרדין.

נו, געזונטערהייד. וועק נים די טויטע.

מינא.

ווי נים הערענדיג.

איך האָב א קינד געהאט...

ס׳דערהערט זיך אַ הוסט פון קיד.

צצ—ווו—יי... א צווילינג...

גאָרדין.

שפרינגט אויף, ווערט בלאַס, קוקט זי אָן מיט אַ פערצווייפעלטען אויסדרוק.

דו ? !

מינא.

מעכאניש.

יאָ.

פויזע.

גאָרדין.

ניין, עס קען דאָך נים זיין. ביזט משוגע, וואָס רעדסטו ? איך בעט דיך, מינא, אזעלכע שפאסען ערלויבט מען זיך נים. ביזט נים מיט אַלעמען.

מינא.

ס׳איז נים קיין שפאס.

גאָרדין.

נים קיין שפאס, נים קיין שפאס ! וואָס איז נים קיין שפאס ?

מינא.

מיט אן אָנשטרענגונג צו פערבלייבען ערנסט.

דער צווילינג.

גאָרדין.

אַך, הער אויף. ביזט פון זינען אראָפּ. דו ווילסט דאָך ניט איך זאָל דיר גלויבען.

מינא.

דו מוזט. איך קען מעהר ניט שווייגען. מיין געוויסען פּלאָגט מיך.

גאָרדין.

צו׳נ־אַלדי שוואַרץ יאָהר מיט׳ן געוויסען!

ער נעהמט אַרונטער די ברילען, הויבט זיי אָן שנעל אויסצואווי־שען.

אָן איינפאַל דאָס איז!

מינא.

אָבער גאָרדין, וואָס ביזטו אַזוי אויפגערעגט? ס׳איז דאָך ניט מיין שולד, אַז אַן אונמענש, אַן אויסוואורף, א — א — כ׳האָב שוין לאַנג אָן איהם פערגעסען. דיך דאַרף עס אַ האָר אויך ניט אַרען, ניט אינטערעסירען.

וואָס הייסט, ניט אינטערעסירען?...

מינא.

גלעט זיינע האָר.

גאָרדין, איך בעט דיך, זיי רוהיג. דו פּלעגסט דאָך אימער זאָגען, אַז אַ פרוי׳ס פערגאַנגענהייט איז איהר אייגענס.

גאָרדין.

קרימט איהר איבער.

אַ פרוי׳ס פערגאַנגענהייט! אָבער, מיין פרוי, מיינע! צום טייפעל, וואָס ביזטו פּלוצלונג אריינגעפאַלען מיט דיין פערגאַנגענהייט? ווער האָט דיך געבעטען?

מינא.

איך האָב געמוזט... מיין געוויסען —

גאָרדין.

כאַפּט זי אָן ביי די אַקסלען, טרייסעלט זי אין דער העכסטער אויפרעגונג.

וואָס האָסטו געוואַרט אַזוי לאַנג, האַ? פאַר וואָס האָסטו מיר באַלד פון אָנפאַנג ניט דערצעהלט?

מינא.
לאָז אָב, דו טהוסט מיר וועה!

גאָרדין.
כאַפּט זיך פאַר'ן קאָפּ.
איהר טהוט וועה! צורייסט מיין נשמה אויף שטיקער און טרעט זי מיט די פיס —
בלייבט שטעהן, קוקט זי אָן ווילד.
פאַר וואָס האָסטו אַזוי לאַנג געוואַרט, האַ?
פלוצלונג.
ניין, עס קען ניט זיין, ס'איז אונמעגליך, ס'איז אַ שפּאַס.

מינא.
טאָמער איז דאָס, חלילה, אַן אמת?

גאָרדין.
אַן אמת, אַן אמת? טו ווארום האָסטו מיר גלייך ניט דערצעהלט?

מינא.
אָבער וואָס איז דער אונטערשיעד? איך האָב געהאָפט — מיר וועלען זיך בעסער דערקענען —

גאָרדין.
אַה, האָסטו, הייסט עס, געוואָלט זיין זיכער מיט מיר, הם... איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אַז דו בעזיצסט אַזוי פיעל טאַקט... אַזא לאַנגע צייט די מאַדאָנאַ געשפּיעלט? ניין, די גאַנצע מעשה איז אַן אויסגעטראַכטע. קאָנסט זיך האָבען דיינע מאָטיווען, אָבער איך גלויב עס ניט.

מינא.
דו מוזט מיר גלויבען. דו מוזט גלויבען און פערגעבען. פער־געבען — דאָס איז דאָס וויכטיגסטע.

גאָרדין.

וואָס הייסט איך מוז? ס'איז דאָך אָבער אַ ליגען!

מינא.

ס'איז אַן אמת.

ראָזע.

קומט אריין פון קיך.

ענטשולדיגט, איהר שרייט אזוי, אז כ'האָב געמוזט הערען, און איך בין געקומען אייך ראַטעווען.

מינא.

מיט כעס.

מ'בעט דיך ניט. ער וועט רוהיגער ווערען, וועט ער בעסער פער־שטעהן.

ראָזע.

האָסט נאָך אַלץ די האָפנונג ניט פערלאָרען?

גאָרדין.

קוקט אויף ביידע שוועסטער מיט ווייט־פאַרנאַנדערגעפּעננטע אויגען.

ראָזע.

איך האָב פון אייערע ברייטע וועלט־אידעאַלען קיינמאָל שטאַרק ניט געהאַלטען, אָבער זי איז געווען אזוי איבערצייגט... נו, האָב איך זיך אַ קליינעם שפּאַס ערלויבט.

מינא.

ראָזע! איך קען מיין שטערטעל אליין בעשטעהן.

ראָזע.

ווי קומט מינא צו קינדער? זי פערהיט דאָך די וועלט דערפון. דאָס בין א י ך, — איך האָב מיט אַ יאָהר צוריק געהאַט אַ צווילינג.

מינא.

פערגעסענדיג, אז זי שפּיעלט בלויז אַ ראָלע, רעדט דורך פער־קלאַמערטע ציינער.

אמת. אַלץ, וואָס איך האָב דיר געזאָגט, איז אמת. דו הערסט? איך וויל ניט, זי זאָל מיך ראַטעווען, און דערנאָך אָפּלאַכען. זי איז געווען זיכער, אַז אויב איך וועל דיר אַלעס דערצעהלען, וועסטו אַנטלויפען פון מיר. איך וויל ניט, איך וויל ניט איהר הילף. דו זעהסט איהר ציגישען שמייכעל? אָט אַזוי וועט זי אימער אויף אונז קוקען.

רָאָזע.

שריי ניט! די מאַמע קען נאָך דערהערען איהרע שטילע קינדער.

מינא.

אין דער העכסטער אויפרעגונג.

איינמאָל פאַר אַלע מאָל, גאַרדין, זאָג, זאָג!

גאַרדין.

וועלכער איז די גאַנצע צייט געשטאַנען ווי צומישט, שטאַמעלט אַרויס.

איך וועל פון זינען אַראָב. וואָס טהוט זיך דאָ? ווי קען איך איהר גלויבען?!

ראָזע.

אָבער פערשטעהט איהר דען ניט, אַז זי האָט אייך בלויז געוואָלט אויף אַ פּראָבע שטעלען? איך זאָג אייך, אַז דאָס בין איך.

מינא.

ניין, איך, איך!

גאַרדין.

זעהר שעהן פון אייך ביידען! דער אָפּפער איז גרויס, אָבער דאָס מאַכט אַלץ מיין לאַגע ניט בעסער.

מינא.

וואָס האָט דאָס מיט דיר צו טהאָן?

גאַרדין.

וואָס, וואָס! ווי, דו האַלטסט מיך פאַר אַן אידיאָט? אַ פערגאַנגענהייט... אַ צווילינג — צו אַל די רוחות, ווער ווייס, ווער קען ביי אייך אַ טאָלק דערגעהן? איך — איך—

לאָזט זיך צום טיר. ביי מינא'ן רייסט זיך ניט ווילענדיג ארוים:
גאָרדין! גאָרדין!

די מוטער.

קומט אַן.

וואוהין לויפט איהר, גאָרדין? ניט מינא האָט גערופען?

גאָרדין.

פינסטער.

איך מוז געהן, איך האָב קיין צייט.

מוטער.

וואָס עפּעס אין מיטען דערינען אנטלויפען? מיר'ן טרינקען טהיי. ס'איז אפילו היים, אָבער טהיי מאכט צום שוויצען און ס'טרייבט ארוים די היץ פון קערפּער.

ראָזע.

מאַמע, ביזט געקומען אין דער ריכטיגער צייט — ווי א גוטער מלאך וואָלט דיך אראָבגעשיקט. און די אפּיקורסים זאָגען נאָך, אז ס'איז ניטאָ מעהר קיין נסים אויף דער וועלט! חאַ־חאַ־חאָ!

מוטער.

א בראָך צו מיר! קוק נאָר אָן, ווי איהר זעהט אַלע אוים! מען טאָר זיי אויף א מינוט אַליין ניט איבערלאָזען. ווי וועה איז מיר.

ראָזע.

מאמע, אויקע ניט און וועהקע ניט! זאָג בעסער דיין צוקינפטיגען איידעם ווער עס האָט דעם צווילינג געהאַט. ער טשעפּעט זיך צו מינע'ן. הם... ער אויך זעהט אוים צו זיין ניט מיט אַלעמען...

גאָרדין.

פינסטער.

ס'איז ניט אייער זאך, מען בעט אייך ניט. איך —

ראָזע.

ס'איז גראָד מיין זאך. נאָר מיר וועט איהר דאָך סיי ווי ניט גלויבען, אָבער דער מאמען! איהר מוז מען גלויבען. אַן אַלטע מאמע זאָגט ניט קיין ליגען, זי —

מוטער.

צו מיינע שונאים'ס קעפּ! אַט הערט זי ניט, מיר ב"ה זיינען שוין געוואוינט צו די צרות, האָט זיך עפּעס איינגערעדט, גלויבט מיר, ס'איז אַן איינגערעדטע זאַך, ניט זי, ניט קיינער, האָבען צווילינגס געהאַט. אַזאַ יאָהר אויף מיר, וואָס פאַר אַ טעכטער איך האָב. זיי זיינען דאָך —

ראָזע.

מיט אַלעמען! מיט אַלעמען! — בראַוואָ! האַ־האַ־האַ...

פ אָ ר ה א נ ג.

ע נ ד ע.

דאס געפינס

א קינדער שפיעל.

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פערזאָנען.

שרה'לע. — פינף יאָהר אלט.

אסתר. — ניין יאָהר אלט.

מאַקס. — אכט יאָהר אלט.

בעני. — זיעבען יאָהר אלט.

דזשעני. — זעקס יאָהר אלט.

שרה'לע. — פינף יאָהר אלט.

דער צווילינג. — פיער יאָהר אלט.

פרוי גאָלדשטיין.

קלמן מרמר, ניו יארק

אַן אָרעם צימער פון א ניו יאָרקער טענעמענט הויז. רעכטס א טיר צום שלאָף־צימער. לינקס, אַ טיר צום קאָרידאָר. אינמיטען א האַלב אָפען פענסטער, וואָס קוקט אַרויס צום „פייער עסקייפ״, וואו אויף פערצויגענע שטריקלעך הענגען שמאַטעס און זאָקען צום טריקענען. אַ ביסעל ווייטער זעהט זיך אַ הויכע שוואַרצע וואַנט. דאָס צימער איז קליין און דיענט פאַר אַ קיך און וואוינ־צימער צוזאַמען. צווישען דער טהיר רעכטס און דעם פענסטער איז אַן אַלטער פערזשאַווערטער אויווען, אויף וועלכען ס׳שטעהט אַ קליין גאַז אויוועלע. אין לינקען ווינקעל אַ „סינק״, איבער וועלכען ס׳הענגט אַ קליין שפּיעגעלע. אין מיטען צימער אַ טיש פערשפּריוט מיט אַן אַלטער, ערטערווייז אויסגעריבענער צעראַטע, אין רעכטען ווינקעל אַ קליינער אַלמער. טעפּלעך, טעלער און פערשיעדענע אַנדערע קיך־זאַכען וואַלגערען זיך אין אונאָרדנונג. עטליכע שטולען. אויף די וועגד הענגען פערשיעדענע פאַמיליען־פאָטאָגראַפיעס, איינע פון אַ פּאָר פאָלק אין זייערע חופּה־קליידער.

אַ שוואַכער שיין פון אַ פריהלינגס פריה־מאָרגען דרינגט אַריין און בעלייכט דאָס מאָגערע, פערשמירטע פּנימ׳ל פון מאקס׳ן, וואס שלאָפט אויף דער ערד נעבען פענסטער אויף אַן אַלטען מאַטראַץ. אַ וועק־זייגער שטעהט איהם האַרט צוקאָפּענס. ווען דער פאָרהאַנג געהט אויף, קלינגט דער וועק־זייגער. מאַקס פּרואווט אַ פּאָר מאָל זיך אויפהויבען, עס גיט זיך איהם אָבער ניט איין און ער בלייבט שלאָפען. דאָס קלינגען הערט אויף. די טהיר רעכטס עפענט זיך, אסתר קומט אַריין. זי איז האַלב אָנגעטהאָן, האַלט די שיך און זאָקען אין די הענד, רייבט זיך די אויגען. זי בויגט זיך איבער דעם שלאָפענדיגען ברודער, וועקט איהם.

אסתר.
מאַקס, שטעה אויף.

מאַקס.
קעהרט זיך איבער אויף דער צווייטער זייט.
אום — הא ?

אסתר
וואָס ה־אַקעסטו ? שטעה אויף !

מאַקס.
טשעפע זיך אָפּ.

אסתר.
שפּאַנט אַריבער איהם פאַרזיכטיג און הויבט איהם ווידער אָן ווע־קען. זי שלעפּט פון איהם דעם צודעק.

מאַקס.
ציהט אַרויף צוריק דעם צודעק.
געהסט אוועק ? איכ'ל דיר...

אסתר.
ועסט אמאָל אויפשטעהן אָהן וועקעניש ?

מאַקס.
איינגע'עקשנ'ט.
ניין !

אסתר.
פאר וואָס ?

מאַקס.
איך וויל שלאָפען.

אסתר.

זעצט זיך אַוועק אויף דער ערד לעבען איהם און טהוט אָן די שיך.

וועסט זיין שפּעט און די קונדען וועלען ניט האָבען קיין מילך מיט זעמעל.

מאַקס.

מאַכט אַ בעוועגונג מיט די הענד ווי צום שווימען.

געה אוועק... נאַס, אך! דאָס וואסער — וואָרעם! —

אסתר.

וואָס רעדסטו דאָרט? וואָס פאַר אַ וואסער? נו, אַ שלאָף. אפילו דער זייגער קאָן איהם שוין אויך ניט אויפוועקען. שטעה אויף!

זי טרייסעלט איהם.

מאַקס.

כאַפּט זיך אויף.

דער זייגער, האַ?

רייבט זיך די אויגען.

ווי שפּעט איז?

אסתר.

אין בעס.

ווי שפּעט איז! וויפיעל מאָל דארף מען זאָגען? נאַ, זעה.

זי טראָגט איהם אונטער רעם וועק־זייגער.

מאַקס.

שטופּט אָפּ איהר האַנד.

אז ער'ט קלינגען וועל איך אויפשטעהן.

וויל זיך לעגען.

אסתר.

כאַפּט איהם אָן פאַר אַ האַנד.

געקלונגען, אודאי געקלונגען.

מאַקס.

כ'האָב ניט געהערט.

אסתר.
ביזט א פערשלאָפענער.

מאַקס.
טאָ פאַר וואס לאָזטו מיך ניט שלאָפען ווען איך וויל?

אסתר.
דו דארפסט צוטראָגען די מילך.

מאַקס.
פאוזע.
זאָלען זיי אליין געהן נאָך מילך.

אסתר.
אז איך וועל זיין א גרויסע וועט דער קרעמער מיר אויך דארפען צושיקען.

מאַקס.
אז איך וועל זיין א גרויסער וועל איך ניט טראָגען קיין מילך.

אסתר.
וואס וועסטו טהאָן?

מאַקס.
איך וועל —
ער לעגט זיך אַוועק, ציהט אַרויף דעם צודעק איבער'ן קאָפּ.

אסתר.
בלייבט זיצען פאַרזאָגרט, קוקט זיך אום. זי נעהמט דעם זייגער, דרעהט איהם אָן און וואַרט ביז עס הויבט אָן צו קלינגען. דאַן לעגט זי צו דעם זייגער צו מאַקס' אויער.

מאַקס.
גיט זיך א כאַפּ, זעצט זיך אויף.
וואס ווילסטו האָבען פון מיר? הער אויף! איך קאָן ניט ליידען, אז ס'קלינגט.
ער כאַפּט דעם זייגער און לעגט איהם אַרונטער אונטער'ן קישעלע.

אסתר.

טאַ שטעה זשע אויף, אַז דו קאָנסט ניט ליידען. דער קרעמער האָט מיר שוין אָנגעזאָגט, אַז דו וועסט נאָך איין מאָל קומען שפּעט נעהמט ער אַן אַנדערען אויף דיין פּלאַץ.

מאַקס.

ווען ארט עס?

אסתר.

טאָ וואו וועלען מיר נעהמען זעמעל מיט מילך פאַר די קינדער?

מאַקס.

א־ה!

אסתר.

דער טאַטע גיט דאָך ניט.

מאַקס.

ארויספלאַצענדיג.

טאָ פאַרוואָס גיט ער ניט!

אסתר.

פאַרוואָס־פאַרוואָס! ער האָט ניט. הער שוין בעסער אויף, טהו זיך אָן.

מאַקס.

שטעלט זיך לאַנגזאַם אויף, ציהט זיך און גענעצט.

האַ־ף!

אסתר.

טהו נאָר א קוק, ער איז שוין ווידער געשלאָפען אין די זאכען. מאַקס!

מאַקס.

א־א־א?

אסתר.

וואָס א־קעסטו? וויפיעל מאָל האָב איך דיר שוין געזאָגט דו זאָלסט ניט שלאָפען אין די זאכען, הא?

מאַקס.

אז איך שלאָף אין די זאַכען פאַרשפּאַר איך זיך אָנטהאָן.

ער רייבט זיך די אויגען, רעדט האַלב וויינענדיג.

שבת אויך, דאַרף איך אויפשטעהן. קיינער געהט ניט אין שולע און איך דאַרף אויפשטעהן.

אסתר.

אַלע טאָג דאַרפען קינדער טרינקען מילך.

מאַקס.

ציהט זיך אוים צוריק אויפ'ן געלעגער.

אסתר.

צופּט איהם.

איכ'ל דיר ניט לאָזען. —

מאַקס.

געהסט אַוועק, צי ניין? איכ'ל דיר...

אסתר.

ניין. איך וועל דיך מעהר ניט לאָזען שלאָפען.

מאַקס.

ניט שלאָפען. אַזוי ליעגען.

אסתר.

ניין. ליעגען אויך ניט.

מאַקס.

כ'וועל יאָ ליעגען.

אסתר.

וועסט ניט ליעגען.

זי הויבט אָן אַפּירצושלעפּען דעם מאַטראַץ. מאַקס קלאַמערט זיך איין מיטביידע הענד אין מאַטראַץ. לאַכענדיג, שלעפּט זי דעם מאַטראַץ צוזאַמען מיט איהם איבער'ן צימער.

געה, ביזט אַ שלעכטער.

מאַקס.

ט, לאָז מיך אָפּ וועל א ך א:יפשטעהן.

אסתר.

ווען ?

מאַקס.

אין א מינוט.

אסתר.

א מינוט ?

מאַקס.

יא. קוק אויפ'ן זייגער און זאָג מיר ווען ס'איז א מינוט וועל'ך אויפ-שטעהן.

אסתר.

חכם ! פון וואַנען וויים איך א מינוט אויף דעם זייגער ?

מאַקס.

צעהל ביז הונדערט וועט זיין א מינוט.

אסתר.

און דאַן וועסטו אויפשטעהן ?

מאַקס.

יא !

אסתר.

שווער זיך.

מאַקס.

אויף מיין וואָרט.

אסתר.

גוט.

זי צעהלט ביז הונדערט.

נו, איצט שטעה אויף !

מאַקס.

ריהרט זיך ניט.

דו האָסט געצעהלט צו גיך. אַט אַזוי דאַרף מען צעהלען.

ער ציהט די ווערטער.

איי־נס, צ־וויי, ד־ריי...

אסתר.

געה, איך בין שוין ברוגז אויף דיר. וועק און וועק, און ער גאָר ניט. נאָכדעם וועט ער זיין שפּעט און וועט פון זיך אַרויסיאָגען די נשמה.

מאַקס.

כ׳וועל ניט זיין שפּעט, ס׳זאָל דיר ניט אַרען.

אסתר.

וועסט יאָ זיין. הלואי קומט דער טאַטע. ער וואָלט דיך שוין אויפ־געוועקט. נו, וואָס האָסטו זיך שוין ווידער פערטראַכט?

מאַקס.

עפּעס —

אסתר.

וואָס עפּעס?

מאַקס.

טרעף.

אסתר.

וואָס זאָל איך טרעפען?

מאַקס.

א חלום, אַז דו טרעפסט וואָס ס׳האָט זיך מיר גע׳חלומ׳ט —

אסתר.

אַז איך וועל טרעפען וועסטו אויסזאָגען?

מאַקס.

יאָ.

אסתר.

דעם אמת?

מאַקס.

בעלײדיגט.

כ'האָב דיר שוין אמאָל געזאָגט א ליעגען?

אסתר.

ניין, נו, ס'האָט זיך דיר געחלומ'ט אז — אז די מאמע איז צוריק אהיים געקומען.

מאַקס.

פערלעגט די פיס, לעגט אונטער די הענד אונטער'ן קאָפּ, קוקט צו דער סטעליע, רערט פילאָזאָפיש.

ביזט א גרויסער נאר, אסתר. אז מען שטארבט קומט מען ניט צו־ריק. און אויב דו קאָנסט ניט טרעפען?

אסתר.

ווארט, ייארט, איך קאָן. ס'איז דער טאטע. ס'האָט זיך דיר גע־חלומ'ט, אז דער טאטע איז שוין מעהר קיין נאכט וועכטער, איז גע־וואָרען א גוטער. אה, געטראָפען?

מאַקס.

ניין, איך האָב ניט האָלט א טאטען וואָס שרייט און שלאָגט זיך.

אסתר.

נו, ווייס איך ניט. איך קאָן ניט טרעפען.

מאַקס.

נאָך איין מאָל, פּרואוו.

אסתר.

כ'קאָן ניט. געה בעסער וואש זיך ארוה און געה.

מאַקס.

אויסזאָגען? ס'איז א טייערע זאך.

אסתר.

אונגעדולדיג.

טאַ זאָג שוין. איך וויל שוין עסען און די קינדער וועלען אויך שוין באַלד אויפשטעהן.

מאַקס.

כ׳וואָלט הונדערט יאָהר ניט וועלען עסען, אַבי צו האָבען די זאַך, איך־איך —

אסתר.

לאַכט האַרציג.

אַלע מאָל חלומ׳ט זיך דיר. מיר קיינמאָל ניט. עפּעס א שעהנער חלום געווען?

מאַקס.

קוקט פערטראַכט אויף איין פונקט.

ס׳איז א גרויסע, גרויסע, גרויסע הויז געווען פון לויטער גלאָז —

אסתר.

פון גלאָז גאָר?

מאַקס.

די ווענט, דער דאַך, אַלעס פון גלאָז, מ׳קאָן דורכזעהן דורך די ווענט. און אינעווענינ אין הויז פליהען ארום פייגעלעך, און דאָרטען איז דאָ א גרוים קלאָר וואַסער, וואו א סך, א סך קינדערלעך באָדען זיך און די קינדערלעך זיינען אַלע מיינע שוועסטער און ברי־דערלעך. —

אסתר.

הינגעריסען.

איך אויך?

מאַקס.

און דו טונקסט זיך אונטער און שווימסט ארויף אויפ׳ן צווייטען ברעג. און דאָרט איז א שעהנער, ווייכער זאמד, און ס׳איז אזוי וואַרעם און ליכטיג, און מיר ליעגען אויפ׳ן זאמד, און דאָרט ליעגט א בייסיקל, און איך נעהם דאָס בייסיקל און —

אסתר.

איך בין דאָרט טאַקע געווען אויף אַן אמת ?

מאַקס.

יא, כ'האָב דיך אַליין געזעהן.

אסתר.

און איך האָב געטראָגען אַ היטעלע מיט גרויסע לאַנגע סטענגעס ?

מאַקס.

סטענגעס ? ניין, אָהן סטענגעס.

אסתר.

ענטוישט.

אי, געה שוין געה. הער שוין בעסער אויף צו חלומ'ן.

מאַקס.

ס'איז אַזוי גוט, אַז ס'חלומ'ם זיך אַ בייסיקל, און זאמד, און אַ ים — און, אוי, ס'איז גוט.

זעצט זיך אויף און הויבט אָן אָנטהאָן די זאָקען.

מאַקס.

אוי וועה, ווידער אַ לאָך אין דיין זאָק. ערשט נעכטען פאַריכט — מאַקס ! וואָס האָסטו זיך שוין ווידער פערטראַכט ? נו, גיכער, געה שוין !

מאַקס.

גיכער־גיכער, ביזט אַזוי ווי אַ מאַמע.

אסתר.

געדענקסט ווען די מאַמע איז געשטאָרבען האָט זי אונז אָנגעזאָגט : זייט גוטע קינדער און גיט אַכטונג אויף די קליינינקע קינדערלעך. געדענקסט ? און דיר האָט זי אָנגעזאָגט, זאָלסט אויפהערען זיין אַ פערשלאָפענער, און דו געהסט נאָך אַלץ ארום מיט פערמאַכטע אויגען...

מאַקס.

נאַרעלע, ווען איך האַלט די אויגען צוגעמאַכט זעה איך בעסער. אַלעס איז אַזוי שעהן. קיין זאַך איז ניט שמוציג.

פערשנורוועט די שיך. הויבט זיך אויף, נעהמט דאָס היטעל און לאָזט זיך צו דער טהיר.

אסתר.

נו, און ארומוואשען זיך! זעה, ווי פערשמירט דו ביזט.

מאַקס.

א־א־א! איך בין ניט פערשמירט.

אסתר.

געה, געה, וואש זיך אַרום.

מאַקס.

ברוגז'ליך.

אַלע טאָג וואשען — אָה!

ער געהט צו צום קראַן, גיט אַ שמיר דאָס געזיכט מיט אַ ביסעל וואסער. אסתר דערלאנג איהם דאָס האַנדטוך. ער גיט א רייב דאָס פנים און וואַרפט דאָס האַנדטוך צוריק צו אסתר'ן.

אסתר.

דו האָסט נאָר די בלאָטע צושמירט.

מאַקס.

שוין פון יענער זייט טהיר.

טאָ וואָס האָסטו מיר געגעבען אַ קויטיגען האנדטוך?

אסתר.

פערמאַכט די טהיר, געהט צו צום קראַן, הויבט זיך אָן צו וואַשען. עס רערהערט זיך אַ שטומע פון שלאָף־צימער — איך וויל אויפ־שטעהן.

שלאָף, זענ'קע, וועק ניט אויף דעם צווילינג.

פאוזע.

בעני עפענט האַמעלעך די טהיר און שטעקט אַריין דאָס קעפעל. ער טראָגט א לאַנג נאַכט־העמד, ער היט אָפּ אַ מאָמענט, ווען אסתר איז פערנומען מיט זיך און שפּיעגעל, כאַפּט זיך צו צום אַלמער, נעהמט אַרויס אייניגע עפּעל און פערשווינדט צוריק.

באַלד דערהערט זיך אַ געשריי פון די קינדער — מיר אויך — מיר אויך, בעני!

אסתר.

גיט זיך אַ כאַפּ.

דאָס האָסטו, בענטשיק, אויפגעוועקט דעם צווילינג. וואַרט, איכ'ל דיר געבען.

אויף יענער זייט ווערט שטיל. זי וויקעלט צונויף די זאַכען פון מאַקס' געלעגער און לעגט עס אַרויף אויפ'ן „פּייער עסקייפּ". בענטשיק גנב'ט זיך דערווייל צוריק אַריין, נעהמט אַראָפּ דעם רימען וואָס הענגט אויפ'ן וואַנד ביים טהיר און כאַפּט זיך שנעל צוריק אַרויס.

בענ'טשיק.

איצט, לאָז זי מיך שלאָגען.

אסתר.

קומט אַריין, גיט זיך אַ כאַפּ צום רימען. זי געפינט איהם ניט.

וואַרט, בעני, איכ'ל דיר געבען!

זי לויפט אַריין צו די קינדער, שרייענדיג:

ווער האָט צוגענומען דעם רימען, ווער, האַ? וואו איז אהין געקומען דער רימען? איך פרעג דאָך, האַ?

קיינער ענטפערט ניט.

ווער האָט דעם רימען?

די קינדער'ס שטימען — בעני איהם דענומען! בעני איהם דע־נומען! — בעני לויפט צו צום פענסטער, וואַרפט אַרויס דעם רי־מען. אסתר געהט אַרויס פון שלאָף־צימער. אַלע קינדער אין די נאַכט־העמדער מיט די קליידער אין די הענד געהן איהר נאָך.

אסתר.

וואַרט, דער טאַטע וועט קומען. איכ'ל איהם שוין דערצעהלען.

בעני.

דערצעהל. אָבער כ'וויל עסען.

די קינדער.

איך אויך. איך אויך.

אסתר.

טהוט זיך אָן.

דער צווילינג.

איך ווי מיך. איך ווי מיך.

בעני.

איך וויל טעה.

אַלע קינדער נעהמען זיך אָן פּאַר די הענטלעך, ציהען אַריין אסתר׳ן אין רעדעל און דרעהענדיג זיך זינגען זיי:

אוי, וועה!
גיב מיר טעה!
טעה איז ביטער —
גיב מיר צוקער!
צוקער זיס —
גיב מיר ניס!
ניס הארט —
דער בויך שפּאַרט!

אסתר.

כאַפּט דעם צווילינג אויף די הענד, זעצט זיי אַרויף אויפ׳ן טיש, הויבט זיי אָן אָנטהאָן.

זשענ׳קע, דו העלף שרה׳לען, און דו בענטשיק, טהו זיך אַליין אָן.

קושענדיג די קינדערשע פינגערלעך.

קליינע, זיסע פינגענאָנטשיקלעך! דו־דו־דו!

דזשעני.

טהוט דאָס זעלבע.

קליינע, זיסע פינגענאָנטשיקלעך!

בעני.

וואַרפט אַ שוך צו דזשענ׳קען.

לאָמיר שפּיעלען אין כאַפּערלעך.

דזשעני.

אסתר! ער שלאָגט זיך!

שרה׳לע.

איך קען ניט אָנטהאָן דעם שוך. ער איז אַזוי דרוים.

אסתר.

בעטראַכט דעם שוך.

בעני.

מאַכט אַ נאָז.

נו, זעהסטו דאָרט עפּעס? ס'איז מיין שוך. זעהסט דאָרט אַ לאָך?
גיב איהם אהער.

שרה'לע וואַרפט איהם דעם שוך. בעני אָנטהוענדיג איהם.

כ'וועל איהם שוין אָבטהאָן אַ שפּיצעל.

אסתר.

מזיק וואָס דו ביזט. כ'וועל דערצעהלען דעם טאַטען. דו דערגעהסט
מיר די יאָהר.

בעני.

אסתר, קאָפּעסטער, דו ביזט מיר אַ שוועסטער!

ער שפּרונגט אַרויף אויפ'ן טיש. — איין זאַק אַראָפּגעלאָזט, די שנירלעך שלעפּען זיך נאָך.

פאַרטיג! איך בין שוין אָנגעטהאָן, גיב עסען!

אסתר.

וואַש זיך פריהער, פערקעהם זיך.

בעני.

כ'קאָן אַזוי אויך עסען. גיב נאָר אהער, וועסטו שוין זעהן.

אסתר.

וואַרט, מאַקס וועט קומען וועט ער ברענגען מילך מיט פרישע זעמעל.

בעני.

איך קאָן עסען ניט קיין פרישע, גיב נאָר אהער.

אסתר.

וואָס וויל דער מזיק פון מיר האָבען! נעהם אַנ'עפּעל דערווייל.

די קינדער.

אָבער מעהר ניט ווי איינעם.

בעני.

לויפט צום שראַנק, כאַפּט אַנ'עפּעל. די קינדער שרייען — מיר אויך! מיר אויך!

ניטאָ מעהר.

דזשעני.

גיב מיר אַ שטיקעל.

די קינדער לויפען איהם נאָך. ער שפּרינגט אַרויף אויף אַ בענקעל. זיי שלעפּען איהם אַראָפּ: אַ געפּילדער. מ'וואַרפט זיך מיט שיך און זאָקען.

אסתר.

קוקט אַריין אין שראַנק.

ווער האָט אויפגעגעסען אַלע עפּעל?

דזשעני.

בעני האָט אויפגעגעסען.

אַלע קינדער.

עסען! עסען!

בעני.

ווייס איך וואָס. ס'גאָר ניט געווען.

אסתר בלייבט שטעהן אונבעהאָלפען.

אסתר.

איך, — אז איהר'ט זיין שטיל וועל איך אייך גאָר דערצעהלען א שעהנע מעשה!

די קינדער.

אַ מעשה! אַ מעשה.

בעני.

פריהער עסען. נארסט אונז אַלע מאָל אָפּ מיט מעשות.

אסתר.

מאַכט זיך ניט הערענדיג.

זעצט זיך אַלע אַניעדער. אָט אזוי. און איצט וועל איך אייך אַביסעל ארומוואַשען און פארקעמען.

בעני.

איך וויל זיך ניט ארומוואַשען.

דזשעני.

איך האָב זיך נעכטען ארומגעוואַשען.

שרה'לע.

איך בין ניט שמוציג.

אסתר.

נעצט איין דעם ברעג האַנדטוך און רייבט מיט דעם די פּנים'לעך.

די חברה מאַכען גוואַלדען.

אז איהר וועט שרייען, וועל איך ניט דערצעהלען. אוי, אזא שעהנע מעשה.

איינער פונ'ם צווילינג.

דו מיר עפּעס דעבען ?

אסתר.

יאָ, חיות...

די צווייטע פון צווילינג.

מיר אויך. א דרויסע עפּעלע ?

אסתר.

דיר אויך, מאַמעלע, און איצט הערט זיך צו: „אמאָל איז געווען א קליינער אינגעלע, האָט ער געהאַט א סך צאַצקעס: א פערדעלע צו פאָהרען רייטענדיג, א בערעלע וואָס האָט געזונגען און נאָך און נאָך זאַכען. האָט ער דאָס פערדעלע צובראָכען, דעם בערעלע די נאָז אָבגעריסען און די איבעריגע צאַצקעס צוואָרפען און האָט זיך ניט געוואָלט מעהר שפּיעלען. איז איהם געוואָרען זעהר אומעטיג, אזוי אומעטיג, אז ס'האָט זיך איהם אזש געוואָלט וויינען. ערשט ער גיט א קוק אין פענסטער און וואָס מיינט איהר האָט ער דערזעהן ? בלומען! אזוי פיעל און אזוינע שעהנע. און מיט זייערע קליינע מיילעכלעך זינגען זיי! קום, אינגעלע, קום זיך שפּיעלען מיט אונז. איז ער ארויסגעגאַנגען צו די בלומען, זיך געשפּיעלט מיט די פיאָלקעס, א שמעק געטהאָן די רויזען, א גלעט געטהאָן די „שטיף מאַמעס", און באַלד צוגעגאַנגען צו דער ערשטער געעפּענטער שעהנער ליליע און געוואָלט זי אָברייסען. האָט זיך די ליליע פערנייגט פאַר'ן אינגעלע און געזאָגט: שעהן אינגעלע, גוט אינגעלע, איך בעט דיך, ריהר מיך ניט אָן. אָט ערשט האָב איך זיך בעקאַנט מיט דער זון און זי איז אַזא גוטע, זי גיט מיר ליכט און וואַרימקייט וויפיעל איך וויל נאָר אליין. און דו — ביי דיר וועל איך שטאַרבען. — אזוי גאָר! — האָט דער אינגעלע געזאָגט

— און איך האָב גאָר ניט געוואוסט. מיין מאַמע האָט מיר קיינ־מאָל ניט דערצעהלט. — דיין מאַמע האָט געמוזט פערגעסען, אז זי אליין איז אויך געווען א קליינע ליליע. איך בעט דיך, רייס מיך ניט אָפּ. לאָז מיך וואקסען. — דאָס אינגעלע האָט רחמנות געהאַט אויף דער ליליע און האָט געזאָגט: וואקס, שעהנע ליליע, וואקס. איך וועל דיך ניט טשעפּען. איך וועל נאָר שטעהן און קוקען אויף דיר ווי שעהן דו וואקסט. און די ליליע האָט פערמאַכט איהרע שעהנע ליפּעלעך און שטיל אנטשלאָפען געוואָרען".

א לענגערע שטילקייט הערשט אין צימער. די קינדער זיצען אַלע זיס אומעטיג פערטראַכט. ביסלעכווייז הויבען זיי זיך אָן צו ריהרען.

דזשעני.

אוי, איך וויל זיין די ווייסע ליליע!

אסתר.

אודאי, אַלע קליינע מיידעלעך זיינען ווייסע ליליעס.

שרה'לע.

איך וויל בעסער זיין א רויטע רויז.

דזשעני.

ניין, איך וויל בעסער זיין די שעהנע, גרויסע ליעבע ליליע. און דער אינגעלע זאָל זיין דו, בענ'טשיק.

בעני.

איך וויל עסען.

אסתר.

נור ער וויל עסען. זינג בעסער א ביסעל.

בעני.

עסען!

אסתר.

נארעלע, זינגען איז שעהנער.

בעני.

עסען איז בעסער.

די טהיר פון קאָרידאָר עפענט זיך האַסטיג. מאַקס לויפט אַריין א צוטראָגענער מיט א פּעקעל אונטער'ן אָרעם.

אסתר.

וואָס עפּעס אזוי גיך צוריק?

שרה׳לע.

וואו איז די מילך?

בעני.

וואו זיינען די פרישע בולקעלעך?

אסתר.

זאָג, וואָס איז?

מאַקס.

אַ צוטומעלטער.

איך — איך —

די קינדער הויבען אָן צו שרייען — עסען! מילך!

אסתר.

שאַט, קינדער, אָט וועל איך געהן ברענגען.

מאַקס.

גיט זיך אַ כאַפּ.

ניין — דו — איך דאַרף דיר עפּעס זאָגען.

בעני.

איך געהן, איך געהן

אַלע קינדער.

איך אויך, איך אויך!

אסתר.

ועט איהר אכטיג געבען ווי איהר געהט?

די קינדער.

אַכטיג געבען.

בעני.

גיט אַ קאָמאַנדעווע.

דזשעני, דו געהסט? שרה׳לע? קומט קינדער!

זיי לויפען אַרויס. מאַקס שטעהט מיט׳ן חעקעל אונטער׳ן אָרעם ווי צוגעשמידט צום פּלאַץ.

אסתר.

נו, מאַקס.

מאַקס.

גיט זיך אַ כאַפּ.

געפונען — כ׳האָב אַרויפגעטראָטען דאַרויף — שיעור ניט אויס־געגאָסען די מילך.

אסתר.

טאָ וואו איז די מילך?

מאַקס.

הא? פערגעסען.

אסתר.

וואו פערגעסען?

מאַקס.

אויפ׳ן גאַס.

אסתר.

אויפ׳ן גאַס?

מאַקס.

הויבט אָן צו רעדען שנעל.

דערפאַר האָב איך געפונען א בעסערע זאך — א בעסערע זאך —

אסתר.

ייאָס פאר אַ זאך?

מאַקס.

נעהמט אַרויס פון אונטער׳ן אָרעם אַ שוואַרץ האַנד־זעקעל.

אסתר.

נייגעריג און פערוואונדערט.

זעה וואס איז דאָס? האָסט א קוק געטהאָן אינוועניג?

מאַקס.

שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ אויף יאָ.

אסתר.

נו, וואָס?

מאַקס.
די טויזענד דאָלאַר.

אסתר.

קוקט איהם אונגלויביג אָן.

וועלכע טויזענד דדאָלאַר?

מאַקס.

נעהט אַרויס פון זעקעל אַ פּאַר אַלטע פּרויען שיך.

קוק נאָר!

אסתר.

גיט זיך אַ קרום.

דאָס גאָר?

מאַקס.
וואַרט, וואַרט, קום אהער. זעהסט?

נעהמט אַרויס אַ שער.

אסתר.
מיר האָבען אַ שער.

מאַקס.
וואַרט. נאָך ניט אַלעס.

ער נעהמט אַרויס אַן אַלטען פּאַרטוך.

אסתר.

קרימט זיך ווידער, זי נעהמט דעם בעזעם און הויבט אָן קערען.

האָסט אָנגעטראָגען אַ פולע שטוב מיט בלאָטע.

מאַקס.

נעהמט אַרויס פון זעקעלע אַן אַלט צוריסען טויסטער׳ל. ער עפענט עס. נעהמט אַרויס אַ קליין פּעקעלע פּאַפּיער געלד אַרומ־געכומען מיט אַ גומענדעל.

זעהסט!

אסתר.

לאָזט פאַלען דעם בעזעם, גיט אַ פּאַטש מיט די הענד.

אוי!

לאַנגע פּויזע.

מאַקס.

דאָס איז אודאי טויזענד דאָלאַר, וואָס?

אסתר.

אָבער וואו האָסטו עס גענומען?

מאַקס.

ווייזט מיט'ן פינגער אויפ'ן זעקעלע.

אסתר.

נעהמט פאַרזיכטיג דאָס זעקעלע, בעטראַכט עס פון אַלע זייטען, לעגט אַריין די האַנד.

אפשר איז דאָ נאָך.

מאַקס.

נאָך? צו וואָס? איך וויל מעהר ניט ווי טויזענד.

אסתר.

נעהמט אַרויס אַ קליין ביכעלע פון זעקעל, בלעטערט און לייענט.

נומער 375, זיעבען דוצען, 3 סעמפעלס נומער 789, 5 ווייסטען —

זי וואַרפט אַוועק דאָס ביכעלע אונגעדולדיג.

מאַקס.

שטעהט מיט פערמאַכטע אויגען, דריקט דאָס געלד אין ביידע הענד, רעדט ווי פאַר זיך.

מיינע טויזענד דאָלאַר — מיינע —

אסתר.

וואָס זאָגסטו?

מאַקס.

ווי זיך אויפכאַפענדיג.

אסתר, דו האָסט אַמאָל געזעהן טויזענד דאָלאַר?

אסתר.

ניין, און דו?

מאַקס.

מיט אָפענע אויגען ניט. אָבער אַז איך מאַך צו — פּרואוו נאָר דו.

אסתר.

מאַכט צו די אויגען.

איך זעה ניט.

מאַקס.

שטאַרק, שטאַרק. פֿאַרקוועטש אַט אַזוי.

ער דריקט צוזאַמען זיינע אויגען.

נו, זעהסט?

אסתר.

ניין. לאָז מיך זעהן אַט די טויזענד דאָלאַר. טאַקע טויזענד?

זי בעטראַכט דאָס פּעקעלע.

און איך זאָג אַז ניט.

מאַקס.

נעהמט עס צוריק פון איהר.

און איך זאָג אַז יאָ.

אסתר.

ניין.

מאַקס.

לאָמיר זיך וועטען.

אסתר.

לאָמיר זיך וועטען — ע, חכם מיינער, דו האָסט געצעהלט.

מאַקס.

כ'האָב ניט.

אסתר.

טאָ אין וואָס וועטען מיר זיך?

מאַקס.

אין וואָס דו ווילסט.

אסתר.

אין אַ גלאָז סאָדאַ וואסער אין אַפּטייק.

מאַקס.
גאָר! סאָדאַ וואַסער! אין הונדערט דאָלאַר.

אסתר.
ווּעסטו מיר זיי געבען?

מאַקס.
אודאי!

אסתר.
ווּעלען מיר טאַקע קויפען זאַכען פאַר אַלע קינדער. און מיינע שיך זיינען אויך צוריסען. זעהסטו?

מאַקס.
מעשה מענש.
ווּעסטו קויפען נייע.

אסתר.
און אַ הוט אויך?

מאַקס.
אויך.

אסתר.
מיט בעגייסטערונג.
אַט דעם גרויסען הוט מיט סטענגעס. ווייסט וואָס איך האָב דיר דערצעהלט. ווען דער ווינד גיט אַ בלאָז פליהען די סטענגעס ווי די עקען פון אַ לופט שלאַנג. ווען ער הויבט זיך אויף אין דער לופטען.

זי ווערט אַנטשוויגען, פערטראַכט זיך, קוקט אין דער ווייטקייט.

מאַקס.
אַ בייסיקל אויך.

אסתר.
און אַ בעט אויך. ווּעסטו שוין מעהר ניט דארפען שלאָפען אויף דר'ערד. און אַ בעטעלע פאַר'ן צווילינג — אוי, ווּעל דאָס אויס־קוקען שעהן אין דעם נייעם הוט! זאָג, ניין? מאַקס!

מאַקס.
אפילו, אז דער טאַטע וועט ישרייען וויל איך אויך א ביסיקל.

אסתר.
אוי, דער טאַטע וועט צונעהמען איינגאַנצען. לאָמיר איהם ניט אויסזאָגען.

מאַקס.
קיינמאָל ניט?

אסתר.
קיינמאָל ניט, וועלען מיר קאָנען טהאָן וואָס מיר ווילען.

הויבט אויף דעם בעזעם.

וועלען מיט טאַקע קויפען א נייעם בעזעם אויך. מאַקס, וואָס האָסטו זיך שוין ווידער פערטראַכט?

מאַקס.
הער, איך וויל פריהער קויפען א בייסיקל און דערנאָך דיר אוועקגעבען די גאַנצע טויזענד דאָלאַר. וועסטו מיך קיינמאָל ניט וועקען?

אסתר.
וועסט דאָך קיינמאָל ניט אויפשטעהן.

מאַקס.
נו, וועל איך ניט אויפשטעהן. וואָס ארט דיך?

אסתר.
און ווער וועט צוטראָגען די מילך מיט די בולקעלעך פאַר'ן קרעמער?

מאַקס.
טראַכט א ווײַלע.

אנ'אנדער איינגעל. איך איך קאָן איינעם וואָס וועט דאָס טהאָן.

אסתר.
מיט פרייד.

אוי, מאַקסעלע, וועט דאָס אונז זיין גוט! מיר קאָנען האָבען אלץ וואָס מיר ווילען.

ס'דערהערט זיך א קלאַפ אין טהיר.

ביידע.

צושראָקען.

אוי!

אסתר.

די ערשטע קומענדיג צו זיך.

בעהאַלט דאָס געלד. גיב ניט קיינעם.

מאַקס.

נאַ, נעהם דו. איך וויל ניט. איך האָב מורא.

אסתר.

ניין, ניין, דו האַלט עס.

געהט צו אויף די שפּיץ פינגער צום טהיר, פרעגט שטיל.

ווער איז דאָרט?

אַ שטימע פון יענער זייט טהיר.

איך, קינדער, עפענט. דארפטסט עפּעס אין קרעמעל, אסתר?

אסתר.

ניין, גאָר ניט.

די שטימע.

האָסט'אך מיך געבעטען נעכטען.

אסתר.

ניין, ניין, איך דארף ניט. איך דארף ניט.

די שטימע.

שאַ, שאַ. וואָס האָסטו זיך אַזוי צושריען? איז ניט.

אסתר.

הערט זיך צו ווי די פרוי געהט אראָפּ פון די טרעפּ, דאַן קעהרט זי זיך אום צו מאַקס'ן.

אַזוי, איך האָב זיך אַזוי דערשראָקען! דו —

מאַקס.

ענטפערט ניט.

אסתר.
אז מ׳וועט דיך פרעגען וועסטו אויסזאָגען?

מאַקס.
כ׳האָב געפונען.

אסתר.
קוקט איהם אָן אונגלויביג.
לאָמיר גאָר איבערצעהלען.

מאַקס.
צו וואָס?

אסתר.
כ׳וויים?

פויזע.
אימיצער קאָן נאָך אריינקומען. לאָמיר איבערצעהלען און אָבגע־בען דעם טאַטען.

מאַקס.
ער וועט מיר ניט לאָזען קויפען קיין בייסיקל און דיר א הוט מיט סטענגעס אויך ניט. בעסער דעם קרעמער.

אסתר.
כ׳האָב פיינט דעם קרעמער. אין באַנק אריינלעגען.

מאַקס.
כ׳האָב פיינט א באַנק. דעם קרעמער און פאַרטיג. מיר׳ן אַלע מאָל קאָנען נעהמען וואָס מיר ווילען.

אסתר.
ער וועט ניט געבען אַלע מאָל.

מאַקס.
איינגעשפאַרט.
ער וועט יאָ געבען.

ס׳דערהערען זיך טריט אין קאָרידאָר.ביידע גיבען זיך אַ צאַפּעל.

מאַקס.

כאַפּט די אַלטע שיך, די שער, דעם פּאַרטוך, שפּאַרט עס שנעל אין זעקעלע.

ניט אװעקגעבען — קײנעם ניט אַװעקגעבען!

אסתר.

טראַצינ.

אפשר גאָר גע׳גנב׳ט? האָסט ניט געפונען.

מאַקס.

איך האָב יאָ. ביזט אַ שלעכטע, איך — איך — ס׳איז מײנס. כ׳האָב אַלע מאָל געװאָלט געפינען טױזענד דאָלאַר —

ס׳דערהערט זיך אַ געלויף און געשרײ פון קאָרידאָר.

אַ פרויען שטימע.

מײן געלד! מײן געלד! װעה מײנע יאָהרען.

אסתר.

דערשראָקען.

דו הערסט?

מאַקס בלײבט שטעהן מיט אַן אָפענעם מויל. בײדע הערען זיך אײַן מיט געשפּאַנטקײט. שטימען.

װאו, װאו האָט איהר פערלוירען? גאָט איז מיט אײך.

אסתר.

אוי, — דו הערסט? — הערסט?

צולעגענדיג דאָס אויער צום טהיר.

הער, הער, זי זאָגט זי האָט פערלוירען געהענדיג פון שאַפּ.

זי גיט זיך אַ כאַפּ צו מאַקס׳ן.

אָפּגעבען.

מאַקס.

ס׳איז מײנע. איך האָב געפונען.

אסתר.

ס׳איז ניט דײנע. הערסט װי זי װײנט? זי זאָגט, איהר גאַנץ פאַרמעגען — הער, הער, די שער מיט די שיך, זאָגט זי, און דעם פּאַרטוך, הערסט?

גיט אַ כאַפּ דעם צוטומעלטען מאַקס'ן פאַר'ן האַנד.

וועסט אוועקגעבען !

מאַקס.

איך וועל ניט.

ער רייסט פון איהר דאָס זעקעלע, זי רייסט צוריק.

אַ שטימע.

אַ פּאָליסמאַן ! אַ פּאָליסמאַן ! ער וועט שוין געפינען.

אסתר.

אוי, הערסט ? כ'האָב מורא. הער, זי געהט נאָך אַ פּאָליסמאַן.

זי רייסט אַרויס דאָס זעקעלע פון מאַקס'ן, רייסט אויף די טהיר.

מרס. גאָלדשטיין, אָט איז דאָס געלד.

אַ פרוי גיט זיך אַ לאָז אַריין אין צימער. קוקט זיך ווילד צו־שראָקען אַרום. דערזעהט דאָס זעקעלע, גיט עס אַ כאַפּ מיט אומ־פעט, שטעקט אַריין די האַנד און וואַרפט אַרויס די זאַכען איינס נאָך דאָס אַנדערע: ענדליך נעהמט זי אַרויס דאָס געלד, צעהלט פיבעריש איבער ביין און צוואַנציג איינציגע דאָלאַר. דורך דער ציט שטעהען פרויען אין קאָרידאָר מיט איינגעהאַלטענע אָטהעמס. ביידע קינדער מיט ווייט פערנאַנדערגעעפענטע אונגלויביגע אויגען.

די פרוי.

אין גאַנצען, אין גאַנצען.

זי צעהלט נאָך אַמאָל

דער לענדלער, דער בוטשער, די גראָסערי.

מאַקס.

מיינע טויזענד דאָלאַר.

פ אָ ר ה אַ נ ג.

ע נ ד ע -

ענגשאפט

א שפּיעל אין איין אקט.

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פּ ע ר ז אָ נ ע ן.

מאַקס ביילין. — א בוכהאַלטער.

העללען. — זיין פרוי.

ליימאַן. — אן אינשורענס־אגענט, באָרדער ביי די ביילינס.

די סצענע שטעלט פֿאָר א רייכען שפּייז־צימער אין אַ לענאָקס עוועניו אפּארטמענט הויז, ניו יארק. רעכטס, א טיר צו לייז־מאַן׳ס צימער. לינקס, אן אָפענע טיר צום קיך. פון קיך זעהט זיך אן אפענע טיר, וואָס פיהרט צו די ביילין׳ס שלאָף־צימער. אין מיטען פון שפּייז־צימער א טיר צום האָל. ווען דער פֿאָרהאַנג הויבט זיך אויף, איז אויף דער בּיהנע ליידיג און גאַנץ פינסטער. דאָס פֿאָלגענדע קומט פֿאָר אין א הייסען זו־מער פארנאכט.

עס הערט זיך א שליסען פון דער האָל־טיר. באַלד קומען אריין העללען און ליימאן. ביידע אָנגעטהאָן נאָך דער לעצטער מאָדע.

הערלען.

זעהט נור, ווי פינסטער דאָ איז, און אין גאס איז נאָך אזוי ליכ־טיג.

ליימאַן.

איהר פערגעסט, הפּנים, אז מיר וואוינען אויפ׳ן ערשטען פלאָר צו די בעק פון א צעהן־שטאָקיגער ניו יארקער אפּארטמענט־הויז.

הערלען.

צינדט אָן די עלעקטריק, פּליעז! איך האָב מורא זיך א קעהר צו טהאָן — א מין פינסטערנים.

ליימאַן.

אזוי לאנג, ווי איך בין דאָ, האָט איהר ניט וואָס מורא צו האָבען, איך בין אזוי ווי א מזוזה אין א הויז.

הערלען.

נו, חכמה׳ט זיך ניט, פּליעז, און גיט דאָרט א דריק דעם מאָטאָן.

ליימאַן.

אָ, איהר זייט דאָך גאָר ניט פּאָעטיש, מיסעס הערלען: אין דער פינסטער איז דאָך ערשט גוט.

הערלען.

ערשטענס, מוז איך אייך זאָגען, מיסטער ליימאַן, אז איהר זאָלט סטאָפּען צו רופען מיך מיסעס הערלען. און, צווייטענס, בין איך אייך מוחל אייער פינסטערע פּאָעזיע, איך האָב ליעב, עס זאָל זיין ליכטיג. לאָזט מיך אָקאָרשט א זוך טהאָן דעם באָטאָן.

זי הויבט אָן צו שאַרען איהר האַנד איבער׳ן וואַנד, ליימאַן בויגט אַריבער זיין קאָפּ צום פּלאַץ, וואו זי זוכט. הערלען ריהרט אָן,

ניט זעהענדיג, זיין געזיכט, לאָזט אַרויס א געשריי, שפּרינגט אַב דערשראָקען.

ליימאַן.

אהא, איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אז איהר זייט אזא שרעקעדיגע.

העללען.

בייז.

און איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אז איהר קענט זיך אזוי נאריש מאכען. צינדט אָן די עלעקטריק, פּליעז!

ליימאַן.

אָלל־רייט, אָלל־רייט, זייט ניט בייז.

ער גיט אַ דריק דעם באָטאָן. עס ווערט העל. ער בלייבט שטעהן אין א פּאָזיציאָן, מיט ביידע הענד האַלט ער זיין הוט צוגעדריקט צום הארצען, דעם קאָפּ עטוואס איינגעבויגען.

עקסקיוז מי, מיסעסביילין! איך האָב קיין זאך ניט געמיינט. אויב איהר זייט ווירקליך בעליידיגט, בעט איך אייך טויזענד מאָל אום ענטשולדיגונג.

העללען.

בעטראכט איהם א ווייל. פּלוצלונג צולאכט זי זיך.

עס האָט זיך אייך עפּעס געמוזט חלום׳ען, מיסטער ליימאַן. די לעצטע צייט פּערגעסט איהר זיך אַ ביסעל, וואו איהר זייט אין דער וועלט.

זי טהוט אויס דעם הוט.

ליימאַן.

מיר האָט זיך קיין זאך ניט גע׳חלום׳ט און איך וויים, וואו איך בין. איהר ווילט צושטערען אונזער היינטיגען פּערגעניגען, וואָס מיר האָבען געהאט אין טהעאטער.

העללען.

פרעהליך.

איהר האָט געזעהן, ווי אזוי דער געליעבטער האָט גענומען זיין געליעבטע אויף די הענד און איז מיט איהר ארויפגעגאנגען די טרעפּ? אָט דאָס הייסט ליעבע! אָבער זי איז געווען א שעהנ־הייט!

ליימאַן.

איהר זייט טויזענד מאָל שעהנער פון יענער!

העללען.

ווער איך? געהט שוין, געהט! ווען איך וואָלט געווען שעהן און געהאט טאלאַנט, וואָלט איך גאָר געווארען אן אקטריסע. אָט דאָס איז א לעבען!

ליימאַן.

איך מאך א וועט, אז דאָס איז א לעבען! נעקסטע וואָך געהען מיר ווידער, אָבער ניט אין טהעאַטער — ס'איז צו היים! אויף א רוף־גארדען ועלען מיר געהן! דאָרטען לעבט מען ערשט א טאָג, מוזיק שפּיעלט, מיידלאך טאנצען, דער עולם עסט און טרינקט, עס איז א לעבעדיגע וועלט.

ער געהט צו איהר צו גאַנץ נאָהענט, קוקט אריין ליידענשאפטליך אין איהרע אויגען.

אייך פּאסט טאקע צו זיין אן אקטריסע, אייערע אויגען קענען אָנ־צינדען. מען קען משוגע ווערען. (ק/60 ;ג

[redacted] העללען רייסט זיך ארויס מיט כעס.
איהר זייט פערריקט! וואָס טהוט איהר?

[redacted]

לײמאַן.

עס איז אײער שולד, מעהר װי מײנע. אויב איהר װעט זיך מיט מיר אַט אַזױ שפּיעלען װײטער, װײס איך ניט, װאָס דער סוף װעט זײן.

העללען.

עטװאָס גלאַסענער.

דער סוף װעט זײן, אַז איהר װעט זיך מוזען ארױסציהען פון דאַנען, אויב איהר קענט זיך ניט בענעהמען װי אַן אַנשטענדיגער מענש. איך װעל עס מוזען דערצעהלען מײן מאַן!

לײמאַן.

דאָס װעט איהר ניט טהאָן, װײל איהר װײסט, אַז עס איז ניט מײן שולד, אָבער איך בעט אײך, פערגיט און פערגעסט! איך װעל זיך היטען צו טהאָן עטװאָס געגען אײער װילען.

העללען.

יא, איהר זאָגט אַלע מאָל צו, אָבער —

לײמאַן.

אַל־רײט! מעהר ניט. איך שװער עס אײך, װאָס קען איך העל־פען, אַז איהר זײט אַזאַ מאָדנע, אַזאַ נאַאיװע, איהר פערשטעהט ניט, אַז איהר שפּיעלט זיך מיט פײער...

העללען.

אויב בײ אײך קומט ארױס אַ פײער פון אַ געװעהנליכער פרײנד־שאַפט, איז עס דאָך ניט מײן שולד!

לײמאַן.

קוקט זי אָן אַ קורצע װײלע.

װײסט איהר? איך טרעף זיך דאָך עפּעס מיט פרױען אין מײנע

געשעפטען, און מיר דוכט, אז איך קען זיי גוט, כ'האָב גענוג ער־פאהרונגען מיט זיי געהאַט, אָבער אזא, ווי איהר, האָב איך נאָך קיינמאָל ניט בעגעגענט.

העללען.

ערפאהרונגען מיט פרויען — אך, ווי אינטערעסאַנט! אָבער איך דענק, איהר איבערטרייבט עס א ביסעל, מיסטער ליימאַן!

ליימאַן.

ווארום גלויבט זיך עס אייך ניט? אלס אינשורענס אגענט קום איך זיך מאַנכעס מאָל צוזאמען מיט פרויען, וועלכע זיינען — —

העללען.

פּליעז, פּליעז! איך וויל פון יענע פרויען ניט וויסען. אַט זאָגט מיר בעסער, ווארום דענקט איהר, אז איך בין אַנדערש? איך וואָלט טאַקי א בעלן געווען צו זעהן מיין אייגענעם „איך" געמאָה־לען פון אזא ערפאהרענעם מאַן, ווי איהר.

ליימאַן.

אייך צו מאָהלען דאַרף מען דאָך זיין א קינסטלער...

העללען.

גיט איהם, לאַכענדיג, א קלאַפּ מיט'ן פּעכער איבער'ן קאָפּ. ער כאַפּט אָן איהר האַנד און גיט איהר שנעל א קוש.

העללען.

די היץ האָט אייך היינט משוגע געמאכט — איהר האָט דאָך ערשט געשווארען, אז איהר וועט שוין זיין א מענש?

זי עפענט פאַנאַנדער אַלע פענסטער, שטעהט און פאַכט זיך.

אך, ווי שרעקליך הייס עס איז היינט!

לײמאַן.

װױשט זיך דעם שװײס פון שטערען.

און איהר זײט נאָך שרעקליכער!

העללען.

אַט פאָלגט מיך, נעהמט א קאַלטע װאַנע! ס'װעט אײך ברענגען צוריק צו אײער פערשטאַנד.

לײמאַן.

איך דאַרף נור דערהערען אײער שטימע, פערליער איך איהם צוריק.

העללען.

איך קען שװערען, אז פונקט אזױ רעדט איהר צו יענע, װעלכע איהר זוכט צו אינשורען.

לײמאַן.

פון װאַנען װײסט איהר, װי אזױ איך רעד צו יענע?

מײן מאַקס זאָגט, אז װען אן אינשורענס אגענט טהוט ניט קײן גוטע ביזנעס, איז עס א סימן, אז ער װײס ניט, װי צו מאַכען קאָמפּלימענטען די פרױען, און איהר, װי עס זעהט אױס, טהוט גלענצענדע ביזנעס.

לײמאַן.

גערײזט, ציהענדיג די װערטער.

אײער מאַקס זאָגט — עפּעס א קלײניגקײט, אײער מאַקס? אלע־מען פערשטעהט ער, נור ניט זיך.

העללען.

וואָס, צום ביישפּיעל, פערשטעהט ער ניט?

ליימאַן.

איך וואָלט עס גערן געזאָגט, נור איך האָב פּשוט מורא פאר אייך.

העללען.

מורא?!

ליימאַן.

יעס, איך ע־ע־ע —

עס דערהערט זיך פלוצלונג אַ פייף.

העללען.

מיט אַ כאַפּ.

זעקס־א־זייגער! מאקס וועט באלד קומען פון דער ארבייט. וועלל, זאָל ער קומען! וואָס האָט איהר זיך אזוי דערשראָקען?

העללען.

כ'האָב זיך אין גאַנצען פערגעסען אָן סאַפּער, איך מוז א לויף טהאָן צום בוטשער.

ליימאַן.

אָט האָסטו דיר! אין אַזאַ הייץ א בוטשער. ווער עסט זומער פלייש?

העללען.

טו פאר וואָס האָט איהר געאָרדערט אַזאַ גרויסען סטייק פאר מיר היינט אין רעסטאָראַנט?

ליימאַן.

דאָרט אָרדערט מען מעהר צוליעב דעם סטייל. גלויבט מיר, איך וואָלט ליעבערשט ניט עסען, איידער צו זעהן אייך ארבייטען אין קיך ביים אויוועז, אין אזעלכע היצען.

העללען.

איז נאָך אייער מיינונג, דאַרף מיין מאַן ניט עסען, ווען עס איז היים ?

ליימאַן.

איך וויל ניט וויסען וועגען אייער מאן ! איך וואָלט ניט גע־לאָזט מיין פרוי זיך באדערען מיט'ן קאָכען, און אז ס'קאָסט א פּאָר סענט מעהר אין רעסטאָראַנט, קען מען שטארבען דערפון ? עס איז דאָך אַ שאַנדע ! יונגע לייט, ערשט א יאָהר נאָך דער חתונה, און נור מען שפּאָרט, נור מען שפּאָרט.

העללען.

מאַקס ארבייט שווער און איהר ווייסט גאַנץ גוט, אז מיר האָבען חובות.

ליימאַן.

חובות ! חובות ! אלע האָבען חובות. קיינער מאַכט אָבער ניט אַזאַ געוואַלד, ווי אייער מאַן. אָט פאָלגט מיך ! באַדערט זיך ניט מיט'ן סאַפּער. מיר וועלען אלע דריי געהן אין רעסטאָראַנט, איך וועל טריטען !

העללען.

וואָס רעדט איהר ! מאַקס ציטערט פאַר'ן רעסטאָראַנט, ווי פאַר פייער —

ליימאַן.

ווייס איך וואָס! איהר ציטערט פאר מאקס'ן מעהר ווי מאקס פאר'ן רעסטאָראנט.

העללען.

עטוואס געררייצט.

איך פאר מאקס'ן ציטער? ווער האָט אייך איינגערעדט?

ליימאַן.

פעררויכערט אַ סיגארעט, געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס אַ קורצע ווייילע, רעדט מיט אַ זעהר ערנסטע מינע.

איך וואוין ביי אייך שוין באלד א יאָהר, און דעם ערשטען טאָג האָב איך באלד בעמערקט דעם גרויסען אונטערשיעד. ניין, איהר מוזט מיך אויסהערען, אויב איהר ווילט ניט פערלירען אייער זעלבסטווירדע. עס איזז דאָך אן איינפאכער פערברעכען, אז היינ־טיגע צייטען זאָל א פרוי דארפען מורא האָבען פאר'ן מאן.

דער ערנסטער טאָן, מיט וועלכען ער רעדט און וואָס דריקט אויס זיין גאנצע אויפרעגונג, מאכט העללען צו שווייגען. זי לאָזט אַרונטער דעם קאפּ, צוחט נערוועז דאָס קישעלע פון זאפע.

ליימאַן.

אָט אזוי זייט איהר שוין! אָדער איהר לאָזט מיך ניט רעדען, אָדער איהר רעדט אַליין ניט.

העללען.

נערוועז.

כ'האָב ניט וואָס צו רעדען, איך ווייס נור, אז מאקס פערדיענט א בעסערע פרוי, ווי איך.

לײמאַן.

זיך קרימענדיג.

א בעסערע, ווי איהר. אודאי! ס'איז „נאָ יוז״ איהם צו פערטהײ־דיגען, איך קען מאַקס'ען נאָך אײדער איהר האָט איהם דערקענט, און דערפאַר זעה איך און הער בעסער פון אײך.

העללען.

וואָס אזוינס זעהט איהר און הערט?

לײמאַן.

וואָס איך זעה און הער, וואָלט געװען גענוג אײך צו בינדען הענד און פיס און מיט געוואַלד אוועקנעהמען פון איהם.

העללען.

איהר איבערטרײבט, מיסטער לײמאַן! אַלעס איבערטרײבט איהר.

לײמאַן.

איך איבערטרײב, האַ? אָלל־רײט! קײנמאָל לאָזט איהר מיך ניט רעדען, אבער איצט מוזט איהר מיך אויסהערען. פאַר וואָס האָט איהר זיך געקריגט לעצטע נאַכט, האַ? געקריגט זיך כמעט ביז טאָג?

העללען.

נערוועז.

און איהר דענקט, אז עס איז אזוי שעהן פון אײך זיך אונטערצוהערען?

לײמאַן.

איז עס שעהן פון איהם, צו מאַכען א קריעג?

העללען.

איך קען נור אויסברענגען, קען איך.

לײמאַן.

אַט האָסטו דיר! א מאָדנע פרוי, ווארום זאָלט איהר זיך בע־שולדיגען? איז עס אייער שולד, וואס אנשטאט צו נעהמען עפּעס א פערשקלאַפטע נשמה, א קעבּין, האָט ער א י י ך געהיי־ראטה?

לאכט.

קינדער ווילט זיך איהם? נאָך מעהר פערשקלאַפען די פרוי, און אזא האַלט זיך נאָך פאר א פרייגעזאָגנעם, אַן אינטעליגענט! איך וואונדער זיך, נור, ווי אזוי איהר קענט עס אלעם פערטראָגען און שווייגען? א מין פערברעכען דאָס איז, ווען א פרוי וויל גע־ניסען דאָס גוטע פונ'ם לעבען!

העללען.

אָבער מיין מאַן קען זיך ניט ערלויבען מיר צו געבען פערגעניגען.

לײמאַן.

שפּאָטיש.

קען זיך ניט ערלויבען! האָט ער דען א מאָל געטרייט אייך עפּעס צו פערשאפען?

העללען.

פערטראכט.

ער האָט זיך ניט געוואָלט אריינציהען אין אזא טהייערען פלעט, ווען מיר האָבען געהייראטה, אָבער מיר האָט זיך געוואָלט א „סוועל נייבאָרהוד", עפּעס א קליינינקייט, וואָס דאָ קאָסט אָפּ רענט? א שעהנע נאכבארשאַפט.

לײמאַן.

א געוואלד, וואס איהם קאָסט! צאָהל איך דען ניט כמעט האַלב? און וואס האָב איך? איין רום!

העללען.

און די בעסטע! אונז קומט אוים די קיטשען־בעד־רום. ס׳איז גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס מאקס האסט אזוי באָרדערס. ער זאָגט אימער — ער וואָלט זיין מעהרער צופרידען מיט מיר אליין אין א טענט, ווי זיך טהיילען א פּאַלאַץ מיט א באָרדער.

ליימאַן.

ניין, איך קען איהם בעסער! אָט דאָס, וואָס ער שטעקט זיך און מאכט שפּאַס פון די באָרדערס, איז עס נור דערפאר, ווייל ער קאָן ניט פערטראָגען וואס איך נעהם אייך א מאָל אין טהעאטער, און אזוי ווי ער האלט זיך פאר אן „אינטעליגענט", שעהמט ער זיך פשוט עס אייך צו זאגען אָפען...

העלען.

ווער וויים, אפשר טהו איך ניט ריכטיג? יעדעס מאָל, וואס איך „געה אוים" מיט אייך, פלאגט עס מיך נאָכהער צום טוידט!

ליימאַן.

עס איז דערפאר, וואס איהר ווילט זיך ניט בעפרייען פון זיין איינ־פלוס. ווארום זאָל אייך פלאגען דער געוויסען, ווען א פריינד פערשאפט אייך פערגעניגען? שטעלט אייך פאָר, ווען ער וואָלט אייך ווירקליך געליעבט. וואָלט ער אייך דען געשטערט אין עפּעס?

ער געהט צו איהר צו גאנץ נאָהענט.

ווען איהר וואָלט נור געוואָלט, וואָלט איך אייניגעס פאר אייך גע־טהאָן.

העללען.

פערטראכט.

איך וואָלט וועלען, מאקס זאָל מעהר פערדיענען: איך וואָלט וועלען א דיענסט, שעהנע קליידער, „גוד טיימס".

ליימאַן.

וויל עפּעס זאָגען. עס דערהערען זיך טריט אין האַל.

העללען.

דאָס איז מאַקס! גערהט, איך בעט אייך, אין אייער רום, אז ניט, וועט זיך אָנפאַנגען אַן ארגומענט.

ליימאַן.

איך וועל טהאָן אַלעס, וואָס איהר פערלאַנגט, נור קיין שקלאַף—

מאַקס.

גוד־איווענינג.

מיט סאַרקאזם.

ווי איך זאָל ניט טרייען צו קומען אַ היים בעפאָר מיין בּאָרדער, איז עס מיר אונמעגליך. ווי שפּעט פערלאָזט דו דיין אָפּיס, ליי־מאַן?

ליימאַן

איך לעב ניט צוליעב דעם „אָפּיס", ווי אַנדערע...

מאַקס נעהמט אַרונטער דעם הוט און ראַק און הענגט זיי אויף.

אז וואויל איז דעם מענשען, וואָס קען לעבען פאַר דעם לעבען, אָבער זאָג נור „מיסטער באָרדער"—

העללען.

מיט פאַרוואורף.

מאַקס!

מאקס.

איך בעט איבער דיין כבוד, מיסטער ליימאן ! ווי געפעלט דיר די היץ היינט, הא ?

ער געהט ארויס אין קיך צום סינק, פאנגט זיך אן צו וואשען. העללען, מיט א שטומער בעוועגונג, בעט ליימאנ'ען צו פערלא־זען דעם צימער. ליימאן געהט ארויס אין זיין צימער. מאקס קומט אריין פון קיך, ווישענדיג די הענט מיט א האנדטוך.

מאקס.

סיי, ליימאן !

העללען.

ער איז ביי זיך אין צימער.

מאקס.

אט דאס איז א גליקליכער מענש, איז פאר קיין זאך ניט פער־אנטווארטליך, לעבט זיך פריי, נור א „סינגעלמאן" קען זיך דאס ערלויבען.

העללען.

און ווער האט דיר געהייסען אויפגעבען דיין סינגעל־לעבען ?

מאקס.

לאכענדיג.

דו.

העללען.

איך בין נאך דיר ניט נאכגעלאפען.

מאקס.

נו, צו וואס זאלט איהר עס טהאן, ווען איהר האט די פעהיגקייט צו מאכען, אז מיר זאלען נאך אייך נאכלויפען ? אבער אין גאנ־

צען דיין שולד איז עס אויך ניט געווען, פערשטעהסט, איך האָב גע־
האט א נאָמען פאר א שליב־מזל׳דיגען באָרדער; וויפיעל „מיסע־
סען האָב איך געהאט, האט קיינע פון זיי ניט געוואָלט האָבען „גוד
טיימס״.

העללען.

קעהרט זיך אוועק מיט פערביסענע ליפען.

מאַקס.

די רעסטאוראַנטס, זיי קענען דאָך אודאי טרייבען א מאַן צו דער
תליה. אָך, ווי איך קען זיי ניט אָנקוקען, די זעלבע געריכטען דריי
מאָל א טאָג. אָ, יעס! זיי גיבען מאַנכעס מאָל אַן איבערבייט, אָבער
נור אויפ׳ן ביל „אָוו פעיר״.

ער דערזעהט פּלוצלונג אַ טהעאַטער־פּראָגראם אויפ׳ן סייד־באָארד,
וועלכען העללען האַט אַוועקגעלעגט, ווען זי איז אריינגעקומען.

הם.

קעהרט אוועק שנעל דעם קאָפּ.

העללען.

זאָגסט עפּעס?

מאַקס.

הא? ניין, איך זאָג גאָר ניט. אז מען האָט א באָרדער אין הויז,
דארף מען שווייגען. פּארטיג סאפּער?

העללען.

עטוואָס צושראָקען.

סאַפּער? !

מאַקס.

דו קוקסט מיך אָן עפּעס אזוי ווי דער וואָרט „סאפּער" וואָלט זיך גאָר אין דיקשאָנערי ניט געפונען.

העללען.

ווער קען עס קאָכען אין אזעלכע היצען?

מאַקס.

וואַרפענדיג א בליק אויפ'ן פּראָגראַם.

איך קען שווערען אז היינט אין טהעאַטער איז געוועזן הייסער, ווי אין הויז. וואָס דענקסטו צו טהאָן וועגען סאַפּער?

העללען.

מיר וועלען געהן אין רעסטאָוראַנט! עס קאָסט ניט פיעל, עס לוינט זיך אסור צו באַדערען אין הויז.

מאַקס.

וויל עפּעס זאָגען, אָבער ער שטרענגט זיך אָן ניט אַרויסצופּלאַ־צען. פּאוזע. ער רעדט שטיל און שאַרף.

פּאוזע.

כ'האָב דיך געבעטען, אויב דו ווילסט ניט, אָדער דו קענסט ניט קאָכען, דאַרף מען ניט. אויף קאָכען שטעהט ניט די וועלט! אָבער אום גאָטעס־ווילען, דערמאָן מיר ניט דעם רעסטאָראַנט! קענסט דאָך אימער עפּעס האָבען אין הויז, דאַרפסט ניט וואַרטען ביז איך וועל קומען אהיים א טויט־הונגעריגער און קלאָגען אויפ'ן וועטער, עפּעס אזוי ווי דער וועטער האָט א שולד וואָס א לעבעדיגער מענש דאַרף עסען.

העללען.

קוקט אַרוים פון פענסטער און ענטפערט ניט.

מאַקס.

וועלל ? ! האַסטו אפשר אַ שטיקעל ברויט מיט פוטער ?

העללען.

עס זיינען דאָ זאַכען פון דעליקאַטעסען סטאָר ! אָבער דו גלייכסט דאָך ניט.

מאַקס.

וואָס איך גלייך, און וואָס איך קען קריגען, זיינען צוויי בעזונדערע זאַכען. אַ סוף, אַ סוף, דערלאַנג דיינע פאַרטיגע גליקען איך בין טויט־הונגעריג.

העללען געהט ארויס אין קיך.

דער טיש, ווענינגסטענס, האָט דאָך געקענט זיין געגרייט !

ער נעהמט דעם טהעאַטער פּראָגראַם, בעטראַכט איהם פון אַלע זייטען, דריקט איהם צוזאַמען, קריצט מיט די ציינער, נעהמט איהם צוריק פאַנאַנדער, גלייכט איהם אויס, און דאַן צורייסט ער איהם אין קליינע שטיקלעך, וואַרפט עס אַרונטער, טרעט מיט האַס אויף די צוריסענע שטיקלעך פּאַפּיער.

הם ! דאָס אַלעס, וואָס איז דאָ צו טהאָן, איז מאַטינעע אין טהעאַטער. קאָכען עסען — צו וואָס ? אַזוי לאַנג ווי דער דזשאָב איז אַ זיכערער — אַן אייגענער מאַן — עס לוינט זיך ניט אָנצושטרענגען.

העללען.

פון קיך.

קענסט אַריינגעהן עסען !

מאַקס.

וואָס איז שוין ווידער עסען אין קיך ? ניין, אַז ס'איז ניטאָ וואָס צו עסען, זאָל מען כאָטש זיצען ווי מענשען, אין שפּייז־צימער.

העללען.

קומט אריין, טראגענדיג א טאץ, אויף וועלכען עס זיינען אויס־געלייגט פערשיעדענע דעליקאטעסען. שטעלט עס אוועק מיט כעס.

דיך ארט עפעס פאר מיר? נאך יעדען עסען דארף איך קלינען דעם קארפעט אין דייגינג־רום.

מאקס.

רבונו של עולם! צו וואס איז א שפייז־צימער? מען צאהלט אזוי פיעל רענט, און מען האט ניט די פרייהייט צו נוצען די צימערען. דער פאדערשטער צימער איז פערשפארט, נור ווען געסט קומען, עפענט מען איהם, די בעסטע שלאף־צימער פעררענט, עסען מוז מען אין קיך.

העללען זיפצט און ענטפערט ניט. מאקס געהט ארום אויפגערעגט איבער'ן צימער.

העללען.

ווארום עסטו ניט?

עס איז מיר שוין פערגאנגען דער אפעטיט. האסטו צוזאמענ־לעגט מיינע זאכען?

העללען.

דו פאהרסט דען היינט?

מאקס.

היינט! היינט! וואס האב איך דען דא צו טהאן? צו וואס זאל איך פערלירען א מינוט פון מיינע צוויי וואכען וואקיישאן?

העללען.

דו האסט דאך געוואלט פאהרען מארגען?

מאַקס.

גיט קענענדיג זיך מעהר קאָנטראָלירען, פלאַצט אַרויס.

איך פאָהר היינט, ווייל מיט יעדער מינוט ווערט מיר אַלץ ענגער.

העללען.

געהט אַרויס אין קיך, פון דאָרטען אין בעד־רום. ביידע טירען לאָזט זי אָפען. מען זעהט פון ווייטען ווי זי נעהט צוזאמען פערשיעדענע סאָרטען וועש, ווארפט עס אַריין אין א סוט־קייס, פערמאכט מיט כעס, קומט אַריין דערמיט אין שפּייז־צימער, גיט עס א ווארף אויפ'ן פלאָר צו מאקס'ס פיס און זעצט זיך לעבען פענסטער.

מאַקס.

הויבט אויף דעם סוט־קייס, עפענט איהם, קוקט אַריין.

הם! איך האָב געוואוסט אז דו ועסט מאכען א מיש־מאש פון מיינע אָרימע פאָר זאכען.

ער נעהמט אלעס ארויס און פאנגט אָן צוזאמענלייגען אין אָרדנונג. שטעקט אַריין זיין פינגער אין א לאָך, וואָס ער האָט געפונען אין א זאָק. צייגט איהר די צוריסענע זאָק.

וואָס פאר א באַלעבאָסטע דו ביזט? אָט אזוי זיינען אַלע, זעהסט?

ער צייגט איהר מעהר צוריסענע זאָקען.

העללען.

פערביסען.

קליינע מענשעלעך שטעלען זיך אָב אויף קלייניגקייטען!

מאַקס.

די קלייניגקייט ווערט גרויס, ווען מען פערנאכלעסיגט עס.

ער צורייסט איין לעבערדיגע זאַך נאָך דער צווייטער און וואַרפט זיי אויפ׳ן פלאָר.

העללען.

וואָס טהוסטו?

מאַקס.

איך וועל צורייסען יעדע זאַך וואָס איך וועל געפונען, דו ווייסט, אז איך קען קיין צוריסענע זאַקען ניט טראָגען, דו וואָלסט נאָך געקענט ראַטעווען זייער לעבען פאַר אַ לאַנגע צייט, ווען דו פערריכסט זיי אַביסעל.

העללען.

אָה, ווען איך קען פטור ווערען פון די פערהאַסטע שפּאָרעניש און פערריכטעניש.

מאַקס.

נאַטירליך, ספּאָרטינג ביזנעס איז אַנגענעהמער...

העללען.

מיט יעדען טאָג ווערסטו אַלץ ערגער! גערענק מאַקס! עס וועט ניט זיין מיין שולד, ווען איך וועל אַבטהאָן עפּעס, וואָס וועט דיר פּילייכט פערדריסען דיין גאַנצען לעבען...

מאַקס.

קוקענדיג צו לייטאָן׳ס טיר.

דאַטס־רייט, העללען! אַ מאַן וואָס לאָזט זיך, וואָרום ניט? איך האָב אַ געזונדע פּאָר פּלייצעס און קען אַלעס פערטראָגען... אָבער לאַנג וועט עס ניט נעהמען, גלויב מיר! אויב מיין רעכענונג נאַרט מיך ניט...

העללען.

רעכענונג! רעענונג! אימער רעכענסטו!

מאַקס.

עס קען זיין. אז איך רעכען טאַקע אַביסעלע צופיעל, אָבער אין דעם ביזטו שולדיג!

העללען.

איך?!

מאַקס.

ווען א פרוי לעבט אָהן א רעכענונג מוז שוין דער מאַן צופיעל רע־כענע..ן.

העללען.

האָסט בעדאַרפט וויסען איידער דו האָסט מיט מיר געהייראַט, אז איך קען ניט אַרבייטען, איך בין ניט געבוירען צו פערשווענדען מיין לעבען אין הויז־אַרבייט — איך האַס עס!

מאַקס.

און איך, מיינסטו, בין געבאָרען צו פערשווענדען מיין לעבען אין א פינסטערען אָפיס? איך, מיינסטו, האַס עס ניט? איך מאַך אָבער דאָס בעסטע פון דעם, ווייל איך קען זיך ניט העלפען. דו אָבער וואָלסט זיך יא געקענט העלפען און דו טהוסט עס ניט!

העללען.

וואָס מיינסטו? ווי אזוי?

ווי אזוי! ווי אזוי! ווען דו וואָלסט ווירקליך געוואָלט טהאָן, וואָלסטו שוין געוואוסט, ווי אזוי. גלייכסט ניט די הויז־אַרבייט?

אַלל־רייט! — געפּין עפּעס, וואָס דו גלייכסט יא, אָבער אים גאָטעס ווילען, טהו „עפּעס״, מען קען דאָך משוגע ווערען פון ליידיג ארומ־געהן.

העללען.

פּערביסען.

כ׳וועל פּאָרט טהאָן, וואָס איך וויל! דו קענסט מיר ניט דיקטירען.

מאַקס.

ניט הערענדיג וואס זי רעדט.

ווען איך פערלאַנג די הויז אין אָרדנונג בין איך א „טיראַן״. ווען איך וויל א געקאָכטען סאַפּער, בין איך א פּראָסטע זאך. קינדער, — זאָל גאָט היטען! דאָ איז מען שוין גלאַט א גראָבער יונג, וואָס לעבט בלויז פאר זיך און זיינע טהירישע פערלאַנגען. אמת, אמת׳ יעדע בעשולדיגונג דיינע איז אמת. אָבער העלפען קען איך ניט דיר, ניט זיך. איך ווער דערשטיקט פון אזא לעבען. איך וואָלט דיר געוואָלט געבען די אַלע פערגניגענס וועלכע דו זוכסט ביי אנ־דערע. איך קען עס אָבער ניט, נו, מוז איך זיך מאַכען ניט זעהענ־דיג, ניט הערענדיג. וואָרים נאָך אַלעמען, ביזטו דאָך ניט שולדיג, שולדיג! ווער ווייסט, אפשר איז גאָר שולדיג די זאך וואָס האלט אונז צוזאמען, ווער ווייסט?

מיט פּארביסענע צייהן.

נור עס מאַטערט מיך, מיאוס׳ער מענש וואָס איך בין, זינד לייטאָן איז מיט אונז געה איך פון זינען אראָפּ. הלואי וואָלט איך געקענט. פועל׳ען ביי זיך אז ער איז שולדיג. אָבער דאָס איז אויך ניט, און איך שווייג...

העללען.

שווייג, הם...

מאַקס.

אודאי, אַלעם איז מענשליך, מען וויל זיך רעכטפערטיגען, עסט מען זיך איין אין יענעמס פלייש... ווען דו וואָלסט אָבער איינמאָל פאַר אַלע מאָל אַרויסטרעטען — גאָרניט, איין מאָל פאַר אַלע מאָל, ווילסט מיט מיר ניט לעבען! ווען דו צייגסט אַרוים כאָטש די קלענסטע זעלבסטשטענדיגקייט —

העללען.

שפּרינגט אויף.

פאַר מיר זאָל דיך גאָר ניט אַרען, דו קענסט טהאָן וואס דו ווילסט. איך וועל זיך שוין אַליין פערזאָרגען.

מאַקס.

שפּאָטיש.

הלואי וואָלט דאָס אמת געווען, אָט וועל איך דיר ווייזען ווי מען זאָרגט זיך פאַר דיר, ווי דו לאָזט יענעם זאָרגען —

אין איין אויגענבליק איז ער ביי לוימאַן'ס טיר, גיט איהר שנעל אַן עפען אויף. לוימאַן פאַלט אריין אויסגעצויגען אויפ'ן פלאָר.

העללען.

שפּרינגט אויף מיט אַ געשריי, העלפט לוימאַן'ען אויפשטעהן, מאַקס לאַכט הייזעריג.

לוימאַן.

זיך ווישענדיג דעם פּנים מיט'ן נאָז־טיכעל. קוקט אָן מאַקס'ן מיט האַס און פעראַכטונג.

אַזעלכע אידיאָטסקע שטיק פּרובירט מען אויף זיך אַליין, ווען עס פערגלוסט זיך אַ שפּיעל צו טהאָן מיט'ן טייפעל.

מאַקס.

איך האָב געוואָלט איבערצייגען מיין פרוי, אז טייוואָלים זיינען אויך דאָ פערשיעדענע; די טהיר האָב איך געעפענט, אום דיך איינצוזאָלאדען צו אַ זעהר וויכטיגער פאַמיליען־אַנגעלעגענהייט, פון וואַנען האָב איך געקענט וויסען, אז דו הערסט זיך אונטער אָהן אַן איינלאַדונג?...

ליימאַן.

ביזט פון זינען אַראָב? צו וואָס דאַרף איך זיך אונטערהערען?

מאַקס.

אז אויף מענשען קען מען זיך היינטיגע צייטען ניט אָנשפּאַרען, איז דאָך אויף אַ הילצערנע טהיר אָוֹאי ניט, דיין פאַל, מיין פריינד, איז אָבער געקומען עטוואָס צו שנעל, איך האָב אויסגערעכענט...

ליימאַן.

דיינע אויסגערעכענטע וויצען זיינען זעהר ניט אַם פּלאַץ.

מיט פעראַכטונג.

זעהסטו, דאָס מאָל ביזטו גראָד ניט געווען „אַם פּלאַץ", ווען ניט, וואָלסטו זיך דאָך אַזוי ניט צוקלאַפּט? אָבער דאָס איז בלויז, ווי מען זאָגט, אַן אָנהויב. ווער עס וועט ווירקליך אַרויס דער צוקלאַפּ־טער, דאָס וועלען מיר באַלד זעהן. מיין פרוי, אַזוי ווי דו ווייסט, האָט מיר ערשט ערקלערט, אַז...

ליימאַן.

לאָז מיך אָפּ פון דיינע פאַמיליען איינגעלעגענהייטען. וואָס אַרט עס מיך?

ער נעהמט געהן צו זיך אין צימער, מאקס פערשטעלט איהם דעם וועג, געהט צו איהם צו גאַנץ נאָהענט.

מאַקס.

הם! מיינע פאַמיליען־איינגעלעגענהייטען אינטערעסירען דיך ניט, אָבער הינטער מיין פּלייצע און הינטער פערמאַכטע טהירען אינ־טערעסירען זיי דיך יאָ?

ער שטופּט איהם צו צו א שטוהל און זעצט איהם אַוועק מיט גע־

דו ווערסט אזוי גוט זיין, זיצען דאָ.

זיך ווענדענדיג צו העללען, וועלכע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען א בלאסע, זיך אָנהאַלטענדיג אָן סייד־באָארד, אום ניט אומצופאלען. מיט אן אָנגעשטרענגטער גלייכגילטיגקייט.

דו ביזט גערעכט, איך בין ניט איינער פון די בעסטע, און דערפאַר האָב איך עס ערוואַרטעט פון דעם ערשטען טאָג אָן זינט מיר האָבען אריינגענומען מיין אַלטען פריינד צו העלפען צאָהלען די הויכע רענט פאַר אַ מאָדערנעם פלעט אין אַ סטיילישען נייבאָרהוד...

ליימאַן.

~~[illegible]~~

אויב דו מיינסט עס ערנסט קען איך דיר איבערצייגען...

מאַקס.

איך בין פאָלקאָמען איבערצייגט, אז דו און מיין פרוי —

העללען.

סטאָפּ! ס'איז עקעלהאַפט!

מאַקס.

ניין, איצט איז שוין צו שפּעט צו סטאָפּען; איך וויל מעהר פער־

שטעלטערהייד ניט לעבען. איך קען מעהר ניט פערטראָגען דיינע אינטימע פערהעלטניסע מיט ליימאַנ'ען. עס העלפט ניט, מיר מוזען מאַכען א סוף! באַלד, גלייך!

העללען.

וואָס פאַר א סוף? ועמען מיינסטו?

מאַקס.

האָסט קיין רעכט ניט, זיך צו מאַכען אזוי ווי צווישען אייך וואָלט קיין זאך ניט פאָרגעקומען.

העללען.

איך שווער דיר, מאַקס, אז — — —

מאַקס.

ניין, ניין, ווען עס קומט שוין דערצו, אז א פרוי דאַרף שווערען, פערלירט זיך דאָס צוטרויען. עס קען זיין, אז דו ביזט נאָך אפשר אונשולדיג, אָבער אָט דער „אפשר" און נאָך... פערביטערט דאָס לעבען. צוברעכט אימער דאָס גאַנצע און מאַכט פון אַלעס א תל. טאָ ווי אזוי קען האָבען א זין אונזער ווייטערעס צוזאַמענלעבען?

ליימאַן.

אַנדערש ניט, ווי די היץ האָט אויף דיר שלעכט געווירקט.

מאַקס.

ניט נור די היינטיגע, נאָר די גאַנצע צייט, וואָס דו ביזט דאָ, ברענט אין מיר.

ער געהט אַרויס אין האַל, זוכט זיינע זאַכען.

ליימאַן.

מיט גיפט.

נו, ווי געפעלט אייך עפּעס אייער פילאָזאָף, האַ ?

העללען.

מיט פינקלענדע אויגען.

איהר, איהר זיינט אין אַלעם שולדיג.

לייטאַן.

פונקט ווי אַלע פרויען, אז עס כאַפּט שמאַל, זיינען זיי גאָר דער־
ביי ניט געווען.

מאַקס.

קומט אריין אָנגעטהאָן אין זיינע סטריט־קליידער, נעהמט דעם
הענד־בעג און רעדט מיט אַן אָנגעשטרענגטע רוהיגקייט.

איך ווינש אייך ביידען אַ גליקליכען צוזאַמענלעבען. מיר איז צווי־
שען אייך ענג...

לייטאַן.

ניט ערוואַרטענדיג אזא ענדע, קוקט איהם אָן צושראָקען.

וואָס פאַלט דיר איין ? ווער וויל פון דיר דיין ווייב אוועקנעהמען ?
נאָך עפּעס פעהלט מיר ! אויב דו ווילסט מיך דאָ ניט האָבען, האָסטו
דאָך געקענט זאָגען, וואָלט איך געמופט.

מאַקס.

צו וואָס ? ! דו וואָלסט אַרוים, וואָלט אַ צווייטער אריין. דער סוף

וואלט יעדענפאלס געווען דער זעלבער. מיר וואלט אלע מאל געווען ענג...

ער געהט שנעל ארויס.

העללען.

בלייבט שטעהן ווי פערשטיינערט, לייטאן קוקט אויף דער ערשט־פערמאכטער טיר, קריצט מיט די ציידן.

פ א ר ה א נ ג.

— ענדע —